วารสาร

ธรรมมาตา

ธรรมาศรมธรรมมาตา Dharma Mātā Hermitage.

ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๓ มกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗

ธรรมาศรมธรรมมาตา Dharma Mātā Hermitage.
ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๓ มกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗
วารสาร ธรรมมาตา

๕๑

วารสารธรรมมาตา
เป็นเพื่อนธรรมของผู้ใฝ่ธรรมทุกท่าน

วารสาร
ธรรมมาตา
ธรรมาศรมธรรมมาตา Dharma Mātā Hermitage

ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๓ มกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เพศมารดามีความสนใจความเป็นบัณฑิตในทางธรรมให้มากยิ่งขึ้น
๒. เพื่อเผยแพร่งานและกิจกรรมของธรรมาศรมธรรมมาตา
๓. เพื่อเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับธรรมาศรมธรรมมาตา
๔. เพื่อเป็น**เพื่อนธรรม**ของผู้ใฝ่ธรรมทุกท่าน

เจ้าของ
ธรรมทานมูลนิธิ

ที่ปรึกษา
เมตตา พานิช

กองบรรณาธิการ
สุดา โกยวิวัฒน์ตระกูล, ชีวนันท์ พรถิระมงคล
สุภาวิณี วิบูลย์เขตร์, มนสิกุล โอวาทเภสัชช์

สำนักงาน
ธรรมาศรมธรรมมาตา (วารสารธรรมมาตา)
อาคารคณะธรรมทาน
๖๘/๑ หมู่ ๖ ต. เลม็ด อ. ไชยา
จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐

โทรศัพท์ ๐๘๖-๐๙๐-๓๒๙๖
e-mail : dharmamata@hotmail.com
IDLINE : PHAWITA2498

พิมพ์ที่
โรงพิมพ์พระพุทธศาสนา ของธรรมสภา
เลขที่ ๑/๔๕ ถนนบรมราชชนนี ๑๑๙ เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๘๘๘-๗๙๔๐ ๐-๒๔๔๑-๑๕๓๕
โทรสาร ๐-๒๔๔๑-๑๔๖๔ ๐-๒๔๔๑-๑๙๘๓

๗ วิธีใช้ชีวิตให้สงบเย็น-เป็นประโยชน์

เรื่องกินข้าวจานแมว ซึ่งเป็นวัตถุแต่ความหมาย มันเป็นเรื่องทางจิตทางวิญญาณ คำพูดเหล่านี้เป็นเพียงคำอุปมาว่า การอยู่ที่สวนโมกข์นี้มันกินข้าวจานแมว แต่ใจความมันไม่ได้อยู่ที่กินข้าวจานแมว มันอยู่ที่การอยู่เพื่อจะทำอะไรสักอย่างหนึ่งให้ลุล่วงไปด้วยดี

กินข้าวจานแมวข้อแรกหมายความว่า อย่าไปมีปัญหายุ่งยากลำบากในเรื่องกินอาหารเลย กินง่าย ๆ ด้วยข้าวราดแกงเหมือนที่แมวกินนั้นก็พอแล้ว นี่ก็หมายถึงการกินอย่างง่ายที่สุด ตามที่พระพุทธเจ้าท่านสอนว่าจงกินแต่พอดี อย่าไปหวังว่าจะอยู่ดีกินดีให้วิเศษวิโสไปเลย กินอยู่เพียงเพื่อมันไม่ตายก็พอแล้ว

การกินอยู่แต่พอดีอย่างนี้เป็นองค์ประกอบองค์หนึ่งในโอวาทปาฏิโมกข์ ซึ่งพระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้ในพระโอวาทนั้นในวันมาฆปุณมีโดยบทว่า มัตตัญญุตา จะ ภัตตัสมิง เป็นผู้รู้ประมาณในการบริโภคคือ กินอยู่แต่พอดี อย่าทะเยอทะยานเรื่องกินดีอยู่ดีเหมือนคนสมัยนี้ให้มากไปเลยมันเสียเวลาเปล่า ๆ เพราะว่าเราไม่ได้เกิดมาเพื่อกิน

แต่คนสมัยนี้เขาเห็นว่า เกิดมาเพื่อกิน เพื่อสนุกสนานเอร็ดอร่อยเต็มที่ แล้วมันก็จบกันเท่านั้นเอง มันมีดีที่สุดอยู่เพียงเท่านั้น แต่พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้หมายไม่ได้ทรงมุ่งหมายแต่เพียงอย่างนั้น ทรงมุ่งหมายว่ากินนี้กินเพื่อไม่ให้ตาย เมื่อไม่ตายแล้วจะทำอะไรต่อไป ก็คือทำให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ ไม่ได้สิ้นสุดอยู่ที่ได้กินอร่อย ๆ แต่ต้องได้ธรรมะอะไรชนิดที่เป็นความสุขอย่างแท้จริงเหลือที่จะบรรยายได้มาด้วย มันจึงจะเรียกว่าได้แล้วซึ่งสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้

ตรงนี้อยากจะเตือนให้ทุกคนจำไว้อย่าได้ลืมว่า อย่าให้พุทธบริษัทโง่หรือเลวกว่าพวกคริสเตียน คือเรื่องของพระเยซูที่เคยเอามาเล่าให้ฟังหลายครั้งหลายหนแล้วว่า เมื่อพระเยซูถูกพระยามารล้อเลียนว่าถ้าเป็นลูกพระเจ้า ก็จงเสกก้อนหินเหล่านี้ให้เป็นอาหารขึ้นมาสิ จะมัวทนหิวอยู่ทำไม ไม่ได้กินข้าวมาตั้งสามสิบสี่สิบวันแล้ว พระเยซูตอบว่าชีวิตไม่ได้อยู่ได้ด้วยอาหาร ชีวิตอยู่ได้ด้วยพระธรรมของพระเจ้า

นี่แหละลองไปคิดดูให้ดีเถิดว่าแม้ในหลักฝ่ายศาสนาคริสเตียนเขาก็ไม่ถือว่าชีวิตนั้นอยู่ได้ตรงที่มีอาหารกิน แต่ว่าชีวิตนี้อยู่ได้เพราะว่ามีธรรมะหล่อเลี้ยง

อาหารนั้นกินเพียงไม่ให้ตายแล้วก็แสวงหาธรรมะอันแท้จริงมาหล่อเลี้ยงชีวิตนี้ให้กลายเป็นชีวิตที่สมบูรณ์คือชีวิตที่สูงสุด

ทำพอให้มีกินไปก็แล้วกัน แต่เมื่อมีกินแล้ว จะต้องทำอะไรให้มันดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ ก็คือการมีจิตใจที่ประกอบไปด้วยธรรม เช่นมีความสะอาด สว่าง สงบ เยือกเย็นเป็นสุขแสนที่จะเย็นได้ จนกว่าร่างกายนั้นมันจะแตกดับไป

ร่างกายนั้นมันกินข้าวกินปลาเป็นอาหารไม่เท่าไรก็หมดเหตุหมดปัจจัยที่จะอยู่ได้มันก็ต้องดับไป แต่ส่วนจิตใจนั้นมันต้องการกินธรรมะคือความสะอาด สว่าง สงบก็มีความสุขอย่างยิ่งเป็นต้นอยู่มันคนละเรื่องกับร่างกาย

เราอย่าได้ห่วงแต่เรื่องกิน และอย่าได้ยกเอาเรื่องกินมาเป็นเรื่องทั้งหมด กินเพื่อให้มันอยู่ได้ ตามสะดวกสบาย แล้วก็อาศัยโอกาสหรือเวลานั้นทำสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะทำ นี่เป็นข้อแรกที่ว่ากินเพื่ออยู่แล้วกินเหมือนกับแมวก็ใช้ได้นี่ เรียกว่ากินข้าวจานแมว

ข้อที่สองที่เรียกว่า อาบน้ำในคู คือว่าอย่าพิถีพิถันถึงกับจะต้องมีความสะดวกสบายอย่างนั้นอย่างนี้ อาบน้ำในคูหรือในลำธาร ลำห้วยในหนอง ในคลองในอะไรก็แล้วแต่ที่จะมีได้ตามธรรมชาติ เพื่อจะตัดปัญหาความยุ่งยากลำบากในการอยู่ ในการบริหารร่างกายต่าง ๆ ออกไปเสีย แต่เราเอามารวมไว้ในคำเพียงคำเดียวว่า อยู่อย่างอาบน้ำในคูคืออยู่อย่างธรรมชาติ ตามธรรมชาติ เป็นเกลอกับธรรมชาติให้มากที่สุด

ให้อยู่อย่างง่าย ๆ อยู่อย่างต่ำ ๆ เพื่อให้หัวใจมันสูง ถ้าอยู่อย่างที่เรียกกันว่าดีหรือสูงซะแล้ว หัวใจมันต่ำ ถ้าอยู่อย่างต่ำหัวใจมันก็สูงฉะนั้นการกินการอยู่การอาบการอะไรก็ตามที่เป็นไปตามธรรมชาตินั้นทำให้จิตใจฉลาด หรือเป็นไปในทางสูงทุกอย่างทุกประการนี้ เราเอามาสรุปไว้ในคำว่าอาบน้ำในคูเป็นข้อที่สอง

ข้อที่สามว่า เป็นอยู่อย่างทาส ก็หมายความว่าให้เป็นอยู่อย่างคนที่ยอมเป็นทาสนั้น คือเป็นบ่าวเป็นขี้ข้าของเขามันก็ต้องยอม ถ้าอยู่อย่างเจ้าอย่างนายมันก็คือยกหูชูหางนั่นก็คือไม่ยอม เป็นอยู่อย่างทาสนี้คือเป็นอยู่ด้วยความยอมไม่ยกหูชูหาง

เด็ก ๆ เกิดมาพ่อแม่ตามใจอยู่ตลอดเวลา จึงมีโรคยกหูชูหาง ฉะนั้นมาอยู่กันในระบอบใหม่เสียบ้างคือ เป็นอยู่อย่างทาส อยู่อย่างที่ไม่มีโอกาสจะยกหูชูหาง อยู่อย่างคนแพ้ อยู่อย่างคนยอม ไม่ด่าว่าใคร ไม่ตะเพิดใคร ไม่ดูถูกใคร ไม่ยกตนข่มท่าน แต่เป็นคนยอมแพ้เหมือนกับทาสเรียกว่าเป็นอยู่อย่างทาส

เพื่อขัดเกลาจิตใจของตนที่มีอหังการมมังการ ที่มีตัวกู มีของกูยกหูชูหางอยู่เรื่อยไป นั้นคือศัตรูที่ร้ายกาจของคนเรา เราจะทำลายมันเสียได้ ฆ่ามันเสียให้ตายได้ก็โดยมาสมัครเป็นอยู่อย่างทาส กินข้าวจานแมว อาบน้ำในคูแล้วยังเป็นอยู่อย่างทาสคือไม่ปริปาก นี้นับว่าเป็นหัวใจของการปฏิบัติธรรมอย่างยิ่ง

คนที่ไม่เคยยอม ไม่รู้จักยอมมา หัดรู้จักยอมนี่ คือการปฏิบัติธรรมชั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนา คือทำลายตัวกูของกู หรือว่าอย่างน้อย ก็ควบคุมตัวกูของกูไม่ให้มันยกหูชูหาง แล้วเป็นอยู่อย่างทาส ไม่ให้โอกาสที่ให้ตัวกูของกูมันยกหูชูหาง ไอ้ที่มันยกหูชูหางนั้น มันเป็นกิเลสหรือมันเป็นอวิชชา

การที่เป็นอยู่ชนิดที่ไม่ให้มันได้มีโอกาสยกหูชูหางนั้นมันไม่มีอย่างอื่น มีแต่ทางเดียวคือการเป็นอยู่อย่างทาส ไม่ปริปาก ไม่ดื้อดึง ไม่ยกตน เหนือผู้ใดแต่ว่าเป็นผู้ยอม

คำว่าเป็นทาสชนิดนี้มันไม่ได้หมายถึงเป็นทาสอย่างที่เขาเป็น ๆ กัน เช่นเป็นหนี้เงินเขา หรือว่าในสมัยหรือในถิ่นที่กฎหมายให้คนมีทาส แล้วก็ใช้อย่างทาส นั้นมันเป็นทาสอีกอย่างหนึ่ง มันเป็นทาสทางวัตถุทางร่างกาย ในภาษาคน

แต่ทาสอย่างนี้มันไม่ใช่อย่างนั้น เราไม่ได้เป็นหนี้เงินของใคร ไม่ใช่มีกฎหมายไหนมาบังคับให้เราต้องตกเป็นทาส แต่เรามีอุบายมีสติปัญญาอันฉลาดที่จะเข่นฆ่าเสียซึ่งกิเลส ตัณหา มานะ ทิฐิ โดยประการต่าง ๆ คือจะฆ่าตัวกูของกูนั่นเอง ไม่มีอาวุธอื่นดีกว่าที่จะสมัครมีระเบียบความเป็นอยู่อย่างทาสไม่เชื่อก็ลองดู

พยายามทำตนเป็นอยู่เหมือนกับทาสรับใช้ผู้อื่นแล้วกิเลสของตนจะเบาบาง พระเยซูพูดถึงข้อนี้เหมือนกันว่า การรับใช้ผู้อื่นคือรับใช้พระเจ้า ขอให้คนทั้งหลายรับใช้ผู้อื่นเถิดจะกลายเป็นการรับใช้พระเจ้ามิฉะนั้นแล้วมันก็จะรับใช้ตัวเอง

หาใส่ปากใส่ท้องของตัวเอง เห็นแก่ตัวเอง อร่อยเอง สนุกสนานเองไม่รับใช้ผู้อื่น อย่างนี้คือมันรับใช้ภูติผีปีศาจ เราจึงสรุปความได้ว่ารับใช้ตัวเองนั้นคือรับใช้ภูติผีปีศาจ รับใช้ผู้อื่นนั้นคือรับใช้พระเป็นเจ้า

การที่เราจะมีความประพฤติเป็นอยู่ที่เรียกว่าเป็นอยู่อย่างทาสนี้มันมีความหมายสำคัญอยู่ที่รับใช้ผู้อื่น อย่าได้นึกถึงตัวเลย คือลืมเสียก็ได้ แต่มุ่งแต่จะทำเพื่อรับใช้ผู้อื่น แล้วอะไร ๆ มันก็จะเป็นผลดีที่สุดแก่ตัว คือทำลายตัวกูของกูเสียได้ ไม่มีตัวกูของกูมาม้วยกหูชูหางอยู่เรื่อยไปเหมือนที่แล้ว ๆ มา การเป็นอยู่อย่างทาสมันดีอย่างนี้

ทีนี้ข้อต่อไปก็ หมายมาดปล่อยวาง เป็นอยู่อย่างทาสชนิดนี้ก็มุ่งมาดการปล่อยวาง ไม่ยึดมั่นถือมั่นสิ่งใดไว้โดยความเป็นตัวกูของกู หัวใจของทาสชนิดนี้มันมุ่งมาดปล่อยวางอยู่เสมอไม่ยึดมั่นถือมั่น

ถ้าอะไรมันวี่แววเข้ามาในลักษณะที่จะให้เกิดตัวกูของกู ก็สกัดกั้นมันเสีย อย่าให้มันเกิดขึ้นมาได้ อย่างนี้เรียกว่าเป็นการปล่อยวาง

ถ้าพูดตามภาษาธรรมดาเค้าก็เรียกว่าวางสิ่งที่มันเกิดอยู่แล้ว แต่ข้อเท็จจริงนั้นคือ การป้องกันไม่ให้เกิดมากกว่า มีความหมายมั่นที่จะทำให้มัน ว่าง ไม่ให้ปรุงแต่งเป็นตัวกูเป็นของกูขึ้นมา นี้เรียกว่ามุ่งหมายความปล่อยวาง

ทีนี้ถัดไปก็ว่า อยู่อย่างตายแล้ว คือ จิตใจมันมุ่งมาด ความปล่อยวางอยู่เสมอมันก็เท่ากับคนตายแล้ว คือไม่มีตัวกูไม่มีของกู อยู่อย่างตายแล้วเช่นนี้ เป็นความหมายในทางภาษาธรรม ไม่ใช่ความตายทางร่างกาย ในภาษาคน

ตายแล้วในภาษาธรรมหมายความว่าตัวกูของกูไม่ได้มีอยู่เลย อุปาทานหรืออัสมิมานะ อหังการ มมังการว่าตัวกูว่าของกูนี้ไม่มีอยู่เลย จึงเปรียบได้เหมือนกับว่าตายแล้ว เพราะมันไม่มีตัวเรา เพราะมันไม่มีของเรา

ทีนี้ก็มาถึง มีแก้วในมือ คนที่อยู่อย่างตายแล้วนี้ เป็นคนที่มีดวงแก้วในมือ พูดว่าแก้วนี้ก็หมายถึงแก้วในภาษาธรรมอีกเหมือนกัน พวกเราก็ได้ยินได้ฟังกันมามากแล้วว่าแก้วนั้นคือพระพุทธ คือพระธรรม คือพระสงฆ์ รัตนตรัยแก้วสามดวงนี้มีอยู่ในมือของเราแล้ว ใครลองเป็นอยู่อย่างตายแล้วไม่มีตัวกูของกูยกหูชูหางเถอะ คนนั้นจะมีจิตใจเหมือนพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีจิตใจเป็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ คือไม่มีกิเลสไม่มีความทุกข์

ต่อไปว่าคือ ดวงจิตว่าง แก้วที่ในมือนี้เราเรียกสั้น ๆ ว่ามีจิตว่าง จิตว่างคือดวงแก้ว จิตว่างคือไม่มีกิเลสไม่มีความทุกข์ มีความหมายเป็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือเป็นอะไรทุกอย่างที่พุทธบริษัท

มีแก้วในมือคือดวงจิตว่าง ไม่มีอะไรอีกเป็นปัญหา ก็แปลว่าสิ้นสุดในเรื่องส่วนตัวของบุคคลนั้น เหลืออยู่ต่อไปก็คือ**แจกของส่องตะเกียง** ตัวเองไม่มีไม่ต้องพูดถึง ก็เที่ยวแจกของเที่ยวส่องตะเกียงให้ผู้อื่น

ของในที่นี้ก็หมายถึงสิ่งที่จำเป็นที่เพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ เพื่อนตายเขาจะพึงได้ ในการที่จะกำจัดเสียซึ่งความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย

คำว่าส่องตะเกียงในที่นี้ก็หมายถึง การให้แสงสว่าง ให้รู้จักหนทางที่จะช่วยตัวเองให้ได้ด้วยกันทุกคน แสงตะเกียงก็คือแสงของพระธรรมนั่นเอง เราส่องตะเกียงให้ผู้อื่นก็หมายความว่า ช่วยเหลือให้ผู้อื่นได้มอง เห็นธรรม ได้บรรลุธรรม

ทีนี้ผู้อื่นก็แปลว่าทั้งหมดไม่ใช่แต่บางคน

เราจะมีการเผยแผ่ธรรมะที่นี่โดยวิธีใดก็ตาม มันเป็นเรื่องแจกของส่องตะเกียงด้วยเหมือนกัน ให้คนได้ความรู้ได้สติปัญญาสำหรับจะเอาชนะกิเลสหรือความทุกข์ ซึ่งเป็นเรื่องทางวิญญาณโดยตรง

วิญญาณของโลกก็หมายความว่า คนทุกคนหรือชีวิตทุกชีวิตที่กำลังมืด กำลังมืดมน กำลังไร้สมรรถภาพ เราให้แสงสว่างให้สมรรถภาพ ในการที่เขาจะช่วยตัวเองให้รอดพ้นได้ในทางจิตทางวิญญาณ

มุ่งหมายจะแจกของส่องตะเกียงเพื่อคนทั้งโลกอย่างนี้ เรียกว่าเป็นการเลี้ยงคนทั้งโลกในทางวิญญาณ ให้อาหารในทางจิตทางวิญญาณแก่คนทั้งโลก เป็นข้อสุดท้ายเป็นฝ่ายสุดท้ายคือฝ่ายผู้อื่น ฝ่ายตัวเรานั้นทำเสร็จแล้วก็ทำเพื่อผู้อื่นต่อไป และยิ่งกว่านั้น การทำเพื่อผู้อื่นนั้นมันก็เป็นการทำเพื่อตัวเราด้วยเหมือนกัน

ดังที่กล่าวว่า รับใช้ผู้อื่นนั้นคือรับใช้พระธรรม ถ้ารับใช้ตัวเองนั้นก็คือรับใช้ภูติผีปีศาจหรือพญามาร การกระทำพร้อม ๆ กันไปทั้งสองอย่าง คือช่วยผู้อื่นแล้วเป็นการช่วยตัวเองอยู่ในตัวนั้น เป็นวิธีที่ฉลาดและเป็นวิธีที่เรียกว่าเป็นธรรมเป็นวินัยในพระพุทธศาสนา ไม่ได้ทำเพื่อตน ไม่ได้เห็นแก่ตน

ฉะนั้นจงทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความรู้สึกที่ไม่เห็นแก่ตน แต่เห็นแก่ผู้อื่น แล้วมันจะเป็นการถูกต้องอยู่ในตัวมันเอง โดยไม่ต้องมีใครมาสอน ในที่สุดเกิดมาทีหนึ่งก็ได้รับประโยชน์ครบทั้งสองคือ ประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน ด้วยการกระทำอย่างเดียวกันพร้อม ๆ กันไปในตัว.

พุทธทาสภิกขุ

สงบเย็นและเป็นประโยชน์ สวนโมกข์กรุงเทพ

สารบัญ

ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๓ มกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗

๕ ๗ วิธีใช้ชีวิตให้สงบเย็น-เป็นประโยชน์ *พุทธทาสภิกขุ*

๑๘ สติ กับ ปัญญา ทำงานคู่กัน

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

๒๒ ที่นี่มีคำตอบ *พระไพศาล วิสาโล*

๒๔ ศึกษาเรียนรู้ธรรม จากหนังสือธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส

-ธรรมปาฏิโมกข์ (เล่ม ๑)

๕๖ โลกเป็นอย่างไรเพราะใจเราเป็นอย่างนั้น

พระไพศาล วิสาโล

๖๘ ขอบคุณครู *ขวัญ เพียงหทัย*

๗๔ มนุษย์จะรู้สึกมีความสุขที่สุด ได้แบบสบายใจ จนบอกไม่ถูก
เมื่อเวลาไหน?

พุทธทาสภิกขุ

๗๘ พายเรือในเมืองหลวง *สุชาติ สุขประสิทธิ์*

๘๖ พุทธทาสภิกขุในความทรงจำ *ดร.เสนาะ อูนากูล*

๑๐๐ ฉิบหายเพราะคลิ่น พุทธทาสภิกขุ

๑๐๔ ข่าวจากธรรมาศรมธรรมมาตา

๑๑๐ สมาชิกอุปถัมภ์

๑๑๙ จดหมายถึงสมาชิก

__*ปก*__ *เอื้อเฟื้อภาพโดย : อรอนงค์ ทัศนาพิทักษ์*

ไสยศาสตร์
เข้ากับสัญชาตญาณแห่งการพึ่งผู้อื่น และสิ่งนอกตัว
คนชอบเพราะลงทุนน้อย
เหนื่อยน้อยที่สุด ง่ายกว่ามาก
เหมาะกับผู้ปัญญาอ่อน
พุทธศาสตร์เสียเปรียบไสยศาสตร์
เพราะมันไม่ถูกกับความโง่เดิม ๆ ของคน

...อาตมาเขียนลงไปโดยไม่กลัวใครด่า ว่าไสยศาสตร์ยังจำเป็นสำหรับคนปัญญาอ่อน เมื่อในโลกนี้มันยังมีคนปัญญาอ่อนอยู่มาก ก็เก็บไว้อย่าเลิก อย่าเพ่อเลิก เรายังอ่อนแอ ปัญญาอ่อน คืออ่อนแอ เราไม่กล้าเผชิญหน้ากับสิ่งที่น่ากลัว ที่เขาว่าไว้อย่างน่ากลัว เข้าใจไม่ได้ นั่นแหละปัจจัยของไสยศาสตร์ เรียกว่าที่มั่นป้อมค่ายของไสยศาสตร์ มันมีอยู่อย่างมั่นคง คือความไม่รู้ของเราและความกลัวของเรา

ทีนี้ สิ่งถัดไปก็คือว่า ทุกคนต้องการอำนาจที่จะเหนือผู้อื่น มันอยากเหนือผู้อื่นทั้งนั้น นี้ก็เป็นความรู้สึกอย่างสัญชาตญาณ หมู หมา กา ไก่ ตัวไหนก็ตาม มันอยากเก่งเหนือตัวอื่นทั้งนั้นแหละ มันจะยกตัวข่มตัวอื่นทั้งนั้นแหละ อาตมาเลี้ยงไก่ เลี้ยงสุนัข เลี้ยงแมวมามากแล้ว เห็นชัดเลยว่าแต่ละตัวมันอยากจะเหนือตัวอื่น อยากจะข่มตัวอื่น มันเป็นสัญชาตญาณ ฉะนั้น คนนี่มันก็เหมือนกัน มันอยากจะเหนือผู้อื่น พอเขามาบอกว่า ถือคาถานี้สิ จะเหนือใครหมด ชนะใครหมดเลย คือคาถานี้สอง-สามคำสิ คนก็รับเอาไป เราจะเก่งกว่าผู้อื่นจะเหนือกว่าผู้อื่น มีตบะมีเดชมีอะไรก็ไม่ทราบ ที่ว่ามันถือคาถานี้เท่านั้นแหละ แล้วมันจะเหนือผู้อื่น

เพราะฉะนั้น ไสยศาสตร์มันก็เต็มไปหมด ที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่น อุตส่าห์ทำสมาธิทำอะไรต่าง ๆ นานา เพื่อจะมีตบะเดชะอยู่เหนือผู้อื่น ไสยศาสตร์เป็นอย่างนั้น

มีปัญหาปัจจุบัน พุทธศาสตร์เสียเปรียบไสยศาสตร์ เพราะมันไม่ถูกกับสัญชาตญาณเดิม ๆ ของคน ถ้าฟังไม่ถูกก็ว่าเพราะมันไม่ถูกกับความโง่เดิม ๆ ของคน พุทธศาสตร์มันไม่ถูกกับความโง่เดิม ๆ ของคน มันก็เสียเปรียบไสยศาสตร์ ไสยศาสตร์มันก็รุ่งเรืองเพราะมันถูกกับความโง่เดิม ๆ ของคน ถ้าเราไม่เปลี่ยนแปลงความโง่เดิม ๆ เสีย มันก็ยังต้องบูชาไสยศาสตร์กันต่อไป

มันน่าสงสัยอยู่ว่า ถ้าพลเมืองทั้งหมดบูชาไสยศาสตร์นี้ มันจะสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติได้หรือไม่? ช่วยกันคิดดูกันทุกคนด้วย ถ้าพลเมืองยังบูชาไสยศาสตร์อยู่ทุกคน มันจะทำประเทศชาติให้เจริญได้หรือไม่? อาตมาสงสัยแต่ไม่กล้าพูด ให้เป็นสิทธิของทุกคนพูดดีกว่า เราจะสร้างชาติกันได้โดยวิธีใด ถ้ายังบูชาไสยศาสตร์กันอยู่อย่างที่มีพิธีรีตองเต็มไปหมด นี่ ข้อนี้ไม่ออกชื่อ มันกระทบกระเทือนแต่ว่าเรามีสิทธิจะวิพากษ์วิจารณ์ ยิ่งสร้างด้วยไสยศาสตร์ก็ยิ่งเพิ่มปัญหา...

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมบรรยายประจำวันเสาร์ แห่งภาคมาฆบูชา ครั้งที่ ๕
หัวข้อเรื่อง "จิตตภาวนาในแง่ของไสยศาตร์"
วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๒๖
จากหนังสือชุดธรรมโฆษณ์
"ธรรมะเล่มน้อย"

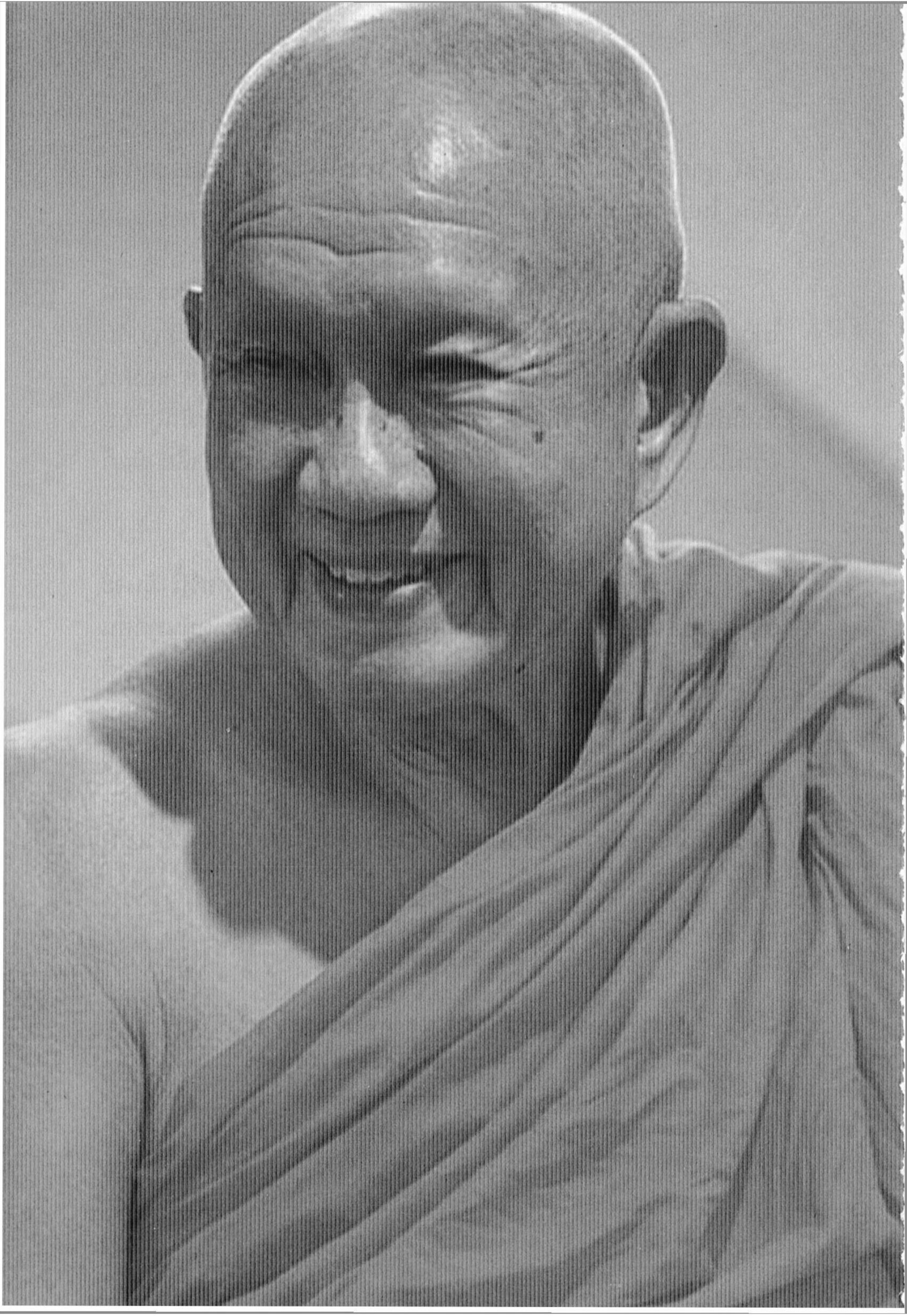

สติ กับ ปัญญา ทำงานคู่กัน

พอได้ "**สมาธิ**" ที่ถูกต้อง ก็มาเป็นตัวเอื้อแก่ "**ปัญญา**" จุดหมายของธรรมะในพุทธศาสนานั้น อยู่ในกระบวนการของไตรสิกขา "สมาธิเพื่อเป็นปัจจัยแก่การใช้ปัญญา" เราก็ก้าวจาก "**สมถะ**" หรือ สมาธิ ไปสู่ "**วิปัสสนา**"

"**วิปัสสนา**" มีวิธีปฏิบัติสำคัญที่เรียกว่า "**สติปัฏฐาน**" คือการเอาสติมาใช้ในการจับตาประดาปรากฏการณ์ที่ภาษาพระเรียกว่าอารมณ์ต่าง ๆ หรือตามดูรู้ทันสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตจิตใจของเรา เอาสติไปจับให้ทันหมด แล้วส่งให้ปัญญารู้เห็นเข้าใจ

สติ กับ ปัญญา ทำงานคู่กัน (ปัญญาในที่นี้เรียกว่า "**สัมปชัญญะ**") ขอเปรียบเทียบให้ฟัง เหมือนกับตาเรานี้เป็นปัญญา เราจะมองอะไรสิ่งนั้นต้องอยู่ต่อหน้า ถ้าสิ่งนั้นหลุดลอยไป เราก็มองไม่ได้ ปัญญาก็ต้องมองสิ่งที่อยู่ต่อหน้าจิต สิ่งนั้นจะอยู่ต่อหน้าจิต ได้อย่างไร ก็ต้องจับหรือกำกับไว้ สิ่งที่จับไว้ก็คือสติ สติจับสิ่งนั้นไว้ต่อหน้าแล้ว ปัญญาก็เหมือนตาที่มองดูสิ่งนั้น

ในวิธีปฏิบัติวิปัสสนา จะมีสติเป็นตัวสำคัญ เป็นตัวจับสิ่งนั้นไว้ให้ปัญญาดู สติกับปัญญาจึงทำงานคู่กัน สติเป็นองค์ธรรมฝ่ายจิต คืออยู่ในหมวดสมาธิ ก็มาทำงานประสานกับปัญญา เหมือนกับรับใช้ปัญญา

สติตามทุกอย่างที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไม่ให้พลาดไป สติจับปัญญาก็ดู ปัญญาดูรู้ตามเป็นจริง ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในด้านร่างกาย ความเคลื่อนไหว การยืน การนั่ง การนอน การกิน การดื่ม การรับประทานอาหาร สติจับทันหมด ปัญญาก็ดูรู้ตามเป็นจริง

อาการที่เกิดขึ้นเป็นไปในจิตใจ เช่น ความรู้สึกสุขทุกข์ และความคิดอะไรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจิตใจของเราทุกอย่าง สติจับให้ปัญญาดูหมดทันกับปัจจุบัน

เมื่อดูไป ๆ ปัญญาก็เห็นความไม่เที่ยง เห็นความเปลี่ยนแปลง เห็นความเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพราะสิ่งทั้งหลายเมื่อเรามองตามที่มันเป็น ตามดูต่อเนื่องไปและไม่ขาดตอน ก็จะเห็นการเกิดขึ้น การตั้งอยู่ การดับไป ซึ่งเป็นอาการของอนิจจังตลอดเวลา

พอเราดูโดยไม่มีอะไรมาบังตา ก็เห็นตามเป็นจริง เห็นสภาพที่เป็นอย่างนั้น คือเห็นความเปลี่ยนแปลง เป็นต้น ตามที่มันเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันนี้คือเรื่องของ "**สติปัฏฐาน**"

สมาธิแบบพุทธ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

ที่นี่... มีคำตอบ

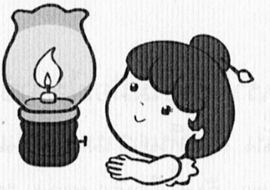

ถาม

สังเกตจิตตัวเองว่าจะอึดอัดกับการทำบุญแจกซองผ้าป่ากฐินที่มีมาบ่อยมาก แม้แต่งานแต่งคนไม่สนิท แต่ก็ทำทุกครั้งแบบไม่ค่อยเต็มใจ รู้สึกได้บาปแทนบุญจึงพยายามนึกน้อมใจให้ยินดีในภายหลัง มีวิธีแก้ไขจิตแบบนี้อย่างไรที่ฝืนเหลือเกิน

ตอบ

การทำบุญให้ทาน แม้ไม่เต็มใจ ก็ยังถือว่าได้บุญ แต่ก็มีบาปหรืออกุศลธรรมเจือปน บาปหรืออกุศลธรรมที่ว่า หมายถึงความหม่นหมอง ความหงุดหงิด หรือโทสะ ซึ่งล้วนทำให้เป็นทุกข์

อันที่จริงหากคุณไม่พร้อมจะทำบุญ ก็เพียงแต่เก็บซองไว้เฉย ๆ ไม่จำเป็นต้องรู้สึกเป็นลบก็ได้ แต่ที่คุณรู้สึกอึดอัดคงเป็นเพราะคุณรู้สึกถูกกดดันให้ต้องบริจาคเงิน คำถามก็คืออะไรทำให้คุณควักเงินเมื่อไม่มีใครบังคับคุณ เป็นเพราะคุณกลัวเขาตำหนิหรือเปล่า ปัญหาของคุณอาจอยู่ที่ตรงนี้ คือไม่ได้อยู่ที่คนแจกซอง แต่อยู่ที่คุณต้องการการยอมรับจากคนอื่น หรือกลัวเขาไม่ชอบคุณต่างหาก คงเป็นเพราะคุณเอาตัวเองไปผูกติดกับสายตาของคนอื่นมากเกินไป คุณจึงรู้สึกจำยอมต้องควักเงินทั้ง ๆ ที่ไม่เต็มใจ

ถ้าคุณแคร์สายตาคนอื่นน้อยลง จะมีซองผ้าป่ากี่ซองมายื่นให้คุณ คุณก็จะไม่รู้สึกอึดอัด และหากอยากเก็บซองนั้นไว้เฉย ๆ เพราะยังไม่พร้อมจะให้ ก็จะไม่รู้สึกเป็นทุกข์เลย และเมื่อถึงคราวที่คุณพร้อมจะทำบุญ คุณก็จะทำด้วยความรู้สึกเป็นสุข เพราะเป็นการทำด้วยความเต็มใจ โดยไม่ได้ปรารถนาการยอมรับจากใคร อย่างนี้ต่างหากที่เป็นการทำบุญอย่างแท้จริง.

พระไพศาล วิสาโล

ธรรมปาฏิโมกข์ (เล่ม ๑)

ย่นความจาก : ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส

ภาพ ธรรมทานมูลนิธิ

พุทธทาสภิกขุ, ธรรมปาฏิโมกข์, ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส,
พิมพ์ครั้งที่ ๓, สุราษฎร์ธานี: ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๕๔.
(ลำดับพิมพ์เลขที่ ๑๔, เลขประจำเล่ม ๓๑, ๔๑๖ หน้า)

ธรรมปาฏิโมกข์

๑๑ เรื่องได้เรื่องเสีย (ต่อ)

วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๑๐
ตรงกับวันเสาร์ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน อ้าย ปีมะแม

ธรรมปาฏิโมกข์วันนี้ จะพูดกันเกี่ยวกับเรื่องได้เรื่องเสีย ต่อจากครั้งก่อน

เรื่องได้เสีย นี้เข้าใจยาก ต้องพิจารณาโดยแยบคาย

ทีแรกนั้นได้บอกให้รู้ว่า คำ ๒ คำนี้ หรือว่า ภาวะ ๒ อย่างนี้ เป็นต้นเงื่อนต้นตอของทั้งหมด เพราะเป็นเรื่องรู้สึกตามสัญชาตญาณได้ แม้กระทั่งสัตว์หรือต้นไม้ เรื่องได้เรื่องเสียนี้ คนเรามีปัญญามาก จึงขยายออกเป็นเรื่องผิด เรื่องถูก เรื่องดีเรื่องชั่ว เรื่องบุญเรื่องบาป เรื่องสุขเรื่องทุกข์ เรื่องนรกเรื่องสวรรค์ อะไรที่เป็นคู่ ตรงกันข้ามไปเรื่อยอย่างนี้ คู่ทั้งหมดนั้นไม่มีความหมายในตัวมันเอง แต่ไปมีความหมายตรงที่ ได้ หรือ เสีย นั่นแหละ เพราะฉะนั้นต้องพูดซ้ำ ทบทวนซ้ำเรื่องนี้ เพราะเห็นได้ว่าไม่เข้าใจ หรือจับฉวยเอาได้ไม่หมดเรื่องนี้ เพียงแต่เข้าใจนั้นไม่ได้ ยังใช้ไม่ได้ ต้องเห็นแจ้ง การเห็นแจ้งนั้น ยิ่งกว่าเข้าใจแล้วต้องเอาไปคิดทบทวน ไปสังเกตทบทวน

เรื่องได้เรื่องเสีย นี่เป็นความจริง เป็นของจริง เกิดได้ เห็นได้ด้วยสัญชาตญาณ แต่เรื่องบุญ บาป ดี ชั่ว สุข ทุกข์ นี้เป็นความหมายของคำพูดที่พูดกันใหม่ พูดมากขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยความรู้สึก สติปัญญาของมนุษย์ ที่บัญญัติสิ่งนี้ว่าดี ว่าชั่ว ว่าผิด ว่าถูก ว่าบุญ ว่าบาปนี่มนุษย์มาพูดทีหลัง แต่เรื่องได้เรื่องเสียนี้ ไม่ต้องพูด ไม่เกี่ยวกับคำพูดก็ได้ เพราะรู้สึกได้โดยไม่ต้องพูดไม่ต้องสอน

คำว่า สุข ทุกข์ นี้อาจจะรู้ได้โดยไม่ต้องพูด ไม่ต้องสอนก็จริงแต่ก็ขึ้นอยู่กับคำว่าได้ ว่าเสีย ถ้าได้ละก็เป็นสุข ถ้าเสียละก็เป็นทุกข์เพราะฉะนั้นเรายกออกไปได้ ไม่พูดว่าสุขว่าทุกข์ เอาไว้พูดเรื่องได้เรื่องเสียก็พอ ถ้าได้ละก็เป็นสุข หมายความว่า ได้ ทำให้เป็นสุข ถ้าเสียทำให้เป็นทุกข์ และรู้สึกได้ตามสัญชาตญาณ ให้ดูสุนัข สุนัขมีความรู้สึกได้ชัดเจนมาก เรื่องได้เรื่องเสียนี้ มันรู้ ได้กิน กับ ไม่ได้กิน นี้มันเรื่องได้เรื่องเสีย ได้นอนสบาย กับ ได้นอนไม่สบาย เป็นเรื่องได้เรื่องเสีย สุนัขรู้สึกได้โดยไม่ต้องมีใครสอน มันไม่รู้จักเรียกชื่อ แต่มันรู้สึกตัวเองได้ ส่วนคำว่า ผิดถูก ดีชั่ว บุญบาป นี้สุนัขไม่อาจจะรู้เพราะนี่เป็นเรื่องคำพูด เป็นเรื่องพูด บัญญัติพูด ในหมู่สัตว์ที่มีคำพูดและก็บัญญัติคำไว้พูด

เราย้อนไปยังคนป่าที่คล้าย ๆ กับสัตว์ คนป่าสมัยอายุหินหลายพันหลายหมื่นปีมาแล้ว ไม่ได้เรียนเรื่องธรรมะ เรื่องศึกษาอะไรต่ออะไร คนป่าก็ไม่รู้เหมือนกัน สำหรับคนป่าเหล่านี้ ถ้าพูดว่า ดีชั่วบุญบาป สุขทุกข์ ก็ไม่รู้ว่าเป็นอะไร แต่จะรู้สิ่งหนึ่ง ซึ่งรู้โดยไม่ต้องพูดเรียกว่า ได้ ว่า เสีย คนป่ารู้ว่าได้ เช่นไปล่าเนื้อได้มา ก็เรียกว่าได้ไม่ได้ก็เรียกว่าไม่ได้ ได้เสียนั้นมีความหมายโดยที่ถ้าได้มาละก็ทำให้สบายเป็นสุข เสียก็คือไม่สบายเป็นทุกข์

ถ้าเราได้ ปรกติเราก็สบาย ถ้าไม่ได้ ปรกติเราก็เป็นทุกข์ เป็นเจ็บเป็นไข้อย่างนี้ เพราะฉะนั้นสัตว์เดรัจฉานก็ดี คนป่าที่ยังเป็นครึ่งคนครึ่งสัตว์ก็ดี รู้จักภาวะที่เรียกว่าได้ ว่าเสีย นี้อย่างแท้จริง แต่เพราะไม่พูดจึงไม่มีคำพูด

เรื่องได้เสีย สำหรับมนุษย์ขยายออกไปมาก

มนุษย์นั้นมาขยายคำพูด เป็นผิดเป็นถูก ดีชั่ว บุญบาป สุข-ทุกข์ เรื่องผิดก็คือไม่ได้หรือเสีย ถูกก็คือได้ แต่ทว่าถูกผิด นี้ก็หมายถึงได้เสีย ที่ตรงตามเรื่องของมัน

คำว่า ได้เสีย นี้มีหลายชั้น ไม่ใช่เพียงแต่ได้วัตถุ ได้เงิน เท่านั้น แต่ความหมายแบ่งเป็นว่า ได้ ถ้าเป็นฝ่ายได้ ได้เงิน ได้ของ ได้ชื่อเสียง ได้นิพพาน ได้ความสงบ ได้อะไรต่าง ๆ เรียกว่าฝ่ายได้ ฝ่ายเสีย คือไม่ได้สิ่งเหล่านี้ นี่เราเรียกว่าถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว บุญหรือบาป

ความได้ ความเสีย นี้ทำให้เกิดปัญหาขึ้นมา แล้วมันต้องคู่กันเสมอ ถ้าไม่มีได้ ก็ไม่มีเสีย ถ้าไม่มีเสีย ก็ไม่มีได้ คือไม่มาทำให้เกิดความหมายได้ ถ้ามีเสียมาเป็นคู่เปรียบเทียบ การได้จึงมีความหมายหรือมีค่าขึ้นมาเป็นความได้ ถ้าไม่มีความได้มาเปรียบ ความเสียก็ไม่มีเหมือนกัน เราก็ไม่รู้สึกเป็นได้เป็นเสีย แต่อย่างไรก็ดี โดยธรรมชาติมันต้องมีรู้สึกได้เสีย เมื่อไปหาอาหารได้ ก็ได้กินกัน ไม่ได้ก็หิว อดเดือดร้อน ความรู้สึกว่า ได้และเสีย จึงเกิดได้เองตามธรรมชาติ รู้สึกได้เองตามธรรมชาติ และมีอยู่เองตามธรรมชาติ มนุษย์หรือสัตว์ก็ตาม ย่อมต้องการอะไรอยู่อย่างหนึ่งเสมอไป ถ้าได้ก็คือได้ ถ้าไม่ได้ก็คือเสีย

ต่ำลงไปจากสัตว์เดรัจฉานก็คือ ต้นไม้ ต้นหญ้า ต้นบอน อะไรเหล่านี้ ก็มีได้มีเสีย เพราะว่าชีวิตเหมือนกัน ต้นหญ้าก็มีชีวิต เพราะมันอยากกินน้ำ อยากแสงแดด อยากกินอาหารนั่นนี่ ถ้ามันได้ มันรู้สึกว่ามันได้ ถ้ามันไม่ได้คือมันเสีย มันก็รู้สึกว่ามันไม่ได้ เพราะฉะนั้นมันต้องต่อสู้เพื่อได้ มันรู้ว่าจะเอารากไปทางนี้เถอะ เพราะรู้ว่าทางนี้มีอาหารมีน้ำ มันก็ส่งรากไปทางนั้นใหญ่เลย รู้ว่าทางนี้มีแสงแดด หาแสงแดดได้ไม่มีอะไรบัง ก็ออกกิ่งไปทางนี้เพื่อได้แสงแดด มันกลัวเสีย มันอยากได้ แต่มันไม่อาจจะพูดได้ว่า ที่ได้นั้นคือ บุญหรือดี หรือสุข มันพูดไม่เป็น มันไม่มีความหมายทางคำพูด

ดีชั่ว บุญบาป สุขทุกข์ นี้เป็นเรื่องพูด บัญญัติทับลงไปบนเรื่องได้เรื่องเสีย เป็นเพียงเรื่องคำพูด เพราะฉะนั้นสัตว์หรือต้นไม้ไม่มีคำพูด ไม่มีการพูด ไม่มีความหมาย ดีชั่ว บุญบาป สุขทุกข์ แต่มีความหมายเรื่องได้เรื่องเสีย ถ้าได้เสีย มาอย่างถูกต้อง หรือได้อย่างถูกต้องดีกว่า มันก็รอดชีวิตมา ถ้าไม่ได้อย่างถูกต้อง มันก็ตายแล้ว มันก็สูญพันธุ์แล้ว จะเป็นหญ้าบอน ต้นไม้ก็ตาม สัตว์เดรัจฉานก็ตาม อะไรก็ตาม มันต้องตายแล้วและสูญพันธุ์แล้ว ต้นไม้ หรือ สัตว์ ต้องได้สิ่งที่มันจะต้องได้ ควรจะต้องได้อย่างถูกต้องเรื่อยมา ได้อาหาร ได้ดินฟ้าอากาศ ได้สิ่งแวดล้อม ได้อะไรถูกต้อง เพราะฉะนั้นมันจึงรอดชีวิตมาหลายหมื่นปี หลายแสนปี หลายล้านปี นี้ขอให้ศึกษาความหมายของคำว่าได้

เรื่องได้เสีย เป็นเรื่องของสัญชาตญาณพื้นฐาน

แต่ว่าคำพูด ได้เสีย นี้ก็ยังกำกวมได้ เราต้องระวังให้ดี ในขณะหนึ่งความเสียอาจจะเป็นการได้ก็ได้ เช่นว่า เราต้องมีกินเข้าไป แล้วถ่ายออกมา ถ้าเราพูดว่ากินนี้คือได้ ถ่ายออกนี้คือเสีย อย่างนั้นพูดอย่างธรรมดา อย่างเขลา ๆ อย่างไม่ฉลาด แม้จะพูดว่า ได้กินเข้าไปแล้วก็ได้ถ่ายออกมา นั่นคือการกินก็เป็นการได้ การถ่ายก็เป็นการได้ นี้ได้ถูกต้องทั้งกินและถ่าย แล้วก็รอดชีวิตมา เพราะฉะนั้นต้องมีการได้-การเสียที่ถูกต้อง จนเรียกว่าเป็นการได้ที่ถูกต้อง ได้ก็ได้ถูกต้อง เสียก็เสียถูกต้อง เช่นเราได้แสงแดดถูกต้อง ได้อาหารถูกต้อง ได้ที่อยู่ถูกต้อง หมายความว่า เรามีการเสียที่ถูกต้อง คือส่วนที่ไม่ควรจะได้นี้มันต้องเสีย ต้องยอมเสียไป เราต้องถ่ายอุจจาระ ต้องถ่ายปัสสวะ เราต้องสูญเสียสิ่งที่ร่างกายไม่ต้องการ เช่น ขี้เหงื่อ ขี้ไคลอะไรก็ตาม นี้ต้องถ่ายออกไป ต้องสละออกไป ชีวิตนี้จึงรอดมาได้ เพราะมีการได้การเสียที่ถูกต้อง

สรุปเรียกว่า การได้ที่ถูกต้อง จึงทำให้มีอายุสืบพันธุ์กันมาเป็นล้าน ๆ ปี พอได้เสียไม่ถูกต้อง มันก็สูญพันธุ์ เหล่านี้เป็นเรื่องทางวัตถุเนื้อหนังร่างกายทั้งนั้น ทางจิตใจนั้นอีกอย่างหนึ่ง ถ้าได้ทางจิตใจถูกต้อง ก็รอดตัวมา คือเจริญ วิวัฒนาการทางจิตใจมาอีกด้วย นี้เราเรียกว่า เป็นความรู้โดยสัญชาตญาณพื้นฐาน ดังที่ว่าต้นหญ้านั้นมันก็รู้ มันรู้ว่า ได้เสีย อย่างไร ทำอย่างไรจึงจะได้แสงแดด ทำอย่างไรจึงจะได้น้ำ ทำอย่างไรจึงจะได้อะไร ทำอย่างไรจึงจะได้สืบพันธุ์ มันรู้ได้อย่างสัญชาตญาณอย่างประหลาด ก็เพราะว่าสัญชาตญาณนั้น เกิดมาจากการปรุงของธรรมชาติ การปรุงของธรรมชาติเราไม่รู้สึกตอนนี้

คนที่ไม่รู้เขาไม่เชื่อว่า ดอกชุมเห็ดมันบอกว่า ฝนจะแล้ง หรือไม่แล้ง ไปดูเถอะ มันยังบอกอยู่เลย เมื่อเดือนก่อนคิดว่าฝนจะแล้ง เราคิดว่า มันยังตั้งครึ่ง มันยังแล้งไม่ได้ มันยังเหลือตั้งราวหนึ่งในสี่ นี่ไม่ใช่เพราะดอกชุมเห็ดเป็นพระเจ้าที่บังคับฝนไว้ได้ แต่ดินฟ้าอากาศปรุงดอกชุมเห็ดขึ้นมา แล้วมันจึงบอกแน่นอน ดอกชุมเห็ดมันก็ไม่บานพร้อมกันทั้งโลก ภาคใต้ ภาคเหนือ ก็เป็นไปตามธรรมชาติ สัญชาตญาณอันนี้คล้าย ๆ กับสัญลักษณ์ของพระเจ้า นี่พูดถึงเรื่องสัญชาตญาณกันก่อน เพราะเรื่องได้เสียนี่มันเรื่องสัญชาตญาณพื้นฐาน

ไอ้ปุกปุยสุนัขตัวหนึ่ง ไปขุดโพรงที่โคนต้นไม้ แล้วก็ออกลูก คิดดูเถอะใครสอนมัน ทำไมมันไม่ไปหาลังหาฝอย หาอะไรเตรียมออกลูก มันพยายามที่จะไปขุดโพรง แล้วก็ออกลูกในโพรง ใครสอนหรือใครทำตัวอย่าง ก็เปล่าเลย นี่ถ้าปล่อยตามอิสระก็ทำได้ เพราะสัญชาตญาณมันเหลืออยู่ในจิต ถ่ายทอดกันมาทางพ่อแม่ ทางเลือด เขาเรียกว่าทาง gene มันครึ่งจิตครึ่งวัตถุ ที่มันถ่ายมาทางเลือด อันนี้ก็เป็นบ่อเกิดของสัญชาตญาณ เพราะฉะนั้นมันก็รู้ว่า ทำอย่างนั้น เอามือตะกุยนั้น ตะกุยอย่างไร แล้วยังไม่ใช่เท่านั้น มันยังฉลาดกว่าคนอีกกระมัง มันยังมีปัญหาว่า ทำอย่างไรน้ำจึงจะไม่ท่วมอีกล่ะ เออ มันก็มีวิธีที่จะขุดให้น้ำไม่ท่วม มันฟลุคด้วย เช่นดินที่ตะกุยมานี้ มันก็อยู่ปากโพรงหมด ฉะนั้นปากโพรงก็สูงโดยรอบ น้ำข้างนอกไหลเข้าไปไม่ได้ ทีนี้เพื่อนยังขุดเลี้ยวอีก เพื่อไม่ให้ใครเห็นสัตว์หรืออันตรายต่าง ๆ ที่จะมากินลูกของมันก็ไม่เห็นซิ เพราะว่าขุดอย่างนี้ลึกมาก แล้วโพรงยังเลี้ยวเสียอีก แล้วมันยังฉลาดอีก ที่ยังจะต้องขุดชอนขึ้นบนอีกทีหนึ่ง ที่น้ำไม่ท่วมได้ นี่ใครเป็นครูมัน แล้วมันยังฉลาดกว่ามนุษย์ มนุษย์ยังไม่เคยคิดจะทำอย่างนี้เลย เพราะมนุษย์ไม่มีสัญชาตญาณออกลูกในโพรงอย่างนี้

มนุษย์เปลี่ยนสัญชาตญาณเรื่อยจนทิ้งธรรมชาติ

มนุษย์นี้แหละกำลังหลงทางที่สุด คือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ลืมหมด ยุ่งจนลืมหมด สุนัขมันก็แน่นอน ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ว่าต้องขุดโพรงออกลูก ส่วนคนไม่รู้ว่าออกลูกอย่างไร เพราะว่าเมื่อหลายหมื่นปีมาแล้ว มนุษย์ออกลูกเรี่ยราดเหมือนกับวัวควายอย่างนั้น วัวควายท้องแก่ไปตามฝูง ต้องการจะคลอดที่ไหน มันก็คลอดตรงนั้น ตรงที่เดินทางนั่นแหละ แล้วมนุษย์ก็เป็นอย่างนั้นเหมือนกัน หลายหมื่นหลายแสนปีมาแล้ว ฉะนั้นมนุษย์ไม่มีการถ่ายทางสัญชาตญาณที่ว่าจะทำอย่างไรในการออกลูก จึงทำไม่เป็นตามธรรมชาติ แต่มีความรู้เรื่องใหม่ซึ่งไม่ใช่ธรรมชาติ อยู่บ้านอยู่เรือน แล้วมีเรือนคลอด แล้วมีอะไรนี้ นี่ไม่ใช่ธรรมชาติ มันก็เลยยุ่ง

พิสูจน์ได้ง่าย ๆ ตรงที่ว่า พวกนกต่าง ๆ นี้ไม่ต้องมีใครสอนทำรังเป็น ทำรังได้ทุกนกเลย นกกระจาบก็ทำอย่างดี นกธรรมดาก็ทำอย่างธรรมดานี้ แต่ทำเป็น ไม่ต้องมีใครสอน ไม่ต้องเห็นตัวอย่าง ถ้าเอานกคู่หนึ่งมาเลี้ยงในที่ ๆ ไม่มีนกอื่นเลย มันก็ทำรังเป็นแล้วเหมือนกัน เช่นนกกระจาบมันก็ทำรังเหมือนนกกระจาบทั้งหลาย โดยไม่ต้องเห็นตัวอย่าง เอ้า ทีนี้เอามนุษย์มาคู่หนึ่ง แล้วปล่อยให้โตขึ้นให้ทำเรือนดูซิ ก็ทำไม่เป็น เพราะว่าไม่เคยทำเรือน อย่างดีก็เคยแต่ซุกหัวอยู่ในถ้ำ บางทีคงจะเร่ไปหาโพรงหาถ้ำเหมือนกับสุนัข นั่นเป็นอย่างดีที่สุดแล้ว ครั้นทิ้งความอยู่ถ้ำ ก็เลยไม่รู้เรื่อง เลยงง

มนุษย์นี่กำลังหลงไม่รู้ว่าเป็นอย่างไรแน่ อยู่ถ้ำแน่ หรืออยู่เรือนแน่ ไม่แน่หรอก ไม่มีสัญชาตญาณที่ซ้ำซากจนตายตัวลงไป นี้ก็เรียกว่ามนุษย์กำลังหลงทาง คือเปลี่ยนเรื่อย เปลี่ยนไปได้เรื่อย จนกระทั่งอยู่เรือน อยู่ตึก คลอดในโรงพยาบาล เหล่านี้ ซึ่งไม่ใช่สัญชาตญาณ ไม่ตายตัว ไม่แน่ ทำตามสัญชาตญาณไม่ได้ ฉะนั้นมนุษย์ผู้ทิ้งสัญชาตญาณนี้จึงลำบาก คลอดลูกเวลาเดินทางเหมือนครั้งกระโน้นไม่ได้ ออกลูกในโพรงก็ไม่ได้ อะไรก็ไม่ได้ทั้งนั้น แล้วก็ยุ่งยากตอนคลอดบุตร ตอนเลี้ยงบุตร ตอนอะไรอื่น ๆ ขนาดเกือบเป็นเกือบตายไปเลย

เรื่องนี้เหมือนกับที่เราเคยพูดกัน เรื่องไบเบิลที่พระเจ้าสาปสาปมนุษย์ว่าต่อไปนี้แกต้องเป็นทุกข์ทรมานแสนสาหัส เพราะแกอุตริทิ้งธรรมชาติ ไปรู้เรื่องดี เรื่องชั่ว เรื่องบุญ เรื่องบาป เรื่องสุข เรื่องทุกข์อะไรเข้า ไบเบิลกล่าวไว้ว่า อาดัมกับอีฟไปกินผลไม้ที่ทำให้รู้เรื่องดี เรื่องชั่ว เรื่องบุญ เรื่องบาปอะไรเข้า ต่อไปนี้เลยต้องทนทุกข์ทรมาน มีความทุกข์อย่างแสนสาหัส นี่คือปัญหาที่มนุษย์จะพึงได้รับ แล้วเป็นไปในทางที่ให้เป็นทุกข์แสนสาหัส เมื่อก่อนเรื่องคลอดบุตรก็ไม่มีปัญหา เรื่องอาหารการกินก็ไม่มีปัญหา เรื่องทำรังอยู่ก็ไม่มีปัญหา เดี๋ยวนี้มีปัญหาไปหมด ปัญหามากที่สุดด้วย คือจะมีบ้านอย่างไรให้ดีที่สุด มีอาหารกินให้ดีที่สุด แล้วคลอดลูกออกมาก็ช่วยตัวเอง ไม่ได้จะเป็นจะตายเอา ส่วนสุนัขมันไม่มีปัญหาอะไร สัตว์ทั้งหลาย นก หนูนี้ก็ทำรังได้ ทำเรือนได้ คลอดลูกได้ อะไรได้ โดยไม่มีปัญหา

ถ้ามนุษย์อยู่ตามสัญชาตญาณก็มีความทุกข์น้อย

ความหมายของคำว่า สัญชาตญาณ เป็นอย่างนี้ ถ้ายังอยู่กับสัญชาตญาณ ก็มีเรื่องน้อย ไม่มีความทุกข์อันใหม่เกิดขึ้นเหมือนที่พระเจ้าสาป การที่พระเจ้าสาปให้มีความทุกข์มากนี้ สาปแต่คนเท่านั้น ไม่ได้สาปสัตว์เดรัจฉาน วัว ควายแล้วก็ไม่ได้สาปต้นหญ้าต้นบอน พืชพันธุ์พฤกษชาติอะไรต่าง ๆ ไม่ได้ถูกสาป ถูกสาปแต่คน เพราะว่าคนไปเริ่มรู้ มีความรู้ก้าวหน้า มีความคิดก้าวหน้าอย่างคน ไปรู้ดีรู้ชั่วเข้าในยุคที่ไปกินผลไม้นั้นเข้า คือเริ่มรู้ดี รู้ชั่ว รู้สุข รู้ทุกข์ รู้ใหญ่ รู้เล็ก รู้มีเกียรติ รู้ไม่มีเกียรติ อะไรเข้ามันก็เกิดปัญหา ละทิ้งสัญชาตญาณเท่าไรก็มีความทุกข์มากขึ้นเท่านั้น ไปหาธรรมชาติมากขึ้นเท่าไร ก็มีความทุกข์น้อยลงเท่านั้น

ย้อนมาเรื่องที่ว่า ได้เสีย นี้อีกทีหนึ่ง อันนั้นตั้งอยู่บนสัญชาตญาณ เดี๋ยวนี้สัตว์เดรัจฉานมีเรื่องได้เรื่องเสีย เท่าที่สัญชาตญาณต้องการเท่านั้น หญ้าบอนนี้ยิ่งเป็นอย่างเดิมเลย รู้เรื่องได้-เรื่องเสีย แต่เพียงตามเดิม ไม่มีปัญหาเลย เมื่อล้าน ๆ ปี มาแล้ว มีปัญหาเท่าไร เดี๋ยวนี้ก็มีเท่านั้น สัตว์เดรัจฉานนี่ก็เหมือนกัน เมื่อหลายแสนหลายล้านปีมาแล้ว มีปัญหาเท่าไร เดี๋ยวนี้ก็มีเท่านั้น ทีนี้คนนั่นซิ ไปรู้อะไรมากเข้า ก็มีปัญหาไปหมดมีเรื่องมาก แล้วยังต้องการมากขึ้นไปอีก จนเป็นเปรต ต้องการจะขยายเรื่องกิน เรื่องอยู่ เรื่องใช้ เรื่องกามารมณ์ เรื่องอะไรต่าง ๆ จนไม่มีขอบเขต ไม่มีที่สิ้นสุด มีลักษณะเป็นเปรตขึ้นมา ความเป็นเปรตไม่มีในสัตว์เดรัจฉาน เพราะมันไม่อยากมากไปกว่าธรรมชาติ

ทีนี้ เราเปรียบคนกับสัตว์ นี่รู้สึกว่าไกลกันนัก เราเปรียบสัตว์กับสัตว์ดีกว่า โดยให้รู้ว่าสัญชาตญาณอย่างสัตว์นั้นมันยังอยู่ ยังพอใช้ของมัน แต่มนุษย์เข้าไปแทรกแซง ทำให้สัตว์ไม่อาจจะใช้สัญชาตญาณ นี่ถ้าจะเอาไอ้ปุกปุยมาขังไว้ในห้อง แล้วก็รองรังให้คลอด อย่างนี้เรียกว่าแทรกแซงเขา ไม่ปล่อยให้เขาเป็นไปตามสัญชาตญาณ ปัญหาจะต้องเกิดขึ้น ซึ่งเรารู้ไม่ได้เลย ว่าความร้อน ความอบอุ่น จะมีพอไหม จะถูกต้องตามสัญชาตญาณไหม และสัตว์ก็ทำไม่ถูก และมันไม่สมัครที่จะทำให้ผิดสัญชาตญาณ เพราะฉะนั้นที่ทำลังกระดาษใหญ่โตไว้ให้ ใส่ฝอยไว้ให้ มันไม่เอา มันกลับมุดเข้าไปในโพรงดิน ขุดดิน แล้วก็ออกลูกในโพรง นี่เขาทำฟรีและอิสระตามสัญชาตญาณแท้ ๆ แล้วก็เลยถูกต้อง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ นั่นก็แปลว่าสัตว์ยังมีดี หรือมีบุญกว่าคน ไม่มีความทุกข์เพราะเรื่องนี้ ไม่ถูกพระเจ้าสาป สัตว์ไม่ต้องการที่จะคลอดที่โรงพยาบาล ไม่ต้องการอะไรให้ดีไปกว่าธรรมชาติ แต่มนุษย์นี้ทะเยอทะยานจะต้องคลอดที่โรงพยาบาล หรือทำอย่างนั้น หรือทำอย่างนี้ จึงมีเรื่องเพิ่มขึ้นตามส่วนที่ละทิ้งธรรมชาติ หรือละทิ้งสัญชาตญาณ

สัตว์ไม่ต้องการที่จะคลอดที่โรงพยาบาล

ไม่ต้องการอะไรให้ดีไปกว่าธรรมชาติ

แต่มนุษย์นี้ ทะเยอทะยานจะต้องคลอดที่โรงพยาบาล

หรือทำอย่างนั้น หรือทำอย่างนี้

จึงมีเรื่องเพิ่มขึ้นตามส่วนที่ละทิ้งธรรมชาติ

หรือละทิ้งสัญชาตญาณ

คำว่า “สัญชาตญาณ” ก็อธิบายมาทีหนึ่งแล้วว่า สัตว์รู้จักขุดเข้าไป ดินก็มาช่วยป้องกันไม่ให้น้ำไหลเข้ามาในรู แล้วเลี้ยวโพรงเสียไม่ให้สัตว์อื่นเห็น แล้วก็ชอนขึ้นอีกทีหนึ่ง ไม่ให้น้ำท่วมได้ แล้วระวังไม่ให้มดแมลงเข้าไปได้ ทีนี้ถ้าความโง่ของคนมีอีกคือเอาอาหารใส่เข้าไปในโพรง นี่คือไปทำให้สัตว์ลำบาก พวกมด แมลง ก็จะเข้าไปกินอาหาร แล้วไปกัดลูกมันตายหมดก็ได้ นี่ความโง่ของคนต่างหาก ที่จะไปทำให้เกิดความเสียหายขึ้น เพราะฉะนั้นถ้าปล่อยไปตามเรื่องของสัตว์ มันก็ไม่ลำบาก จนกว่าลูกของมันจะคลานได้ มันจะออกมาหากินได้ มันเตรียมพร้อมอดอาหาร เตรียมพร้อมที่จะเลี้ยงลูก จะประคับประคองลูกโดยไม่ต้องทำให้ยุ่งไประหว่างนี้

นี่ลองเทียบกันดูกับคน คนได้รับบาป ได้รับคำสาปจากพระเจ้าว่าต่อไปนี้แกจะต้องเป็นทุกข์แสนสาหัส นี่เพราะทิ้งธรรมชาติ เพราะทิ้งสัญชาตญาณ ส่วนสัตว์เดรัจฉานชนะสิ่งเหล่านี้หมด ไม่มีปัญหาอย่างนี้ เพราะเหตุว่า คำว่า “ได้” และคำว่า “เสีย” ของสัตว์ไม่ถูกขยายความหมาย ไม่มีการขยายความหมายมาเป็น เรื่องบุญเรื่องบาป เรื่องผิดเรื่องถูก เรื่องดีเรื่องชั่ว เรื่องสุขเรื่องทุกข์ เรื่องสวรรค์เรื่องนรก อะไรมันไม่มี เพราะฉะนั้นสัตว์จึงอยู่ใกล้ธรรมชาติ แล้วมีความทุกข์น้อย แล้วไม่ถูกพระเจ้าสาป

คนได้รับบาป

ได้รับคำสาปจากพระเจ้าว่าต่อไปนี้แกจะต้องเป็นทุกข์แสนสาหัส

นี่เพราะทิ้งธรรมชาติ เพราะทิ้งสัญชาตญาณ

ส่วนสัตว์เดรัจฉานชนะสิ่งเหล่านี้หมด ไม่มีปัญหาอย่างนี้

ความเจริญของมนุษย์ในทางส่วนเกินยิ่งทำให้มีความทุกข์

ความเจริญของมนุษย์ก็คือความถูกพระเจ้าสาป พระเณรบางคนกำลังปวดหัว เป็นโรคเส้นประสาท เพราะเรียนภาษาอังกฤษ จะดีจะเด่น นี่ไม่เกี่ยวกับธรรมชาติ ไม่เกี่ยวกันเลยกับพระเจ้า แล้วก็ไม่รู้ว่าจะเอาไปทำอะไรอยู่นั่นแหละ ภาษาอังกฤษไม่เกี่ยวกับความดับทุกข์เลย นี่จงดูส่วนนี้ นั่นคือส่วนเกิน ส่วนเกินของการได้ แล้วกลายเป็นการเสียไปเลย ความต้องการจะเรียนมากเกินธรรมชาติ เกินสัญชาตญาณนี้เป็นการได้ส่วนเฟ้อ หรือส่วนเกิน แล้วส่วนเกินก็กลายเป็นทำลายผู้นั้นให้มีความทุกข์ตามแบบ ตามคำสาปของพระเจ้า

ทีนี้มันก็เกิดฟั่นเฝือยุ่งยากกันมากขึ้น พวกโน้นเรียนโน้น พวกนี้เรียนนี้ ผลสุดท้ายก็ไปตามความอยากที่จะได้มากกว่าผู้อื่น จะแข่งขันผู้อื่น จะทับผู้อื่น จะดีกว่าผู้อื่น จะอะไรกว่าผู้อื่น เพราะฉะนั้นส่วนรวมมันจึงต้องรบกัน จนเดี๋ยวนี้ประเทศที่เป็นมหาประเทศย่อมจะมีประเทศเล็ก ๆ นิด ๆ ที่ไม่มีทางสู้ได้ ก็ข่มประเทศเล็กโดยไม่มีความละอายอย่างนี้ เพราะไปติดเรื่องได้เรื่องเสีย อย่างนี้มากเกินไปจนเห็นว่าทำอย่างนี้นั่นแหละคือถูก

ประเทศที่เป็นมหาประเทศย่อมจะมีประเทศเล็ก ๆ นิด ๆ ที่ไม่มีทางสู้ได้
ก็ข่มประเทศเล็กโดยไม่มีความละอายอย่างนี้
เพราะไปติดเรื่องได้-เรื่องเสีย อย่างนี้มากเกินไป
จนเห็นว่าทำอย่างนี้นั่นแหละคือถูก

ได้ฟังวิทยุ พูดถึงเรื่องรองประธานาธิบดีอเมริกาว่า การที่ทำลายประเทศเวียตนามเหนืออย่างนั้น คือศีลธรรม ถ้าอเมริกาหยุดทำลายเวียตนามเหนือเมื่อไร เมื่อนั้นผิดศีลธรรม นี่คำพูดอย่างนี้ตรง ๆ เลย เขาว่าถ้าอเมริกาหยุดบอมบ์เวียตนามเหนือ นั่นคือผิดศีลธรรม เพราะว่าเขาได้สอนเวียตนามเหนือ หรือว่าบังคับเวียตนามเหนือให้เดินไปสู่ทางนั่นแหละคือศีลธรรม ส่วนที่เขาจะตายกันกี่พัน กี่หมื่น นั้นไม่ต้องรู้ การถูกศีลธรรม คือเขาจะต้องเอาเวียตนามเหนือให้ลงให้จงได้ นั่นคือถูกศีลธรรม

นี่มันไหลมามาก เดินมามากจนได้เสีย แล้วก็สร้างผิดถูกขึ้นมาตามได้ตามเสีย เขาต้องการอย่างไร นั่นคือถูก นั่นคือดี นั่นคือบุญ ถูก ดี บุญ ตามแบบของเขา ก็เป็นอย่างนั้น เลยต้องเป็นเรื่องถูกจริงไป ที่แท้ถูกจริง ผิดจริง บาปบุญ ต้องเป็นอยู่อย่างเป็นธรรมชาติมากกว่า คือได้ชนิดที่ไม่มีใครทุกข์ มีความสงบ นั่นต่างหากจึงจะเรียกว่าถูก ดี หรือบุญ หรือกุศล

พึงสังเกตคำว่าได้เสีย เป็นต้นตอของคำคู่ ๆ

อธิบายคำว่าได้ ว่าเสียนี้ ให้ละเอียดยิ่งไป กว่าวันก่อน ให้รู้คำว่า ได้ ว่า เสีย นี้ ว่าเป็นต้นตอของคำว่า ดีชั่ว ถูกผิด สุขทุกข์ บุญบาป นรกสวรรค์อะไรก็ตาม ที่เป็นคู่ ๆ ตรงกันข้าม ถ้าใจเลวก็ได้อย่างเลว นั่นแหละ ถือว่าเป็น ดี หรือ ถูก หรือบุญนี้ ถ้าใจสูง ก็ต้องได้อย่างดีอย่างสูง จึงจะเป็นบุญ เป็นกุศล เป็นถูก เป็นสวรรค์อะไรขึ้นมาได้

ฉะนั้น สวรรค์ของพวกอันธพาลก็คือการกระทำลามก อนาจาร อย่างหนึ่ง ถ้าสวรรค์ของคนที่เป็นสัมมาทิฏฐิ เป็นบัณฑิต ก็คือการกระทำที่ถูกต้องอย่างอื่น แต่ผลสุดท้ายมารวมอยู่ที่คำสองคำเท่านั้น มารวมยอดคือคำว่า “ได้” คำว่า “เสีย” นี้ ฉะนั้นจึงบอกแล้วบอกอีก ย้ำแล้วย้ำอีก ว่าระวังสองคำนี้ ระวังสองอย่างนี้คือ ได้ กับ เสีย ซึ่งเป็นต้นตอของคำคู่อื่น ๆ หมด ทำให้เกิดคำว่า ผิดหรือถูก ดีหรือชั่ว บุญหรือบาป กุศลหรืออกุศล นรกหรือสวรรค์ สุคติ หรือทุคติ อะไรขึ้นมาจากคำเพียงสองคำคือ ได้ กับ เสีย ซึ่งเป็นไปตามสัญชาตญาณ

พูดตรง ๆ ว่าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีความหมายขึ้นมาก็เพราะคำว่าได้ ว่าเสียนี่ แล้วที่เราหรือที่คนทั้งหมดไปนับถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็เพราะหวังว่าเราจะได้อะไรจากการที่เรานับถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นี่ ถ้าไม่มีหวังว่าจะได้อะไรแล้วก็ไม่มีใครนับถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพราะฉะนั้น คำว่าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ไม่มีความหมายมากไปกว่าคำว่า “ได้”

แม้เราอยากจะได้ มรรค ผล นิพพาน ก็ตามเถอะ เราคิดว่าเราจะได้ด้วยการนับถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราจึงนับถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีค่าขึ้นมาเพราะทำให้เรา “ได้” ถ้าคนหนึ่งเขาต้องการได้ มรรค ผล นิพพาน หวัง มรรค ผล นิพพาน อีกคนหนึ่ง เขาต้องการได้เกิดสวย เกิดรวย ก็ย่อมได้ส่วนที่หวังนั้น ๆ บางคนนับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ด้วยเหตุที่ถูกลอตเตอรี่ นี่ก็เพราะส่วนนี้ คือส่วนจะได้นี้ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพิ่งมีค่า เพิ่งมีความหมายขึ้นมาหยก ๆ นี่จากคำว่าได้ ซึ่งเป็นคำดั้งเดิมดึกดำบรรพ์หลายล้าน ๆ ๆ ปีมาแล้ว

เรื่องได้เสีย มีขึ้นมาคู่กับภาวะที่มีสิ่งมีชีวิต

เราไม่รู้ว่าโลกนี้แตกออกมาจากดวงอาทิตย์ เมื่อไร นี้ไม่รู้ ไม่รู้ว่ากี่ล้าน ๆ ปี จนกระทั่งมีชีวิตขึ้นมาในโลก อันดับแรก เป็นสัตว์เซลล์เดียว มีชีวิต มีความรู้สึก สัตว์นั้นก็เริ่มรู้สึก เรื่องได้เรื่องเสียขึ้นมาทันที ถ้าความร้อนมากไป มันจะตาย ก็เป็นเรื่องเสีย เจริญไม่ได้ อุณหภูมิพอเหมาะ ชีวิตก็เจริญ หรือวิวัฒนาการจากเซลล์เดียว แล้วก็เป็นสองเซลล์สามเซลล์ นี้ก็เป็นเรื่องได้ เป็นเรื่องได้ที่ถูกต้อง

ชีวิตตั้งต้น วิวัฒนาการมา จนเป็นสัตว์เป็นพืช เป็นชั้นเล็ก ๆ จนเป็นสัตว์ใหญ่ จนเป็นคน จนเป็นมีคนอย่างเรานี้ เป็นมาได้ด้วยการได้ที่ถูกต้องได้สิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง ได้อาหารถูกต้อง อากาศถูกต้อง สิ่งแวดล้อมเป็นที่อยู่อาศัยถูกต้อง แล้วมันก็ต้องปรับตัวมันให้เหมาะกับสิ่งแวดล้อมนั้นด้วย ถ้าปรับไม่เหมาะมันก็ตายแล้ว เพราะธรรมชาติไม่อำนวยแก่สัตว์ สัตว์ต้องเกิดตามธรรมชาติที่ธรรมชาติอำนวย เพราะฉะนั้นเมื่อโลกเย็นลง อำนวยให้เกิดอะไร ก็ต้องเกิดสิ่งนั้นขึ้นมา แล้วสิ่งนั้นต้องเป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ จึงอยู่มาจนบัดนี้ จนเป็นคนอยู่อย่างนี้

สัตว์หลายชนิดสูญพันธุ์ไปแล้วตั้งหลายล้านปี

เพราะมันไม่เปลี่ยนแปลงตามความต้องการของธรรมชาติ

มันจึงสูญพันธุ์ไปแล้ว

เรารู้ได้แต่เพียงว่า ครั้งหนึ่งสัตว์อย่างนั้นเคยมี

เพราะมันอยู่ในซากหิน

สัตว์หลายชนิดสูญพันธุ์ไปแล้วตั้งหลายล้านปี เพราะมันไม่เปลี่ยนแปลงตามความต้องการของธรรมชาติ มันจึงสูญพันธุ์ไปแล้ว เรารู้ได้แต่เพียงว่า ครั้งหนึ่งสัตว์อย่างนั้นเคยมี เพราะมันอยู่ในซากหิน มีซากอยู่ในหิน ซึ่งมีอายุหลายร้อยล้านปี หลายพันล้านปีนี้ เมื่อเอาหินนี้มาทุบออก ได้พบซากสัตว์เหล่านี้เหลืออยู่ในนั้น แต่สัตว์อย่างนั้นเดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว เพราะว่ามันไม่เปลี่ยนมาตามธรรมชาติ จึงสูญพันธุ์ไปแล้ว แต่ซากของมันตกลงไปในตะกอน แล้วตะกอนทับถม ๆ ทับถม ๆ หลายล้านปี จนตะกอนนั้นเป็นหิน เมื่อทุบหินนั้นออก จึงจะพบสัตว์เหล่านี้ ฉะนั้นเราจึงสำรวจพบสัตว์หลายร้อยชนิด ซึ่งสูญพันธุ์ไปแล้ว เพราะไม่เปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ สัตว์ตัวใหญ่อย่างไดโนเสา อย่างอะไรก็ตามทีเถอะ จะต้องสูญพันธุ์ไปทั้งนั้น ฉะนั้นเขาจึงมีหลักที่ตายตัวว่า ต้องทำตัวให้เหมาะกับธรรมชาติจึงจะอยู่รอด จึงจะคงอยู่ ใครเหมาะที่สุดคนนั้นอยู่ ฉะนั้นสัตว์ไหนมันเหมาะที่สุด มันก็อยู่มากระทั่งเดี๋ยวนี้

ในซากหินอย่างเดียวกันนั้น เขาพบซากสัตว์บางชนิด เช่นปลาชนิดหนึ่งนี้ในหินยุคเดียวกับสัตว์ สมมติว่าพันล้านปีมาแล้วนี้ แล้วเดี๋ยวนี้ ปลานั้นก็ยังอยู่ในทะเลในปัจจุบันนี้ ฉะนั้นเขาจึงสนใจที่จะไปจับปลาชนิดนี้มาดู มาศึกษา เพราะมันเหมือนกันดิกกับในซากหิน เมื่อพันล้านปีมาแล้ว อย่างไรก็อย่างนั้น ในหนังสือพิมพ์ฮ่องกงภาพจีนที่เราเอามาเขียนกัน ก็มีอยู่หน้าหนึ่ง มีปลาชนิดหนึ่ง ซึ่งยังมีอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิคนี้ เป็นปลาชนิดเดียวกันกับปลาหิน เมื่อหลายพันหลายล้านปีมาแล้ว อย่างนี้เป็นต้น นี่ก็แสดงว่าปลาตระกูลนี้ ทำตัวเหมาะกับธรรมชาติ แล้วยังอยู่กระทั่งบัดนี้ แต่สัตว์บางชนิดเช่นไดโนเสา เช่นอะไรนี้ มันหมดแล้วไม่มีเหลือให้เห็น

ช้างบางชนิด หรือสัตว์อะไรบางชนิดที่มีรูปร่างประหลาด ๆ นั้น เหลือแต่ในซากหิน นั่นเพราะมันได้ไม่ถูก มันเสียไม่ถูก มันได้ไม่ถูก เป็นการได้ที่ไม่ถูกตามธรรมชาติต้องการ มันจึงไม่อยู่ ส่วนสัตว์ตระกูลมนุษย์นี้ ทีแรกก็ต้องเป็นคล้าย ๆ กับสัตว์สี่เท้า เลื้อยคลานนี่ แล้วก็มาเป็นลิงเลว ๆ แล้วก็มาเป็นลิงที่ดีขึ้น เป็นลิงที่ใกล้คนมากขึ้น แล้วก็เป็นลิงที่เหมือนคน แล้วก็เป็นคน นี่มันได้ถูกเพราะมันถูก มันจึงอยู่ แล้วก็อยู่มาด้วยสัญชาติญาณแท้ ๆ อยู่มาด้วยธรรมชาติแท้ ๆ ไม่มีวิชาความรู้ ไม่มีการศึกษา ไม่มีโรงพยาบาล ไม่มีหมอตำแย ไม่มีอะไร ก็อยู่มาได้ กระทั่งมีคน สัตว์พวกคนเคยอยู่ถ้ำระยะยาว เพราะฉะนั้นสัญชาตญาณของเขา จึงชอบซุกเข้าไปในโพรงหรือในถ้ำ

มนุษย์หลงทาง ไกลจากธรรมชาติมากกว่าสัตว์อื่น ๆ

ต่อมาคนหลงทาง คนกำลังหลงทาง หมายความว่า ถ้าเราจับเอาเด็กสองคน ชายหญิง ให้ไปอยู่ที่อื่น ที่ไม่มีมนุษย์อะไรเลย คนจะพูดไม่ได้ เพราะไม่รู้จะทำปากทำลิ้นอย่างไร จะพูดเป็นภาษาก็พูดไม่ได้ ถ้าทำเสียงออกมาก็เป็นภาษานก ภาษาสัตว์ แล้วก็จะไม่สามารถทำเรือนอยู่อย่างนี้ได้ จะเห็นได้ว่าคนเลวกว่านกกระจาบ นกกระจาบต้องทำรังของมันถูกต้องตามแบบของนกกระจาบและอยู่ได้ ส่วนคนกำลังหลงทางในสัญชาตญาณ ใน gene นี้ไม่มีเหลือว่าเราเคยอยู่รังอยู่เรือนอย่างไร อย่างมากก็จะซุกเข้าไปในโพรงไม้โพรงดิน หน้าผา นี่เป็นอย่างมาก จะทำเรือนรูปร่างอย่างนี้ขึ้นมาไม่ได้เป็นอันขาด ทำไม่เป็นแน่ แต่ว่านกกระจาบหรือผึ้งหรือสัตว์อื่น ๆ มันทำเป็น เพราะมันซ้ำซากอยู่อย่างนั้นเป็นเวลาไม่รู้ว่านานเท่าไรต่อเท่าไรแล้ว เป็นสัญชาตญาณ เป็น gene เหลืออยู่ในโลหิต ถ่ายทอดทางพ่อแม่

ส่วนมนุษย์กำลังฟั่นเฟือนหลงทาง ไม่รู้ว่าจะไปทางไหน ไปทางโน้นหรือไปทางนี้ แต่ถ้าเรื่องการสืบพันธุ์ระหว่างตัวผู้ตัวเมีย ตัวหญิงตัวชายนี้มันซ้ำซากไม่เปลี่ยน แม้ไม่เห็นตัวอย่างก็ทำเป็น แต่ที่ทำเรือนอยู่นั้นทำไม่เป็น เรื่องที่จะหุงข้าว หรือรู้จักไปเก็บข้าวมาตำ มาหุงกินก็ทำไม่เป็น เพราะไม่ได้ทำอย่างนั้นซ้ำซาก ถ้าทำซ้ำซาก ย่อมจะต้องกินเหมือนสัตว์ เหมือนนก เหมือนอะไรไปมากกว่า หรือกินลูกไม้ เหมือนลิงไปมากกว่า

นี่สังเกตดูให้ดีว่า เรื่องสัญชาตญาณ ได้เสีย อย่างนี้ ต้องได้ถูกกับเรื่อง มันจึงจะรอดชีวิตมา ถ้าไม่ได้ นั่นคือปัญหาที่จะต้องตาย ฉะนั้นพอมีคำพูด พูดได้แล้ว ก็แยกคำพูดเป็น ว่า เรื่องนี้ผิดเว้ย นี่ถูกเว้ย นี่ผิดเว้ย อย่างนี้ดีเว้ย อย่างนี้ชั่วเว้ย นี่ไม่ดีนะ อย่างนี้บุญนะ อย่างนี้บาปนะ ซึ่งนี่มันเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง เมื่อไม่กี่พันปีมานี่เอง คำว่าบุญ ว่าบาป อะไรพวกนี้ไม่กี่พันปี ไม่เกินแปดพันปี ตามที่พวกคริสเตียนว่าอาดัมกับอีฟกินผลไม้เข้าไป เมื่อราว ๆ ประมาณแปดพันปีนี่เอง สำหรับคำว่า ดีชั่ว บุญบาป สุขทุกข์อะไรนี้

คำพูดอย่างที่อ้างถึงคริสเตียน ข้อความอย่างในไบเบิล ที่พูดอุปมาแบบนี้ ซึ่งคนไม่เข้าใจ คำสอนนั้นมาตรงกับเรื่องของเรา เรื่องของธรรมชาติเรื่องของพุทธศาสนานี่ นี่มาชั่วระยะไม่กี่พันปีนี้คนติด ติดเหนียวแน่น ติดความดี เกลียดความชั่ว ติดในบุญ เกลียดในบาป ล้วนเป็นเรื่องยึดมั่นถือมั่นด้วยอุปาทาน เรื่องดีชั่ว บุญบาป สุขทุกข์ ซึ่งล้วนแต่มีรากฐานอยู่บนคำเพียงสองคำว่า ได้กับเสีย เรื่องนี้ คนเราไปกันลิบ ไปไกลกันลิบเทียว เป็นเรื่องสวรรค์ เรื่องนรกเรื่องดี เรื่องชั่วเรื่องสูง เรื่องต่ำ เรื่องมีเกียรติ ไม่มีเกียรติอะไรทำนองนี้

เรื่องได้เสียของสุนัขยังเท่าเดิม ได้ กับ เสีย มีความหมายเท่าเดิม ได้กิน ได้อะไรพอสมควรเท่าเดิม แต่ก็ยังมากไปกว่าสำหรับเกี่ยวกับหญ้าบอนอะไรนี้ พวกหญ้าบอนอะไรนี้ “ได้เสีย” อยู่เท่าเดิมหลายล้านปีมาแล้วเป็นอย่างไร ก็เป็นอยู่อย่างนั้น

ส่วนมนุษย์นี้ไปใหญ่ ไปจนไม่รู้ว่าไปทางไหน จนไม่รู้ว่าตัวเองคืออะไร เช่นปล่อยให้ทำเรือนอยู่ตามสัญชาตญาณก็ทำไม่ได้ อย่างนี้เป็นต้น แต่สุนัขยังรู้จักขุดโพรงออกลูก เหมือนกับเมื่อล้าน ๆ ปีมาแล้วทำอย่างไร ก็ทำอย่างนั้น นี่คนกำลังหลงทาง เพราะคนก้าวหน้าไปทางจิตใจ ทางวิวัฒนาการ ซึ่งตั้งรกรากอยู่บนคำว่า ได้ ว่าเสีย แล้วเปลี่ยนมาเป็นดีชั่ว บุญบาป สุขทุกข์ ผิดถูกสูงต่ำ คำโก้ ๆ นรกสวรรค์อะไรนี่

ถ้าใครอยากรู้ปรมัตถธรรมชั้นสูงสุด ชั้นโลกุตตระ ชั้นมรรค ผลนิพพานแล้ว ให้สนใจในคำคู่ ๆ เหล่านี้ คำว่า ดีชั่ว ผิดถูก สุขทุกข์ได้เสีย บุญบาปนี้ คำคู่ ๆ เหล่านี้เป็นคำหลอกลวงทั้งนั้น ถ้ายังเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ยังปรุงแต่งเป็นสังขารทั้งนั้นละก็ เป็นสังขารปรุงแต่งให้เวียนว่ายอยู่ในกองทุกข์ทั้งนั้น ต่อเมื่อไม่พ่ายแพ้แก่ความหมายเหล่านี้ คือว่า ไม่เห็นว่ามัน ดีชั่ว บาปบุญ สุขทุกข์ ที่น่ายึดมั่นถือมั่นอะไรเหล่านี้ คือได้ หรือเสีย ก็ไม่มีปัญหา อย่างนี้จึงจะว่าง หรือว่าหลุดพ้น หรือว่าดับสนิท หรือว่านิพพาน หรือว่าหยุด แล้วแต่จะเรียกเถอะ

มันจึงเป็นการยากอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ที่หลงทางมาไกล จนไม่รู้ว่าอยู่อย่างไร เป็นอย่างไร ไปทางไหน มนุษย์หลงทางมาไกลมาก เหลือที่จะกลับไปหาความว่างตามธรรมชาติ ไม่มีได้ ไม่มีเสีย อยู่เหนือได้เหนือเสียนี้ ครั้นเมื่ออยู่เหนือได้เหนือเสียเมื่อใด ก็อยู่เหนือบุญ เหนือบาป เหนือสุข เหนือทุกข์เมื่อนั้น ก็เป็นมรรค ผล นิพพานเมื่อนั้น

ฝึกอยู่อย่าง "เหนือได้เหนือเสีย" จึงจะมีอิสระ

เรื่องของพวกเรา ที่เตือนกันอยู่เสมอว่า ให้ทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่างนั้น ระวังให้ดี เมื่อทำงานอยู่ละก็ อย่ามีได้มีเสีย อย่ามีดีกว่าคนอื่น อย่ามีเลวกว่าคนอื่น อย่ามีเบ่งทับคนอื่น หรืออย่ามีน้อยใจว่าสู้คนอื่นไม่ได้ ให้มีสติสัมปชัญญะ ทำด้วยมีปัญญา ด้วยเหตุผลที่ว่าควรทำอย่างไร ก็ทำอย่างนั้นก็แล้วกัน ถ้าเกิดไปคิดว่า เป็นดีเป็นชั่ว ก็เกิดเป็นการปรุงแต่งที่เป็นความทุกข์ทันที คำสาปของพระเจ้าจะมาสุมกบาลของคนนั้นทันที

สมมติว่าคุณทุบหิน ผูกเหล็กอะไรอยู่อย่างนี้ ถ้าทำไปด้วยความรู้สึกตามธรรมดา ทำอะไรควรทำอย่างไร จิตก็ทำไปเพียงเท่านั้น ก็จะเป็นอิสระ ก็ชนะ ก็ใกล้ความจริงเข้าไป แต่ถ้าเกิดความคิดดันทุรังไปในทางดีกว่าคนอื่น เลวกว่าคนอื่น หรือ มีได้ มีเสียอะไร มีความหมายขึ้นมาละก็ นั่นแหละคำสาปของพระเจ้าก็ครอบงำเอาทันที เราก็มีความทุกข์ทันที ดีใจก็ทุกข์อย่างดีใจ เสียใจก็ทุกข์อย่างเสียใจ นี่ฟังให้ดี ๆ ที่รู้สึกว่า ได้และมีเกียรติ ยกหูชูหาง อย่างนี้เขาคิดว่าได้ ที่จริงมันเสียอย่างยิ่งเลย ตัวกูของกู ที่ทำให้ยกหูชูหางนั้น มันเป็นกิเลสที่สกปรก ที่ทรมานคนยิ่งกว่าที่ไม่ยกหูชูหางเสียอีก

อย่าไปชอบเรื่องที่ว่ามันมีเกียรติ ได้ยกหูชูหาง ให้คนอื่นเขาออกปากว่าแหม เก่งกว่าใคร ถ้าไม่ใช่เขา ไม่ได้อาศัยเขาละก็ล้มละลายหมดเลย เขาเป็นคนมีสติปัญญาอย่างนี้ นั่นแหละคือ ถูกสาปของพระเจ้า ถ้าใครเป็นอย่างนี้ แล้วก็แย่ทั้งนั้น จะต้องระวังให้ดี ๆ ระวังจิตใจให้ดี ๆ ไม่มีเรื่องอื่น มีแต่เรื่องดำรงจิตไว้ให้ถูกต้องเท่านั้น ตัววิปัสสนาที่แท้จริงมันอยู่ที่ตรงนี้

มันต้องดำรงจิตไว้ให้ถูกต้อง ตลอดเวลาเป็นพื้นฐาน ทีนี้พร้อมกันนั้น เรี่ยวแรงยังมีอยู่ เวลายังมีอยู่ ควรจะทำอะไรก็จงทำให้เป็นประโยชน์ จะถากหญ้าก็ได้ จะทำงานดีกว่านั้นก็ได้ จะแปลพระไตรปิฎกสอนคนก็ได้ เป็นงานเหมือนกันทั้งนั้น เป็นงานที่มีประโยชน์เหมือนกันทั้งนั้น แต่ถ้าใครคิดว่า กูดีกว่าเท่านั้นแหละก็แย่เลย จะเลวที่สุด จะถูกสาปขึ้นมาทันที ถ้าจะคิดว่ากูรู้ภาษาต่างประเทศหลายภาษา สอนคนได้กว้างขวางอย่างนี้ กูดีกว่า เท่านั้นแหละ นี่มันเรื่องได้อย่างผิด ๆ เกิดขึ้นแล้ว ใครคนนั้นก็จะถูกสาป ถูกพระเจ้าสาปไปทันที จะต้องเป็นคนที่มีความกลัดกลุ้มรุมร้อน เพราะความคิดว่าตัวดี ยกหูชูหางขึ้นมา

บทเรียนที่ดี คือระวังไม่ยกหูชูหาง แต่ทำดีที่สุดที่จะทำได้

การอยู่ที่สวนโมกข์นี้ไม่ควรจะมีบทเรียนอื่น ควรมีบทเรียนเดียวว่าลิดหูลิดหางให้มันสั้นลงไป อย่าให้มันยาวขึ้นมา อย่าให้มันยกขึ้นมา ไม่มีบทเรียนอื่น ฉะนั้นขณะที่ไปบิณฑบาตก็ดี ฉันอยู่ก็ดี สวดมนต์ ภาวนาอยู่ก็ดี ทุบหินอยู่ก็ดี ผูกเหล็กอยู่ก็ดี หาบน้ำอยู่ก็ดี มีบทเรียนอย่างเดียวกันหมด ระวังอย่าให้เผลอ

อย่าให้เผลอในเรื่องยกหูชูหาง เป็นตัวกูเด่น เป็นของกูมากอะไรก็ตาม ทำอย่างนั้นจะมีความทุกข์ตามแบบที่พระเจ้าสาป พวกสุนัข พวกแมวนี้ไม่ถูกสาปเลย เราเป็นพระเป็นเณรกลับถูกสาป กลับเป็นอย่างนี้ นี่มิได้หมายความว่า ไม่แนะนำให้แต่ละคน ๆ ทำอะไรให้ดีที่สุด แต่กลับตรงกันข้าม คือว่าขอร้องให้ทุกคนทำอะไรให้ดีที่สุด ให้ดีที่สุด ให้ดีที่สุดไว้เรื่อย ๆ ไป แต่อย่าไปรู้สึกว่าเราดีที่สุด อย่าไปรู้สึกว่าเราดี ถ้าเราไม่มีอะไรดี เราก็ไม่มีโอกาสจะฝึกบทเรียนนี้ได้

คิดดูให้ดีซิ ถ้าเราไม่มีปัญญา ไม่มีฝีมือ ไม่มีอะไรที่จะทำให้ดีได้ เราก็ไม่มีทางที่จะรู้สึกว่าเราดี และเราไม่มีทางที่จะรบกับกิเลสข้อนี้ เพราะว่าเราไม่มีอะไรดี เพราะฉะนั้นเราต้องมีอะไรดี ดีมาก แล้วดีที่สุด แล้วเราก็จะสู้รบกับกิเลสที่มันจะทำให้เรายกหูชูหางนี้ คือเราจะไม่หลงในความดี ไม่หลงในความชั่วพร้อม ๆ กัน ถ้ามีอะไรดี แต่ไม่หลงในความดี ก็หมายความว่า ไม่หลงในความชั่วพร้อมกัน เพราะดีหรือชั่วจะต้องมาพร้อมกันจึงจะมีความหมาย ดีก็เพราะมีชั่วเทียบ ชั่วก็เพราะมีดีเทียบ ฉะนั้นให้ทุกคนพยายามที่จะเรียนให้ดี ทำให้ดี ประพฤติให้ดี ประกอบการงานให้ดี แต่อย่ามีความรู้สึกว่าดี เพราะมันเป็นความกระโดดออกไปในทางที่จะเป็นทุกข์ ตามพระเจ้าสาปไว้ นับตั้งแต่วันที่เรารู้ว่า อะไรดีอะไรชั่ว "แกจะมีความทุกข์แสนสาหัส" นี้ จำไว้เถอะ ไม่ใช่ของคริสเตียนแต่เป็นของธรรมชาติ

อย่าให้เผลอในเรื่องยกหูชูหาง เป็นตัวกูเด่น เป็นของกูมาก
อะไรก็ตาม ทำอย่างนั้นจะมีความทุกข์ตามแบบที่พระเจ้าสาป

คนมีความทุกข์ เพราะไปรู้จักเรื่องดีชั่ว ฯลฯ

เมื่อสุนัขไม่มีความคิดว่าดี ว่าชั่ว มันไม่มีความทุกข์ พอคนรู้ว่าดีว่าชั่วเป็นอย่างไร คนก็มีความทุกข์ เห็นไหม? แล้วคนกำลังหลงทางเพราะว่าดีกว่าสัตว์ มนุษย์ไม่คลอดลูกในโพรงแล้ว แต่ก็ไม่รู้ว่าจะคลอดลูกอย่างไรตามวิธีของคน คนก็เห่อไปตามทางที่ดีที่สุด แล้วก็เป็นทุกข์เพราะการเห่อที่จะดีที่สุดนั้น ถ้าคนรักษาธรรมชาติเดิม ๆ ไว้ได้ คนก็คลอดลูกระหว่างเดินทาง เหมือนกับวัวกับควายได้ แล้วไม่มีปัญหาอะไรไม่มีความทุกข์อะไร ยังดีกว่าสุนัขที่ต้องไปขุดโพรงแล้วก็ออกลูก

เรื่องรักษาธรรมชาตินี้ มีคนทันเห็น พร้อมทั้งได้รับความยืนยันจากคนนั้นเอง คือพวกเงาะป่าที่เราฉายหนังดูบ่อย ที่พัทลุงนี้เอง มีคนสอบถามติดตามดูว่าคลอดลูกอย่างไร เขาบอกว่าขอเวลา ๕ นาที ถ้าพูดอย่างภาษาเราก็คือขอเวลาครู่เดียวเท่านั้น เขาก็แวะเข้าไปข้างทางคลอดลูกแล้วอุ้มมา ตามฝูงไปเลย เงาะป่าแบบคนนี่ เขาต้องไปเรื่อยเดินทางเรื่อย ท้องแก่ก็เดินทางไปกับหมู่คณะเรื่อย ไม่ได้ว่า “ฉันจะอยู่ที่นี่ กว่าจะคลอดบุตรแล้วจึงจะไป” อย่างนี้ คือลูกสามเดือนสี่เดือนแล้วจึงจะไป เขาขอให้หยุดรอประมาณ ๕ นาที ๑๐ นาที ๒๐ นาที เท่านั้นคลอดลูกแล้วเสร็จแล้วก็อุ้มเด็กแดง ๆ ตามฝูงไป นี้คือความเคยเป็นเคยเป็นถึงอย่างนี้ คนป่ายังดีกว่าสุนัขที่จะต้องขุดโพลงออกลูก

พวกเงาะป่าที่เราฉายหนังดูบ่อย ที่พัทลุงนี้เอง
มีคนสอบถามติดตามดูว่าคลอดลูกอย่างไร
เขาบอกว่าขอเวลา ๕ นาที

แต่ว่า เดี๋ยวนี้คนทิ้งธรรมชาติไกล ไปคนละทาง เพราะมีเรื่องดีชั่ว บุญบาป สุขทุกข์ สูงต่ำ มีเกียรติไม่มีเกียรติอะไรอย่างนี้ คนเลยหลงทางหมด ไม่รู้ว่าจะเอาอย่างไรกันแน่ แต่แล้วก็ต้องการที่ว่าดี ที่ดีกว่าคนอื่น ที่สบายกว่าคนอื่น และพร้อมกันนั้นก็ทำให้อ่อนแอลง ๆ จนเพียงแต่คลอดบุตรอย่างเดียวก็จะตายเสียแล้ว ไม่ต้องมีอะไรหรอก ก็จะตายแล้ว สำหรับสุนัขนั้นไม่เป็นไร คลอดบุตรเสร็จมันก็ยังสบายอยู่ ส่วนคนนั้นจะตายแล้วเพียงการคลอดบุตร แต่ว่าแต่ก่อนโน้น คนเก่งกว่าสุนัขเหมือนอย่างที่เล่ามาแล้ว

คนกำลังหลงทาง มนุษย์กำลังหลงทาง ต้องการจะไปให้ดีที่สุด เพราะไปรู้เรื่อง ดี เรื่องชั่วเข้า แล้วก็ทิ้งของเดิมที่เป็นตามธรรมชาติหมด แต่แล้วยิ่งไปให้ดีที่สุด ไกลธรรมชาติเท่าไรยิ่งมีความทุกข์มากเท่านั้น จะต้องมีบ้านเรือนมาก มีเครื่องนุ่งห่มมาก มีหยูกยามาก มีอะไรมาก จนไม่รู้ที่สิ้นสุด ไม่รู้จักตัดทอนออกมา นี่คือบาปของมนุษย์ ที่พระเจ้าได้สาปไว้ว่า แกจะมีความทุกข์แสนสาหัสนับตั้งแต่แกเริ่มกินผลไม้นี้เข้าไป รู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรบุญ อะไรบาป อะไรสุข อะไรทุกข์ อะไรสูง อะไรต่ำ เป็นหญิงอย่างไร เป็นชายอย่างไร เป็นอะไร ก่อนนี้เขาไม่รู้ว่า เขาเป็นหญิง หรือเป็นชายกัน เหมือนกับสัตว์ที่ไม่รู้ว่าหญิงหรือชายนี้ทำไปตามธรรมชาติแท้ ๆ

นี่แหละคำว่า เจริญ เจริญ มีวิวัฒนาการ ก็คือว่า เจริญมาจากความรู้สึกซึ่งมีแต่เพียงว่า ได้ หรือ เสีย ตามธรรมชาตินี้ มาเป็นว่าดีชั่ว บุญบาป สุขทุกข์ สูงต่ำ นรกสวรรค์ จนกระทั่งมีการค้าคำสอนเรื่องนรก สวรรค์ มรรค ผล นิพพาน ขึ้นมา เพราะว่าคนอยากได้

พระศาสดาย่อมสอนให้ละความยึดมั่นในเรื่องดี-ชั่ว

ทีนี้ถ้าเป็นพระพุทธเจ้าจริง เป็นพระพุทธเจ้าที่แท้จริงนั้น คือ ผู้ที่จะมาเพิกถอนคำสาปของพระเจ้า หรือพระเยซูนี้เกิดขึ้นเพื่อจะเพิกถอนคำสาปของพระเจ้าที่ว่า อาดัม กับ อีฟ เขากินผลไม้เข้าไปแล้วต้องเป็นทุกข์นี่ พระเยซูก็มาสอนวิธีที่จะให้ละเรื่องดี เรื่องชั่วเสียเหมือนกัน ให้เข้าไปอยู่กับพระเจ้าในที่สุด

พระพุทธเจ้าของเราก็เหมือนกัน มาสอนก็สอนให้ละความยึดมั่นถือมั่นในเรื่องดี เรื่องชั่ว เรื่องบุญ เรื่องบาป เรื่องสุข เรื่องทุกข์ เรื่องกุศล อกุศลอะไรเสีย ให้สู่ความเป็นวิมุตติหลุดพ้น คือเหนือหมด เหนือดี เหนือชั่ว เหนือบุญ เหนือบาป เหนือสุข เหนือทุกข์ แต่แล้วทั้งหมดนั้น มารวมอยู่ที่ว่า เหนือได้ เหนือเสีย ไม่มีการได้ ไม่มีการเสีย

การได้การเสียนี้ เหมือนกัน ไม่มีได้ ไม่มีเสีย นี้เหมือนกันกับกลางวัน กลางคืน ให้ดูแต่ในแง่ว่า มันเป็นเวลาล่วงไปเหมือนกัน แล้วก็ไม่มีกลางวันกลางคืน ถ้าเด็ก ๆ มาดูก็จะว่า โอ๊ย กลางคืนมันมืด กลางวันมันสว่างนี่ เล่นฟุตบอลสนุก หรือกลางคืนต้องนอน ต้องซุกซ่อนนี่ก็เกิดความต่างกัน กลางวันกลางคืนมันก็ต่างกัน

พระพุทธเจ้าของเราก็เหมือนกัน

มาสอนก็สอนให้ละความยึดมั่นถือมั่น

ในเรื่องดี เรื่องชั่ว เรื่องบุญ เรื่องบาป เรื่องสุข เรื่องทุกข์

เรื่องกุศล อกุศลอะไรเสีย

ให้สู่ความเป็นวิมุตติหลุดพ้น

การที่จะให้รู้ว่าเรื่องได้เรื่องเสียนี้ เท่ากันหรือเหมือนกันนี้มันยากมาก ถ้าใครรู้คนนั้นเป็นพระอรหันต์ ไม่ใช่เป็นพระโสดาบันสกิทาคา อนาคามี แต่เป็นพระอรหันต์เลย ถ้าใครละความหมายของคำว่าได้ว่าเสีย เสียได้ ก็มีความหมายเหมือนกับคนนั้นเป็นพระอรหันต์เลย ผู้ที่มีจิตใจชนิดที่ไม่รู้สึกว่ามีได้มีเสีย มีแต่รู้สึกว่าไปตามธรรมชาติ ไปตามธรรมชาติอย่างไรควร อย่างไรไม่ควร อย่างไรเป็นทุกข์อย่างไรไม่เป็นทุกข์ ไม่นิยมบูชาฝ่ายนี้ แล้วไม่หลงใหล เกลียดชังฝ่ายโน้น อย่างนี้ก็เรียกว่า เหนือสุข เหนือทุกข์ เหนือดี เหนือชั่วเหนือบุญ เหนือบาป

เรื่องได้เรื่องเสียนี้ พูดกันไม่จบง่าย เพราะมันมีแง่พูดเป็นแง่ ๆ ไป ถ้าสมมติว่าสุนัขตัวหนึ่งได้คลอดในโพรงดินอย่างนั้น แล้วสุนัขอีกตัวได้คลอดบนเบาะแพร มันจะรู้สึกว่าดีกว่า เลวกว่ากันอย่างไรบ้าง หรือจะรู้สึกว่าดี หรือชั่ว อย่างไรบ้าง พิจารณาดูจะรู้ว่าเพราะสุนัขยังอยู่ตามสัญชาตญาณเดิมของมันได้ มันจึงไม่รู้สึกดีชั่วอย่างไร แต่มันคลอดในโพรงดินตามธรรมชาติ ย่อมดีกว่าคลอดบนเบาะแพร บนห้องหับที่ปรับอากาศ อย่างนี้เป็นต้น

ธรรมปาฏิโมกข์ เรื่องได้เรื่องเสีย ควรฝึกซ้อม เพราะเป็นเรื่องไม่ยึดมั่นฯ

สุนัขยังอยู่ตามสัญชาตญาณเดิมของมันได้

มันจึงไม่รู้สึกดีชั่วอย่างไร

แต่มันคลอดในโพรงดินตามธรรมชาติ

ย่อมดีกว่าคลอดบนเบาะแพร บนห้องหับที่ปรับอากาศ

ธรรมะบอกว่า ยอดสุดของการปฏิบัติ หรือวิปัสสนาอะไรก็ตาม อยู่ที่ชนะเรื่องได้ เรื่องเสียนี้ อย่ามีเรื่องได้ เรื่องเสีย จึงซักซ้อมไว้เรื่อย ๆ เพราะว่าไม่มีเรื่องอื่นดีกว่านี้ แต่ก็ไม่แน่ว่า คุณจะได้ฟังเรื่องชนิดนี้ที่ไหน มันไม่แน่ จึงพูดเสีย เพราะว่าบางแห่งเขาอาจจะคิดว่าพูดอย่างนี้เป็นบ้าก็ได้ เป็นเรื่องบ้าเรื่องนอกคอกอะไรก็ได้ ทุกคนเรียนธรรมะมาตามแบบท่องจำตามหนังสือ ตามหลักสูตร สอบไล่ได้ด้วยความจำ ถ้าเรียนมาเช่นนี้ก็จะไม่เข้าใจเรื่องอย่างนี้ และจะไม่ยอมฟังเรื่องอย่างนี้ เขาจะเห็นว่า เป็นเรื่องผิดแล้ว เป็นเรื่องที่พูดผิดเสียแล้ว หรือว่าดีเกินไป หรือว่าพูดเอาเอง อย่างนี้ก็เป็นได้

แต่ว่าโดยที่แท้แล้ว เรื่องชนิดนี้เป็นเรื่องหัวใจทั้งหมด เป็นเรื่องทั้งหมดของพระพุทธวัจนะ ทั้งหมดว่าสิ่งทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่นว่าเรา ว่าของเรา ตามที่เป็นกันทั่ว ๆ ไปนั้น ที่ดี ที่ถูก ที่กุศลที่สุดนั้นเราก็ยึดว่าเราว่าของเรา ที่เราคิดว่า นั่นไม่ดี ไม่ถูก ไม่บุญ ไม่กุศล นั่นก็ว่าไม่ใช่ของเราแล้ว นี่ถ้ามองเห็นเสียว่า ไม่มีสักอย่าง ไม่มีที่จะเป็นคู่ ๆ ว่าดี ว่าชั่ว ว่าบุญ ว่าบาป นี้ความยึดมั่นถือมั่น ก็จะละลายไปเอง เพราะไม่มีทางที่จะยึดมั่น การยึดมั่นจะไม่เกิดขึ้นมาเลย

เดี๋ยวนี้เคยชินกันตั้งแต่เกิด เพราะว่าพอคลอดออกมาจากท้องแม่ก็เริ่มสอนให้ยึดมั่นถือมั่นโดยไม่รู้สึกตัวเรื่อยมา เป็นดี เป็นชั่ว เป็นบุญ เป็นบาป เป็นสุข เป็นทุกข์ เป็นเรื่องตอนปลายหมด เป็นระยะปลาย เรายิ่งแก่อายุมากเท่าไร ยิ่งยึดมั่นถือมั่นเก่งเข้า ง่ายเข้า ไวเข้า ลึกเข้า เท่านั้นเอง จนเขาเรียกว่า อนุสัยบ้าง สังโยชน์บ้าง คือยึดดิ่งลงไปในสันดาน เคยชินมากเกิน จนไม่มีทางที่จะเกิดอย่างอื่น นอกจากจะเกิดอย่างนี้ คือยึดมั่นถือมั่นนี้

กิเลสเกิดง่ายมิใช่มีประจำในจิต แต่เกิดเพราะความเคยชิน

เรื่องความเคยชินเป็นนิสัย ที่เรียกว่า สังโยชน์ อนุสัยนี้ ที่โรงเรียนนักธรรม สอนกันผิด ๆ ว่า กิเลส สังโยชน์ อนุสัย เป็นของแน่นอน นอนอยู่ในสันดานเลย อย่างนี้เป็นการสอนสัสสตทิฏฐิ กิเลสเป็นของเที่ยง นอนอยู่ในสันดาน ครูสอนอย่างนี้ เรียกว่าสอนอย่างผิด ๆ ในโรงเรียนนักธรรม กิเลสนี้จะเป็นของเที่ยง เป็นสัสสตทิฏฐินั้นไม่ได้ กิเลสก็เกิดดับ เกิดดับเกิดดับ เหมือนกัน แต่ถ้าถามว่า ทำไมจึงเกิดอย่างนั้นทุกที? ก็เพราะว่าเคยชินแต่อย่างนั้น นับตั้งแต่คลอดออกมาจากท้องแม่ เคยชินแต่เรื่องยึดมั่นถือมั่น ในเรื่องดี เรื่องชั่ว เรื่องผิด เรื่องถูก ฉะนั้นเมื่อมีอนุสัย กิเลสก็เกิดมาอย่างนี้ทั้งนั้น ทุกทีไป ทีนี้ตัวไปมองผิวเผิน ก็เลยคิดว่า กิเลสเป็นของอย่างนั้น นอนอยู่ในสันดานไม่เปลี่ยนแปลงสอนอย่างนี้เป็นมิจฉาทิฏฐิ ที่สอนกันอยู่ในโรงเรียนนักธรรม ทำให้นักเรียนเข้าใจผิดไปว่า สังโยชน์ อนุสัยนี้ ไม่ได้เกิด ไม่ได้ดับ เป็นของนอนนิ่งอยู่ในสันดาน พร้อมที่จะให้เกิดกิเลสชั้นกลาง ชั้นหยาบ อะไรขึ้นมา อย่างนี้มันเป็นวัตถุมากไป มันเป็นสัสสตทิฏฐิมากไป ผิดหมด คนเป็นพระอรหันต์ไม่ได้ ถ้าเป็นสัสสตะ อย่างนั้นเสียแล้ว

ความที่เราหลงใหลในเรื่องได้ เรื่องเสีย เรื่องดี เรื่องชั่วนี้จนชินมากเกินไป จึงเป็นอนุสัยสังโยชน์ ซึ่งดูคล้าย ๆ กับว่ามีประจำอยู่ในสันดาน ที่แท้ก็เป็นของเพิ่งเกิดทุกที ทุกทีที่มีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รับสัมผัส รับอะไรเข้ามา ถึงกับมีพระพุทธภาษิตว่าแม้แต่วิชชาก็เพิ่งเกิด อันนี้เข้าใจยาก แต่ให้จำไว้เถิดว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่าแม้แต่วิชชาก็เพิ่งเกิด แล้วก็เกิดดับเกิดดับเหมือนกัน

อวิชชาไม่ใช่เป็นของเที่ยง เป็นสัสสตะอยู่ในสันดานอะไรนั้น มันเกิดดับเกิดดับ ตามขณะที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รับอารมณ์นี้ ถ้าใครสอนอวิชชาว่าเป็นของเที่ยงแน่นอน ประจำอยู่ในสันดานนี้ ก็พูดอย่างภาษาคน ไม่ใช่ภาษาธรรม เท่ากับพูดอย่างเขลา ๆ ทำเรื่องจิตใจเป็นเรื่องวัตถุไปหมด แล้วเข้าใจผิดว่า วัตถุนี้ไม่เกิด ไม่ดับ ที่จริงวัตถุนี้ก็เกิดก็ดับ แต่ว่าช้ามากเท่านั้น กระแสจิตเร็วกว่านั้นมากจนดูไม่ทันจนกลับเห็นเป็นว่า ไม่ได้เกิด ไม่ได้ดับไปเสียอีก

พูดเรื่องได้เรื่องเสีย ให้เป็นเรื่องเป็นราว ให้เป็นต้นเป็นตอเป็นกอ เป็นอะไรไป ให้เข้าใจง่าย ๆ พูดเรื่องรากเรื่องโคนเสียก่อนแล้วจึงพูดเรื่องลำต้น เรื่องกิ่ง เรื่องใบ เรื่องดอก อย่างนี้.

ฟ้าสางทางมรดกที่ขอฝากไว้

มรดกที่ ๗๔

เมื่อจิตหลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่น

ซึ่งหลงยึดมั่นในคุณค่า อันเป็นที่ตั้งแห่งอุปาทาน

ตามสมมติสัจจะ “ตัวตน” แล้ว

ดี-ชั่ว บุญ-บาป กิเลสโพธิ

หรืออะไรที่บัญญัติกันว่าเป็นของคู่ตรงกันข้ามนั้น

ก็จะเป็นของที่เท่ากัน หรือเป็นสิ่งเดียวกัน

เช่นเป็นเพียงสังขารเสมอกัน

เป็นสมมติบัญญัติที่เท่ากัน เป็นต้น

อสีติสังวัจฉรายุศมานุสรณ์

จาก พุทธทาสภิกขุ

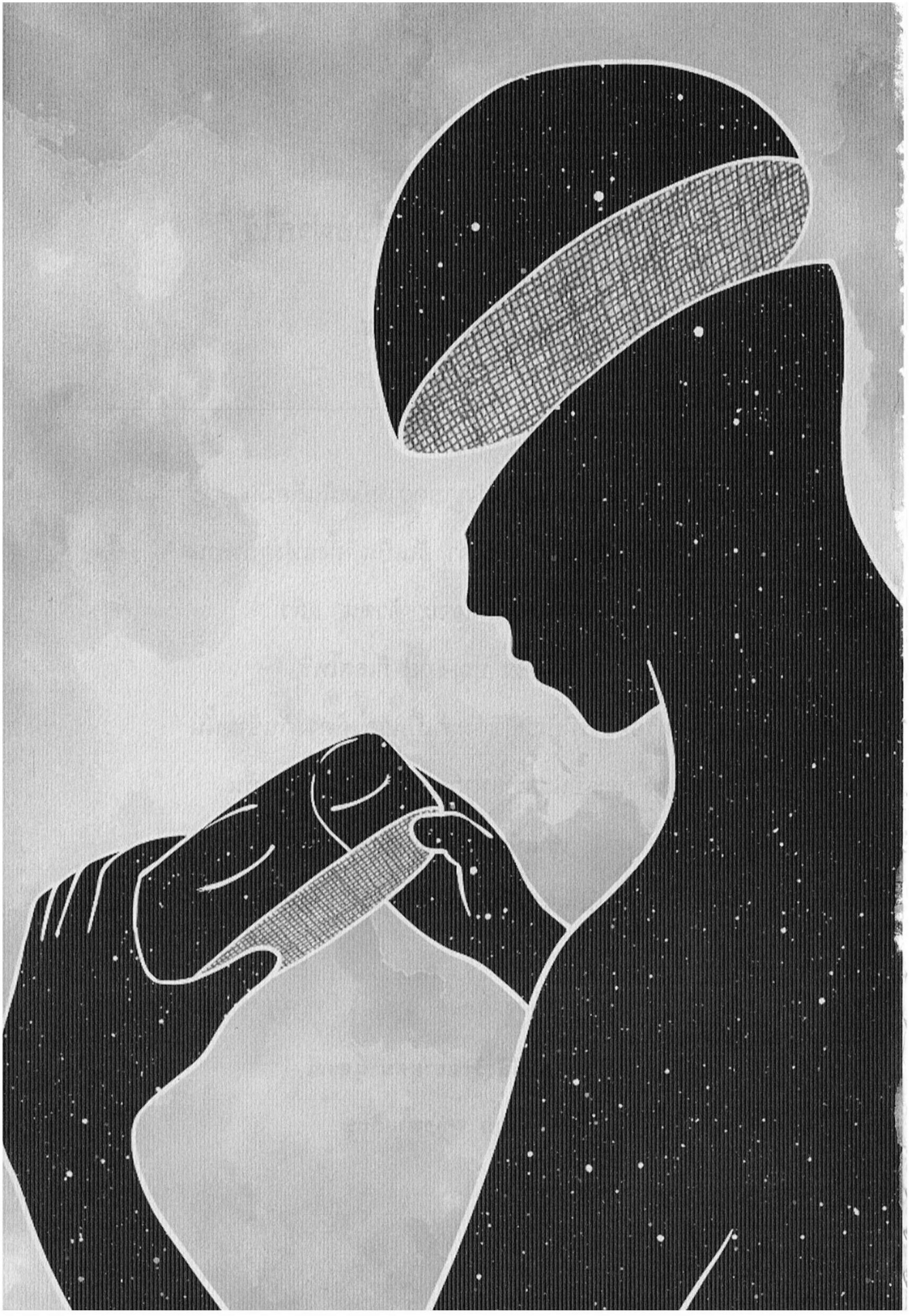

โลกเป็นอย่างไร เพราะใจเราเป็นอย่างนั้น

เรื่อง พระไพศาล วิสาโล / เอื้อเฟื้อภาพ อรอนงค์ ทัศนาพิทักษ์

บ่อยครั้งเราไม่ได้รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นข้างหน้าเราอย่างที่มันเป็นจริง
แต่มีการตีความหรือปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้
เกินเลยจากความเป็นจริงด้วย

คนเราทุกคนมีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไว้เพื่อรับรู้โลกภายนอก ตารับรู้รูป หูรับรู้เสียง จมูกรับรู้กลิ่น ลิ้นรับรู้รส และกายก็รับรู้ สัมผัส ที่เรียกว่าโผฏฐัพพะ ไม่ว่าจะรับรู้โลกภายนอกอะไร มันก็ส่งมาที่ใจ ใจทำหน้าที่คิด ทำหน้าที่รู้สึก เราก็คงจะสังเกตได้ว่า เรารับรู้อะไร ใจก็มักจะเป็นอย่างนั้น เช่น ถ้าเกิดเราเห็นภาพคนกำลังอดอยากหิวโหย ก็เกิดความรู้สึกเศร้า สงสารในใจของเรา ถ้าเห็นภาพอุบัติเหตุรถยนต์ ก็รู้สึกเสียวสยอง หรือหวาดวิตกในใจ ถ้าเห็นเด็กกำลังร้องไห้ ก็เกิดความรู้สึกเศร้าในใจของเรา แต่ถ้าเกิดเห็นภาพคนกำลังสนุกสนานรื่นเริง ก็มีความยินดีเกิดขึ้นในใจ

เรารับรู้อะไรก็มีผลต่อใจของเรา รับรู้สิ่งที่เป็นลบ ใจก็พลอยรู้สึกลบไปด้วย รับรู้สิ่งที่เป็นบวก ใจก็พลอยเป็นบวกไปด้วย เพราะฉะนั้น การรับรู้อะไร จึงเป็นสิ่งที่เราต้องใส่ใจ ถ้าเราอยากจะให้ใจเราสงบ ใจเราเป็นสุข ไม่ถูกแผดเผาด้วยความโกรธ ไม่ถูกกดกดดันด้วยความเศร้า หรือไม่ถูกกระตุ้นเร้าด้วยความโลภ ความอยาก อันนี้โยงไปถึงว่าเราเลือกอยู่ที่ไหนด้วย ถ้าเราเลือกอยู่ในที่ที่สงบสงัด ใจก็พลอยสงบ หรือสามารถเย็นใจได้ง่าย

ดังนั้นธรรมข้อหนึ่งในโอวาทปาฏิโมกข์คือ "พึงนอนและนั่งในที่สงัด" เมื่ออยู่ในที่ที่สงัดหรือที่ที่เป็นรมณีย์ มันก็มีส่วนน้อมใจให้สงบไปด้วย รวมทั้งการรู้จักใช้หู ใช้ตา ใช้จมูกให้เป็น หรือรู้จักรับรู้สิ่งที่เกื้อกูลต่อการสร้างกุศลธรรมขึ้นมาในใจ อย่างไรก็ตามทำเท่านั้นยังไม่พอ เพราะความจริงมีอยู่ว่า บ่อยครั้งเราไม่ได้รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นข้างหน้าเราอย่างที่มันเป็นจริง แต่มีการตีความหรือปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้เกินเลยจากความเป็นจริงด้วย

คนเราไม่ได้เห็นอย่างที่รูปปรากฏ ไม่ได้ได้ยินอย่างที่เสียงกระทบหูเรา เพราะว่ามีการตีความหรือปรุงแต่งซ้อน ชนิดที่สนิทแนบแน่นเลย อย่างเช่น เห็นคนกระซิบกระซาบต่อหน้าเรา เราก็อาจจะตีความไปว่า เขากำลังพูดถึงเรา หรืออาจถึงขั้นนินทาเรา แต่ความจริงไม่ได้เป็นอย่างนั้น หรือว่ามีคนบางคนมองหน้าเรา จ้องเรา เราก็อาจจะตีความว่า เขากำลังหาเรื่องเราก็ได้ หรือเขากำลังไม่พอใจเรา แต่ความจริงไม่ได้เป็นอย่างนั้นเลย แต่ว่าเราเข้าใจไปแล้วอย่างนั้น

คนเราบางครั้งไม่ได้เห็น ไม่ได้รับรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างที่มันเป็นแต่ว่ามีการตีความไปด้วย ตีความในทางบวกก็มี ตีความในทางลบก็มีบ่อยครั้งก็สร้างปัญหา หรือสร้างความทุกข์ให้กับเรา แล้วเราก็เผลอคิดไปว่าสิ่งที่จิตตีความ มันคือความจริง ทั้ง ๆ ที่มันเป็นแค่ความคิดของเราเอง

พระทิเบตท่านหนึ่งเล่าว่า มีคราวหนึ่งจะเดินทางขึ้นเครื่องบิน ที่สนามบินมีการตรวจเอกซเรย์สัมภาระรวมทั้งโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์ ระหว่างที่กำลังรอกระเป๋าเดินทางของท่านที่กำลังผ่านการเอกซเรย์ ท่านก็เหลือบไปมองที่ด่านรักษาความปลอดภัยอีกด่านหนึ่ง ซึ่งเป็นด่านสุดท้าย สังเกตว่ามีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคนหนึ่ง รูปร่างสูงใหญ่ มีหนวดเฟิ้มเลย จ้องมองมาที่ท่าน จ้องแบบเขม็งเลย ท่านเหลียวไปมองหลายครั้งก็เห็นว่าเขายังจ้องไม่เลิก ก็รู้สึกไม่ค่อยสู้ดีแล้ว นึกในใจว่าเจ้าหน้าที่คนนี้กำลังสงสัยอะไรเราหรือเปล่า ท่านพยายามนึกว่าทำอะไรให้เขาสงสัย ก็นึกไม่ออก ยิ่งเห็นเจ้าหน้าที่คนนั้นจ้องมองท่านมากเท่าไหร่ ท่านก็ยิ่งสังเกตว่า เจ้าหน้าที่คนนี้หน้าเหี้ยม ดูหยาบกระด้าง หน้าตาท่าทางเหมือนมาเฟียเลย จู่ ๆ เจ้าหน้าที่คนนั้นก็หยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาพูดอะไรสักอย่าง พระทิเบตก็สงสัยว่าต้องมีเรื่องไม่ดีแน่ แล้วก็จริงด้วย มีเจ้าหน้าที่คนใหม่เดินมาหาชายคนนี้ พูดคุยอะไรกันสักอย่าง แล้วเจ้าหน้าที่ที่มีหนวดก็ชี้นิ้วมาที่ตัวท่าน

พระทิเบตตอนนี้ใจคอไม่สู้ดีแล้ว เจ้าหน้าที่คนใหม่พอมาถึงก็มายืนแทนเจ้าหน้าที่คนแรกที่มีหนวด จากนั้นเจ้าหน้าที่คนนั้นเดินตรงมาหาท่าน แล้วถามว่า “คุณคือมิสเตอร์ยงเกใช่ไหม” ท่านก็ตอบว่า “ใช่ มีอะไรเหรอ” เจ้าหน้าที่คนนั้นก็บอกว่า “ผมอยากจะขอบคุณคุณเหลือเกิน เพราะว่าหนังสือของคุณช่วยผมได้มากเลย อยากจะขอบคุณจริง ๆ”

เท่านี้แหละ พระทิเบตยิ้มเลย เจ้าหน้าที่คนนั้นก็ยิ้มด้วย แล้วก็จับมือท่านมาเขย่าแสดงความเป็นมิตร ตอนนี้พระทิเบตรู้สึกโล่งอกขึ้นมาทันที ทีแรกคิดว่าจะมีเรื่องอะไร อ๋อ ที่แท้มาขอบคุณที่ได้อ่านหนังสือของเรา ทีแรกนึกว่าสงสัยเรา คงจะมาค้นตัวเรา หาสิ่งที่ผิดกฎหมาย แล้วท่านก็พบว่าภาพของชายคนนั้นในสายตาของท่านเปลี่ยนไปเลย จากคนที่มีสีหน้าเหี้ยม กระด้างเหมือนมาเฟีย กลายเป็นคนที่ใจดีสุภาพเรียบร้อย มีความเป็นมิตร

สักพักท่านก็มาเอะใจ ทำไมเรามองเจ้าหน้าที่คนนี้เปลี่ยนไป ทีแรกเห็นเขาหน้าเหี้ยม หยาบกระด้าง แต่ตอนนี้เห็นเขาเป็นคนสุภาพมีน้ำใจ ดูเป็นมิตร ก็คนคนเดียวกันนี่แหละ แต่ทำไมเห็นต่างกัน ชนิดที่ตรงข้ามกันเลย หลังจากที่เขามาทักทายและขอบคุณ

เรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าจิตของคนเรา หรือความรู้สึกนึกคิดในใจเราส่งผลมากต่อการรับรู้ ตอนที่เห็นเจ้าหน้าที่คนนั้นจ้องมองท่านเขม็งเลย ที่จริงเขาไม่ได้คิดอะไรไม่ดีกับท่านเลย แต่ว่าพระทิเบตท่านนี้ตีความไปแล้วว่า เขาคงไม่ชอบเรา ระแวงสงสัยเรา หรือคิดไม่ดีกับเรา คือตีความไปในทางร้ายแล้ว ไม่ได้เห็นอย่างที่เป็น พอตีความไปในทางร้ายว่าเขาคิดไม่ดีกับเรา ท่านก็เลยรู้สึกไม่ดีกับเขาไปด้วย พอรู้สึกไม่ดีกับเขา ภาพของเขาที่ปรากฏในใจของท่าน ก็กลายเป็นคนที่ดูเหี้ยม กระด้างเหมือนมาเฟีย หรือเหมือนอันธพาล แต่ว่าพอเขามีอากัปกิริยาในทางที่เป็นมิตร มาขอบคุณท่าน ความรู้สึกของท่านที่มีต่อเขาก็เปลี่ยนไป แทนที่จะเห็นว่าเขาคิดไม่ดีกับเรา ที่แท้เขามาขอบคุณเรา เลยรู้สึกดีกับเขา พอรู้สึกดีกับเขา ภาพของเขาในสายตาของท่านก็เปลี่ยนไปเลย กลายเป็นคนที่สุภาพเรียบร้อย มีความเป็นมิตร

อันนี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นเลยว่า เวลาเรารับรู้อะไรก็ตาม บ่อยครั้งเราไม่ได้รับรู้อย่างที่มันเป็น แต่มีการตีความ และถ้าเราตีความในทางลบว่าเขาคิดไม่ดีกับเรา จิตก็มีปฏิกิริยาตอบโต้ทันทีเลย อย่างเช่นพอพระทิเบตคิดว่าคน ๆ นี้คิดไม่ดีกับท่าน ท่านก็รู้สึกไม่ดีกับเขาทันทีเลย พอรู้สึกไม่ดีกับเขา ภาพของเขาที่ท่านเห็นก็กลายเป็นภาพของคนที่มีสีหน้าเหี้ยม ไม่เป็นมิตร มีการเติมแต่ง มีการใส่สี และนี่คือสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนเราในชีวิตประจำวัน เรารับรู้อะไร เราไม่เคยรับรู้อย่างที่มันเป็นจริง ๆ แต่ว่ามีการตีความอยู่เสมอ

ถ้าตีความในทางบวกก็ดีไป แต่ถ้าตีความในทางลบ ก็เกิดความวิตกเกิดความกลัว เกิดความเครียด เกิดความขุ่นมัว ครั้นมีความวิตกมีความขุ่นมัว เวลามองอะไร ก็เห็นแต่ภาพในทางลบ เห็นคน ๆ หนึ่งก็มองเขาเป็นคนที่เหี้ยม หยาบกระด้าง แต่พอใจเปลี่ยนไป ความรู้สึกที่มีต่อคนคนนั้นเปลี่ยนไป ภาพที่เห็นหรือที่ปรากฏในใจก็เป็นอีกแบบหนึ่ง ตรงข้ามกันเลย

พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า ไม่ใช่แค่ว่าเราเห็นอะไรใจก็เป็นอย่างนั้นในทางกลับกัน ใจเราเป็นอย่างไรก็เห็นโลกไปในทางนั้นด้วย ถ้าใจเราขุ่นมัว มีความเครียด หรือมีความรู้สึกเป็นลบ โลกที่อยู่รอบตัวเราหรือคนที่อยู่ข้างหน้าเรา ก็ถูกเติมแต่งให้เป็นลบไปด้วย มีการใส่สีให้ดูไม่ดี แต่ถ้าเรารู้สึกบวกกับเขา ภาพที่เห็นก็เปลี่ยนไป กลายเป็นบวกไปด้วย อันนี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นกับเราตลอดเวลาเลยก็ว่าได้

โลกเป็นอย่างไร ก็อยู่ที่ใจของเราว่าเป็นอย่างไรด้วย ฉะนั้น บ่อยครั้งเวลาเรารู้สึกว่าโลกมันหม่นหมอง ผู้คนไม่น่ารัก อาจจะเป็นเพราะว่าใจเราหม่นหมอง หรือว่าใจเรามีความรู้สึกที่เป็นลบก็ได้ ฉะนั้นก่อนที่เราจะตัดสิน วิพากษ์วิจารณ์ หรือมองว่าโลกนี้มันแย่ บางทีเราต้องกลับมาดูที่ใจของเรา ว่าใจเรามีการเติมแต่งรูปที่เห็น เสียงที่ได้ยินหรือเปล่า

ในปฏิจจสมุปบาท ท่านจะกล่าวตั้งแต่ต้นเลยว่า อวิชชา เป็นปัจจัยให้กับสังขาร สังขารเป็นปัจจัยให้กับวิญญาณ ที่พูดมาก็เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า สังขารปรุงแต่งวิญญาณอย่างไร สังขารในที่นี้ก็คือการปรุงแต่ง หมายถึงความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้นในใจ มันไปปรุงแต่งการรับรู้ ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย หรือแม้แต่ทางใจ ถ้าใจมีความรู้สึกในทางลบ เช่นคิดลบ หรือรู้สึกลบกับใคร ก็จะเห็นภาพคน ๆ นั้นในทางลบไปด้วย เห็นเป็นคนที่กระด้าง เป็นคนเหี้ยม ไม่น่ารัก แต่ถ้าใจมีความรู้สึกเป็นบวก ก็จะเห็นเขาเป็นคนที่สุภาพ เป็นมิตร

อันนี้ก็ไม่ต่างจากเรื่องของคนผู้ชายคนหนึ่งไปพักที่รีสอร์ต ก่อนนอนก็ถอดสร้อยคอที่คล้องพระสมเด็จราคาแพงด้วยไว้ที่หัวเตียง ตื่นเช้าก็ออกไปเดินเล่น โดยลืมสวมสร้อยคอ พอกินข้าวเสร็จก็กลับเข้ามาในห้อง แล้วพบว่า สร้อยหายไป เอ๊ะ ใครเอาไป สงสัยพนักงานทำความสะอาดเอาไป เพราะว่าเช้านั้น มีพนักงานทำความสะอาดคนหนึ่งเข้าไปจัดเตียง

เขาก็ตามหาว่าใครเป็นพนักงานทำความสะอาดคนนั้น พอเห็นเขาก็ปักใจเชื่อเลยว่าพนักงานคนนั้นขโมยเอาสร้อยคอของเขาไป เมื่อเฝ้าสังเกตผู้ชายคนนั้น ก็พบว่าเขามีพิรุธ แววตาก็มีพิรุธ ไม่กล้าสบตาเขา จึงปักใจว่าใช่แน่ ๆ เลย แกเอาสร้อยคอของฉันไปแน่เลย แต่ปรากฏว่าตอนสาย ๆ เขาก็พบสร้อยคอตกอยู่หลังเตียง

พอรู้ว่าพนักงานคนนั้นไม่ได้ขโมยไป ก็เห็นเขาเปลี่ยนไป น้ำเสียงเขาไม่ได้มีพิรุธอะไร พูดจาก็ดี อากัปกิริยาไม่มีอะไรผิดปกติ ภาพของพนักงานทำความสะอาดเปลี่ยนไปเลย ที่จริงเขาไม่ได้มีพฤติกรรมเปลี่ยนไป เขาก็เหมือนเดิม ไม่ว่าตอนเช้า ตอนสาย หรือตอนบ่าย แต่ที่เปลี่ยนไปคือใจของผู้ชายคนนั้น ทีแรกปักใจเชื่อว่า พนักงานทำความสะอาดเป็นขโมย พอคิดแบบนั้นเข้า ก็เห็นเขามีพิรุธ แต่พอรู้ว่าเขาไม่ได้ขโมยไป ภาพที่เห็นก็เปลี่ยนไป อันนี้เรียกว่าสังขาร เป็นปัจจัยให้กับวิญญาณ

ไม่ใช่เฉพาะกรณีแบบนี้เท่านั้น ในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป เวลาเรามีความทุกข์ ความเครียด เราก็มักจะคิดว่าโลกภายนอก หรือคนรอบตัวเป็นอย่างนั้นเหมือนกัน เช่นเห็นเขาไปในทางลบทางร้าย ทำให้ไม่สบายใจมากขึ้น แต่เราลองสังเกตดูก็ได้ว่า บ่อยครั้งความทุกข์ของเรามันเกิดจากการที่เราตีความหรือปรุงแต่งสิ่งต่าง ๆ ไปในทางลบ หรือปรุงแต่งไปในทางร้ายหรือเปล่า

พอรู้ว่า เขาไม่ได้ขโมยไป

ภาพที่เห็นก็เปลี่ยนไป

อันนี้เรียกว่าสังขาร เป็นปัจจัยให้กับวิญญาณ

ถ้าเรารู้จักหมั่นสังเกต หมั่นทบทวน ก็จะพบว่าบ่อยครั้ง เราเคยเข้าใจผิดเพราะตีความในทางลบ หรือเติมแต่งในทางร้าย จนเกิดความวิตก เกิดความเครียด หรือเกิดความไม่พอใจ เมื่อรู้เช่นนี้ก็ควรเอาประสบการณ์เหล่านี้มาเป็นบทเรียนสอนใจ มันจะช่วยทำให้เรารู้จักทักท้วงใจของเราบ้าง คือทักท้วงว่าสิ่งที่เราเห็น อาจจะไม่ใช่ความจริงก็ได้ อาจมีการตีความไปแล้วในทางลบ หรือทักท้วงว่าที่เรารับรู้หรือมองออกไปข้างนอก อาจจะมีการเติมแต่งไปในทางร้ายก็ได้

ไม่ว่ารับอะไรเข้ามา จะเป็นรูป รส กลิ่น เสียง หรือมองออกไป ใจเรามักจะมีการตีความหรือเติมแต่ง และก็ไม่จำเป็นต้องเป็นทางลบ อาจจะเป็นไปในทางบวกก็ได้ อย่างที่เขาเรียกว่าฉันทาคติ ฉันทาคติคือลำเอียงเพราะชอบ หมายความว่า มองเห็นคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เพราะว่ามีความชอบ เช่น เขาทำอะไรก็ดูดีไปหมด เขาทำอะไรก็ดูถูกต้องไปหมด ทั้ง ๆ ที่ที่ผิดก็มี ที่พลาดก็มี แต่ว่าไม่เห็น เพราะว่ามองเห็นแต่ด้านดี อันนี้เรียกว่าลำเอียงเพราะชอบ หรือมิฉะนั้นก็ตรงข้าม คือ มีโทสาคติ ลำเอียงเพราะโกรธ หรือภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง

อย่างกรณีของพระทิเบตท่านนั้น ทีแรกท่านเกิดโทสาคติ ก็เลยเห็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคนนั้น เหี้ยม ดุ เหมือนผู้ร้าย เหมือนมาเฟีย แต่พอเขามาขอบคุณ เขามาแสดงความเป็นมิตร ความรู้สึกของท่านก็เปลี่ยนไปเลย ฉันทาคติมาแทนโทสาคติ เห็นเขาเป็นมิตรสุภาพเรียบร้อย อันนี้เป็นสิ่งที่เราควรจะสังเกตได้จากประสบการณ์ของตัวเราเอง ว่ามันเป็นอย่างนั้นบ้างหรือเปล่า จะได้เป็นเครื่องเตือนใจเรา เพื่อไม่ให้เราเป็นทุกข์จากสิ่งปรุงแต่งที่สร้างขึ้นมาเอง

บางครั้งเวลามีความทุกข์เรามักโทษว่าเป็นเพราะคนโน้นคนนี้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ที่จริงความทุกข์เกิดจากการปรุงแต่งในทางลบหรือการตีความในทางร้ายของเรา ครั้นตีความในทางลบแล้ว เห็นเขาทำอะไรก็ยิ่งรู้สึกลบ และเป็นทุกข์มากขึ้น

พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นใหญ่ มีใจประเสริฐสุด สำเร็จแล้วที่ใจ" เรื่องที่เล่ามาเป็นตัวอย่างว่า โลกภายนอกที่เราเห็นผ่าน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ล้วนแล้วแต่เกิดหรือถูกกำหนดด้วยใจของเรา ถ้าใจเราเป็นลบก็เห็นเป็นลบ ถ้าใจเราเป็นบวกก็เห็นเป็นบวก

ฉะนั้นการกลับมาดูใจของเรา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ถ้าไม่อยากให้เกิดไฟเผาลนใจของเรา ก็ต้องกลับมาสำรวจตรวจตา หรือสอดส่องใจของเราว่า มีอคติ เช่น โทสาคติ ภยาคติหรือเปล่า หรือมีการเติมแต่งในทางลบทางร้ายหรือเปล่า ไม่อย่างนั้นเราก็จะสร้างหรือก่อทุกข์ขึ้นมาในใจของเรา ทั้งที่ความจริงไม่ได้เป็นอย่างนั้น.

แต่ละวันล้วนมีคุณค่าและมีความหมาย
ไม่ใช่เพราะมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นกับเราทุกวัน
แต่เป็นเพราะเรารู้จักวางใจ

พระไพศาล วิสาโล

ขอบคุณครุ

เรื่อง ขวัญ เพียงหทัย / เอื้อเฟื้อภาพ อรอนงค์ ทัศนาพิทักษ์

เราจะได้พบกับเรื่องที่เราเคยทำกับคนอื่นมาก่อน

เราจึงต้องมาพบเรื่องนั้น

เพื่อจะได้เข้าใจว่ายามที่ตัวเองเป็นผู้รับบ้าง

แล้วจะรู้สึกอย่างไร

รู้แล้วจะได้ไม่ทำอย่างนั้นกับผู้อื่นต่อไป

วันนี้ฉันเปิดสมุดจดที่บันทึกข้อความดี ๆ เอาไว้ มีอยู่หน้าหนึ่งจดไว้ว่า

"กรรมคือการเรียนรู้ ไม่ใช่การลงโทษแม้แต่น้อย

หลายครั้งที่ดวงวิญญาณ จะเลือกเกิดในชีวิตที่ต้องเจอเรื่องหนักหนามาก เพื่อจะเร่งพัฒนาดวงจิตเร็ว ๆ หรือเลือกทางที่ต้องยื่นมือไปรักไปช่วยเหลือ ไปนำทางหรือไปดูแลผู้อื่นที่ผ่านชีวิตทุกข์ยากคล้าย ๆ กัน ชีวิตที่ทุกข์เหลือเกินไม่ใช่การลงโทษ แต่เป็นโอกาสต่างหาก

แต่ความรักความเมตตาหักล้างกรรมได้ จิตใจที่รักและเมตตาคือการหักล้างอันประเสริฐสูงส่งยิ่ง

คือมืออันเปี่ยมด้วยรักที่ส่งมาจากเบื้องบนสวรรค์เพื่อรอช่วยมวลมนุษย์และปลดวางขื่อคาแห่งภาระจากตัวทุกข์ที่เราแบกอยู่ลงได้

แค่เราได้เข้าใจบทเรียนของเราแล้วก็ไม่จำเป็นต้องทุกข์ทรมานอีกต่อไป แม้ว่าหนี้ทั้งหลายยังชำระไม่ครบก็ตาม

เราเกิดมาบนโลกเพื่อที่จะเรียนรู้ ไม่ใช่ทนทรมาน"

จาก Massage from the Masters โดย ไบรอัน ไวส์ **ความหมายของการมีชีวิต** (มณฑานี ตันติสุข แปล)

นี่เป็นอีกมุมมองหนึ่งของคนที่อยู่ในภาวะที่ต้องเจอเรื่องหนักหนามาก เลือกมุมมองที่จะไปยืนอยู่ข้างที่ทำให้ผ่อนคลาย

เราเคยพบคำตอบบางอย่างที่สอนกันมา เช่น

เราจะได้พบกับเรื่องที่เราเคยทำกับคนอื่นมาก่อน เราจึงต้องมาพบเรื่องนั้นเพื่อจะได้เข้าใจว่ายามที่ตัวเองเป็นผู้รับบ้าง แล้วจะรู้สึกอย่างไร รู้แล้วจะได้ไม่ทำอย่างนั้นกับผู้อื่นต่อไป

เราเคยทำมาก็ต้องยอมรับ ไม่มีทางหลีกเลี่ยง ทำใจให้ยอมรับได้ก็จะไม่ทุกข์มาก

ก็เป็นคำสอนที่ตอบคำถามว่า “ทำไมต้องเกิดเรื่องนี้กับฉัน”

มันก็ดูเหมือนจะช่วยได้ แต่เป็นลักษณะของการจนมุม หดหู่ใจช่วยตัวเองไม่ได้ ยอมรับอย่างยอมแพ้และหวังว่ามันจะผ่านไปพร้อมกับหมดกรรมเรื่องนั้นไป

เคยมีไหมที่วันหนึ่งเมื่อเราคิดว่าเราอดทนมานานมากแล้วจนอดถามไม่ได้ว่าเมื่อไหร่มันจะหมดเสียที ซึ่งก็มีคนสอนแนวนี้มาตอบว่า ถ้ายังถามอย่างนั้นแสดงว่ายังไม่ได้เรียนรู้ ก็จะเจอแบบเดียวกันซ้ำแล้วซ้ำอีก จนกว่าจะเรียนรู้จริง ๆ

วันหนึ่งเมื่อเราคิดว่าเราอดทนมานานมากแล้ว

จนอดถามไม่ได้ว่าเมื่อไหร่มันจะหมดเสียที

พระท่านจะสอนอีกอย่างหนึ่งว่า

"วิธีนั้นจะจบเป็นเรื่อง ๆ เท่านั้น วิธีที่ถูกคือการมองดู ดูและรู้เรื่องนั้นเฉย ๆ ดูเห็นว่าความรู้สึกอัดอั้นนั้นเกิด ดูนิ่ง ๆ จนความรู้สึกนั้นดับไป ไม่ต้อนรับไม่ผลักไส เข้าใจความเป็นธรรมดาของโลก ของธรรมชาติ จนจิตตื่น แล้วจะจบจริง"

อาจารย์ท่านหนึ่งเล่าให้ฉันฟังว่า

"เวลามีเรื่องอะไรเกิดขึ้นกับเรา ขอให้รู้ว่านั่นเป็นการชำระล้าง ขอบคุณและให้มันผ่านไปหมดไป ถ้าไม่เกิดสิ่งนี้กับเราในขนาดเท่านี้ มันคงจะหนักหนากว่านี้ นี่แสดงว่าเราได้ชำระล้างมามากพอแล้ว อีกไม่นานคงจะหมดไป และทุกการชำระล้างจะมีสิ่งดี ๆ ตามมา"

ไม่ว่าจะหนักหนาเพียงใดหรือยาวนานเพียงใด สิ่งที่ทำได้ก็คือ อดทน **ทางออกของคุรุเหล่านี้ก็ช่วยบอกทาง** หนังสือเต๋า เต๊ก เกง แปลโดยนายแพทย์สันต์ ใจยอดศิลป์ ข้อที่ ๑๐ กล่าวว่า

กล่อมใจให้ไม่ฟุ้งซ่าน ให้เป็นหนึ่งเดียวกับเต๋า...ได้ไหม

อยู่กับพลังชีวิตโดยผ่อนคลายร่างกายให้อ่อนนุ่มเหมือนเด็ก
ทารก...ได้ไหม

วางความคิดในใจลงจนไม่เห็นอะไรในใจนอกจาก
แสงเรือง ๆ...ได้ไหม

รักและนำผู้คนโดยไม่บังคับเขาทำตามใจเจ้า...ได้ไหม

รับมือกับเรื่องเป็นเรื่องตายโดยวิธีปล่อยให้สถานการณ์พาไปเอง...ได้ไหม

ถอยหลังออกจาก "ความคิด" เพื่อจะ "รู้" สรรพสิ่ง...ได้ไหม

ให้กำเนิดและเลี้ยงดูโดยไม่ถือครองเป็นของตน

มีทรัพย์โดยไม่เป็นเจ้าของ ทำโดยไม่หวังผลนำ โดยไม่พยายามควบคุม นี่จึงจะเป็นอำนาจที่แท้จริง

นี่ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่เอามาใช้ควบคู่กัน

"รับมือกับเรื่องเป็นเรื่องตายโดยวิธีปล่อยให้สถานการณ์พาไปเอง"

สุภาษิตธิเบต กล่าวว่า

"จงเชื่อมั่นและศรัทธา แล้วทุกอย่างจะลงเอยด้วยตัวมันเอง"

ขอบคุณครูทั้งหลายที่พยายามช่วยเหลือและชี้แนะหนทางให้เรา

ขอบคุณความอดทนที่เราพึงมี

ขอบคุณทุกสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อสอนเรา

ขอบคุณ ขอบคุณ ขอบคุณ

ขอให้เพื่อน ๆ พบสิ่งดี ๆ ในชีวิตค่ะ

ขวัญ เพียงหทัย

อังคาร ๔ เมษายน ๒๕๖๖

มนุษย์จะรู้สึก "มีความสุขที่สุด" ได้แบบสบายใจจนบอกไม่ถูก เมื่อเวลาไหน?

...ถ้าพิจารณาเห็นความจริงข้อนี้แล้ว ก็จะเห็นได้ว่าต่อเมื่อไม่มีเวทนาในสิ่งใด ๆ มารบกวนจิตใจต่างหาก มันจึงจะมีความสุขชนิดที่เป็นความสงบสุข และแท้จริง สบายใจจนบอกไม่ถูก แม้ว่าความรู้สึกเช่นว่านั้นจะถูกจัดเป็นเวทนาอันหนึ่งก็ตาม แต่ในขณะนั้นไม่ได้ยึดถือเวทนาอย่างนั้น โดยความเป็น "ของเรา" เวทนาอย่างนั้นจึงไม่ได้ทำความทุกข์ให้

แต่หากว่า คราวใด ถ้าผู้ใดเมื่อได้รับความรู้สึกที่เป็นความสุขโดยทำนองที่ว่านี้แล้ว แต่ไปมีความยึดมั่นถือมั่นเป็น "ตัวกู ของกู" เสียอีก แม้สุขชนิดนั้นก็กลับกลายเป็นความทุกข์ขึ้นมาได้

ตัวอย่างเช่น บุคคลผู้เจริญในฌานในขั้นจตุตถฌานเป็นต้น ได้รับความสุขอย่างยิ่งจากฌานนั้นแล้ว มีความยึดมั่นถือมั่นในความสุขนั้น ความสุขชนิดนั้นก็กลายเป็นวัฏสงสารไป ความอยากชนิดนั้นก็กลายเป็นภวตัณหาไป เป็นตัณหาที่ทำให้เกิดความทุกข์ในรูปอื่นแบบอื่น ต่างจากกามตัณหา แต่แล้วก็เป็นความทุกข์อย่างเดียวกัน คือเข้าไปยึดมั่นถือมั่นสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้ โดยความเป็นของหนักโดยความเป็นของผูกพัน โดยความเป็นของทรมานจิตใจ นี่แหละ คือข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นได้ว่า ขึ้นชื่อว่าเวทนา จะเป็นเวทนาชนิดไหนก็ตามเป็นสักว่า "เวทนา" เท่านั้น จะเป็นสิ่งที่ควรยึดถือมาเป็น "ตัวตน ของตน" ไม่ได้ มีความยึดถือเมื่อใดก็มีความทุกข์เมื่อนั้น

เพราะฉะนั้น จึงกล่าวว่า คนเราจะมีความรู้สึกเป็นสุขที่สุด ก็เฉพาะต่อเมื่อไม่ได้มีความรู้สึกว่าตนมีอะไร

ถ้าไปรู้สึกว่าตนมีอะไร ก็หมายความว่า ตนได้ยึดมั่นถือมั่นสิ่งนั้นเข้าแล้ว จึงรู้สึกว่าเรามี แม้ที่สุดแต่ยึดมั่นถือมั่นในชีวิตนี้ ว่าเรามีชีวิตอยู่อย่างนี้ มันก็ต้องเป็นความทุกข์ เพราะว่ามีชีวิตที่จะต้องบริหาร ที่จะต้องเป็นห่วง เป็นเหตุให้กลัวตายขึ้นมา

แต่ถ้า เราไม่มีความรู้สึกว่าเรามีชีวิต ขณะนั้นเราก็ไม่กลัวตาย ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตก็ไม่มี เราจึงรู้สึกสบาย

พระพุทธเจ้าท่านสอนในเรื่องนี้ คือ สอนให้มีชีวิต หรือมีอะไรก็ตาม สักว่ามีตามสมมุติ อย่ามีโดยความยึดมั่นถือมั่นด้วยจิตใจที่ยึดมั่นถือมั่นจริง ๆ ว่าเป็นตัวเรา หรือเป็นของเรา

อันนี้แหละ เป็นคำสอนเพียงข้อเดียวในพุทธศาสนา คือสอนว่า อย่ายึดมั่นถือมั่นสิ่งใด ๆ โดยความเป็นตัวเรา หรือเป็นของเรา ผู้ใดปฏิบัติได้เพียงเท่านี้ ก็ชื่อว่า ปฏิบัติหมดทั้งพระพุทธศาสนา...

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมบรรยายหัวข้อเรื่อง “โจรปล้นธรรมชาติ”

ณ ยอดเขาพุทธทอง สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา

วันวิสาขบูชา ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๑

ถ้าจะอยู่ ในโลกนี้ อย่างมีสุข

อย่าประยุกต์ สิ่งทั้งผอง เป็นของฉัน

มันจะสุม เผากะบาล ท่านเป็นควัน

ต้องปล่อยมัน เป็นของมัน อย่าผันมา

พุทธทาสภิกขุ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
เรือพระราชพิธี
National Museum of Royal Barges
โรงเรียน
วัดดุสิตาราม
มัสยิดหลวง
อันซอริซซุนนะห์
The Ansarissunnah Roya Mosque

พายเรือในเมืองหลวง

เรื่อง สุชาติ สุขประสิทธิ / เอื้อเฟื้อภาพ อรอนงค์ ทัศนาพิทักษ์

นึกถึงความฝันอยากพายเรือละแวกบ้านสวนฝั่งธนบุรี
แล้วก็ถอนใจ คงอีกนานเหลือเกิน
เพราะแค่ท้องร่องหน้าบ้าน
เรือก็แทบจะผ่านไปไม่ได้

ท้องร่องสวนย่านฝั่งธนบุรี ช่วยรับน้ำยามฝนตกหนัก แต่มักตื้นเขินเพราะไม่มีใครใส่ใจ ชุมชนทิพย์พระสุพรรณราวยี่สิบหลังคาเรือนละแวกนี้เป็นลูกหลานชาวสวนเก่า สวนส้มบางมดย่อมเคยผ่านหูกันบ้าง แต่คนรุ่นหลังเปลี่ยนอาชีพและวิถีชีวิต แทบทั้งหมดเลือกย้ายไปอยู่ที่อื่น คนที่ยังอยู่ส่วนใหญ่เป็นคนชรา และวัยกลางคนที่ยังติดถิ่นผูกพันกับวันคืนเก่า ๆ

ผมเป็นเขยที่นี่สิบปี เป็นคนภาคกลางห่างเมืองกรุงประมาณร้อยกิโล ในวัยเด็กบ้านเกิดยังมีฤดูน้ำหลากอีกหลายอย่างพ้องกับบ้านสวนฝั่งธนบุรีของภรรยาไม่น้อย แต่ก็มีบางเรื่องแตกต่างกันเหลือเกิน ทุกวันนี้ห้องเช่าผุดขึ้นมากมาย ชาวสวนเก่าพอมีที่ทาง ลูกหลานบางคนไม่ได้ไปหากินที่ไหนก็มักลงทุนทำห้องเช่า ละแวกนี้โรงงานขนาดเล็กมีพอสมควร

ผู้คนจากทั่วสารทิศต่างมาขายแรง ต่างจิตต่างใจ บางคนชอบแอบทิ้งขยะลงท้องร่องไม่ไกลห้องเช่า กล่องนม ถุงพลาสติก ขวดเบียร์ แต่ละอย่างย่อยยากทั้งนั้น ยิ่งถูกน้ำพัดไปติดกอวัชพืชด้วยแล้ว ไม่ต่างจากกองขยะ เพียงแต่อยู่ในน้ำเท่านั้น ครั้นพอน้ำจากคลองและแม่น้ำเจ้าพระยาลด ท้องร่องก็ตื้นเขิน แต่ขยะไม่หายไปไหน จนหน้าฝนมาเยือน

ท้องร่องยาวสักสามร้อยเมตรไปจรดคลอง มีวัชพืชขึ้นหนาตาเป็นช่วง ๆ โดยเฉพาะบริเวณไม่มีบ้านคนอาศัย และมักเป็นศูนย์รวมขยะไปโดยปริยาย เพราะแต่ละบ้าน แต่ละห้องเช่าต่างใช้ไม้เขี่ยให้ลอยพ้นบ้านตัวเอง ผมเคยใช้สวิงตักขยะช่วงน้ำขึ้น เพราะเกรงว่าหน้าฝนจะทำให้น้ำระบายลงคลองช้า แต่ทำอยู่คนเดียวก็สู้ไม่ไหว ขอพักตั้งหลักก่อน แต่ยังไม่ยอมแพ้

เคยแอบฝันว่าถ้าใช้รถแบคโฮขุดลอกท้องร่อง กำจัดวัชพืชให้หมด คนเลิกทิ้งขยะ คงเป็นภาพชื่นตาชื่นใจน่าดู แต่ก็แค่ฝันกลางวัน แบคโฮเข้ามาไม่ได้ทางแคบแค่เดินสวนกันเท่านั้น แต่จะไม่มีทางอื่นเลยหรือ ผมถามตัวเองบ่อย ๆ โดยเฉพาะช่วงหน้าฝน ปีไหนชุกและตกครั้งละนาน ๆ น้ำในท้องร่องเอ่อท้นเข้าหน้าบ้านทีไรใจคอไม่ดี ที่เลวร้ายกว่าคือฝนสมัยนี้ตกไม่เลือกฤดู

ผมเล่าสิ่งที่คิดให้ภรรยาฟังตลอด รวมทั้งตอนนำสวิงไปตักขยะ เธอก็อยู่และให้กำลังใจว่าทำดีที่สุดแล้ว แต่เราทำคนเดียวสู้ไม่ไหวหรอก ถ้าสมัครผู้ว่าฯ ต้องได้คะแนนสูงแน่ ภรรยาพูดทิ้งท้าย คงหวังให้ผมผ่อนคลาย ผมนึกถึงความฝันอยากพายเรือละแวกบ้านสวนฝั่งธนบุรีแล้วก็ถอนใจ คงอีกนานเหลือเกิน เพราะแค่ท้องร่องหน้าบ้าน เรือก็แทบจะผ่านไปไม่ได้

ตั้งแต่บ่ายฝนตกน้ำไหลทะลักเข้ามา ผมคิดถึงบ้านใต้ถุนสูงที่ต่างจังหวัดจับใจ แต่ตอนนี้ต้องคอยสูบน้ำออกจากบ้านฝั่งธนฯ ก่อนชะโงกหน้ามองท้องร่องก็ยังเต็มไปด้วยกล่องโฟม ถุงขนมขบเคี้ยวลอยเกลื่อน ฝนยังคงตกอย่างต่อเนื่อง กระสอบทรายที่ตั้งแนวกั้นน้ำไว้ที่หน้าบ้านสองชั้น ถึงแม้ว่าจะชะลอน้ำได้แต่น้ำยังคงซึมเข้ามาอยู่ดี ที่เรียกน้ำซึมบ่อทราย คงเป็นแบบนี้นี่เอง

"เมื่อตะกี้ตะขาบ นี่งูมาอีกแล้วโว้ย" เสียงตะโกนลั่นจากบ้านตรงข้ามฝั่งท้องร่อง

ได้ยินแล้วเสียวสันหลัง ลำพังมาตามน้ำก็ไม่ปลอดภัยกับความรู้สึกแล้ว ถ้าเคราะห์หามยามร้ายใครโดนกัดเข้าจะไปกันใหญ่ กลางคืนมืด ๆ ไม่รู้ไปหลบซ่อนอยู่มุมไหน ยิ่งเด็ก ๆ และคนชรายิ่งน่าห่วง ผมนึกถึงภรรยาเพราะเธอกลัวสัตว์เลื้อยคลานพวกนี้มาก โชคดีตลอดสัปดาห์นี้ไปสัมมนาต่างจังหวัด ไม่เช่นนั้นคงไม่เป็นอันหลับอันนอนแน่

ฝนตกหนักแต่ไม่นาน น้ำในคลองไม่เต็ม จึงพอระบายได้ เรียกว่าเอาตัวรอดไปได้อีกครั้งแบบหวุดหวิด เรื่องนี้ไม่ใช่แค่คนท้องที่บรรดาคนเช่าห้องต่างรับรู้ถึงปัญหา เพราะพวกเขาย่อมได้รับผลกระทบร่วมด้วย จะเดินเข้าออกต้องลุยน้ำ โดยเฉพาะคนเช่าห้องชั้นล่างด้วยแล้วตกอยู่ในสภาพเดียวกับผมไม่มีผิด และไม่ทุกห้องที่มีปั๊มสูบน้ำไว้ใช้ความเสียหายย่อมต้องมี

เหลือบไปมองข้าวของที่ยกหนีน้ำไว้บนโต๊ะ นี่เป็นอีกงานรออยู่ แม้น้ำเข้ามาได้แค่รั้วบ้าน ไม่เคยเอ่อถึงประตูบ้าน แต่ภรรยาเคยเล่าให้ฟังว่า ตอนยังไม่แต่งงานกับผม มีหลายครั้งที่ฝนตกหนักและนาน น้ำเข้ามายังชั้นล่างขนาดท่วมตาตุ่ม แล้วสมัยนั้นเธอ แม่ และพี่สาวต่างไม่รู้จะแก้ปัญหาอย่างไร พอฝนหยุดก็ใช้ถังวิดน้ำ จนน้ำลดไปเองตามสภาพ

พรุ่งนี้ค่อยเอาลงดีกว่า ผมบอกตัวเองยามมองข้าวของ กลัวฝนตกซ้ำตอนกลางคืนแล้วจะฉุกละหุก

รุ่งขึ้นฟ้าใส **หนุ่มไทใหญ่**ที่เช่าห้องอยู่ชั้นล่างลงไปในท้องร่องใช้สองมือคุ้ยดินโคลน หรือจะเรียกว่าขี้เลนคงใกล้เคียงกว่า โยนขึ้นไปไว้ชายตลิ่งอย่างแข็งขัน เพื่อเปิดร่องน้ำให้ลึกขึ้น แต่ความกว้างไม่น่าเกินครึ่งฟุต และยาวสักสามวาได้ เป็นเหตุให้เจ้าตัวเหงื่อตกเลยทีเดียว ทว่านั่นเป็นการเริ่มต้นให้คนยืนมองได้คิดอะไรกันบ้าง ผมเห็นภาพนั้นแล้วสะท้อนใจ

ทุกวันนี้ คนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ เช้าออกไปทำมาหากิน กลับถึงที่พักก็ค่ำมืด เครือญาติที่ยังพอหลงเหลือเริ่มเหินห่าง คนรุ่นเก่าแก่ชราไปมาหาสู่กันไม่สะดวก ส่วนคนรุ่นใหม่วิถีชีวิตเร่งรีบจนขาดสายสัมพันธ์ญาติมิตรไปอย่างน่าเสียดาย ส่วนคนต่างถิ่นก็แปลกถิ่นเพียงแค่มาอาศัยทำมาหากิน ไม่ผูกพันกับท้องที่จนรู้สึกรู้สาไปกับปัญหาชุมชนเราอยู่กันแบบนี้

แต่แล้วสิ่งไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น **จ่าพร**ตำรวจเก่าวัยพ้นเลขเจ็ดมานาน เดินถือมีดขอตรงมายังชายหนุ่ม ไม่พูดพร่ำทำเพลง ข้าราชการบำนาญเริ่มดายหญ้าชายตลิ่ง ก่อนลงมือยังพยักหน้ายิ้มให้หนุ่มไทใหญ่ ผมรีบวางถ้วยกาแฟเดินออกไปสมทบ ญาติบ้านใกล้ ๆ กัน ก็ออกมาพร้อมมีดและบุ้งกี๋ ใครทำอะไรได้ก็ทำทันที เสียงพูดคุยคล้ายเสียงเรียกให้คนอื่นออกมาสมทบ

"ท้องร่องแค่นี้ ช่วยกันปีละครั้งแค่นั้น น้ำไม่ท่วม ข้าอยู่ที่นี่มาตั้งแต่เกิด" จ่าพรพูดไปหอบไป

"วันนี้วันดีนะลุงจ่า" ญาติภรรยาบ้านใกล้กันว่าแบบนั้น

"เออ...มันต้องอย่างนี้อยู่ชุมชนเดียวกัน ข้ายังจำได้ปีก่อน ๆ ไอ้หลานเขยข้าเคยใช้สวิงตักขยะ แต่ไม่มีใครช่วยสักคน ตอนนั้นข้าเพิ่งไปลอกตามาสังขารไม่เอื้อ นี่...พอเห็นไอ้หนุ่มห้องเช่าลงคุ้ยขี้เลนเห็นแล้วคนเก่าอย่างข้าทนไม่ได้ ต้องมาช่วย" ท้ายประโยค จ่าพรชักเสียงหลง

ผมรีบตรงไปพาญาติผู้ใหญ่ของภรรยามานั่ง รับมีดขอมาถือเอง จ่าพรพยักหน้าเข้าใจพร้อมรอยยิ้ม *"ลุงจ่าพักก่อนครับ"*

คนเช่าห้องมาจากทุกภูมิภาค รวมทั้งแรงงานต่างด้าว ต่างช่วยกันคนละไม้คนละมือ ถางหญ้าชายตลิ่ง ถกวัชพืชในท้องร่อง ลอกท้องร่อง โดยใช้ถังพลาสติกโกยขี้เลน แรงคนท้องที่และคนเช่าห้องในวันอาทิตย์ที่ฟ้าฝนเป็นใจ การงานจึงลุล่วงไปได้ เชื่อว่าฝนตกหนักรอบหน้าน้ำระบายลงคลองสะดวกขึ้นแน่นอน แต่ยามนี้ที่ขยะถูกเก็บไปหมด ช่างน่ามองยิ่งนัก

สมัยที่พบกับภรรยาใหม่ ๆ ผมเคยวาดฝันถึงชีวิตบ้านสวนฝั่งธนฯ ไว้ไม่น้อย แต่ภาพจริงตอนมาอยู่กลับต่างออกไป เคยคิดจะซื้อเรือพลาสติกสักลำไว้พายเล่นในลำคลอง ลัดเลาะไปตามทางน้ำที่เชื่อมถึงกัน แต่ทั้งหมดก็ถูกพับเก็บลิ้นชักความฝันแทบจะทันที วันนี้เมื่อนึกถึงความฝันครั้งเก่า การพายเรือในเมืองหลวงไม่ใช่เรื่องเกินจริง ท้องร่องหน้าบ้านไม่ตื้นเขินอีกต่อไป แถมเป็นทางให้พายเรือไปถึงคลองได้สบาย ๆ

ผมรู้มาอีกว่าคลองนี้เชื่อมกับคลองใหญ่กว่าได้ และในคลองนั้นมีแม่ค้าพายเรือขายก๋วยเตี๋ยวเจ้าอร่อยด้วย แถมท่าน้ำหลายบ้านยังมีพืชผักผลไม้และผลผลิตจากชาวสวนขายอีก แค่คิดก็ตื่นเต้นแล้ว แต่รอบนี้ผมจะไม่แค่คิด จะต้องเดินทางไปหา แต่อันดับแรกต้องขอเงินภรรยาซื้อเรือก่อน กลับจากสัมมนาคราวนี้ภาพท้องร่องที่เปลี่ยนไปอาจช่วยให้เธอตัดสินใจง่ายขึ้น.

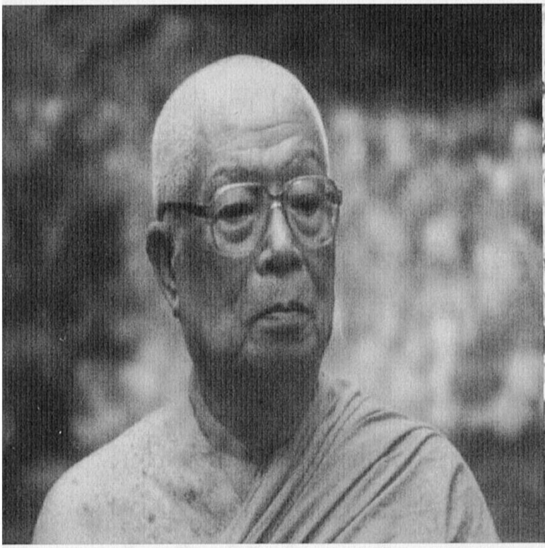
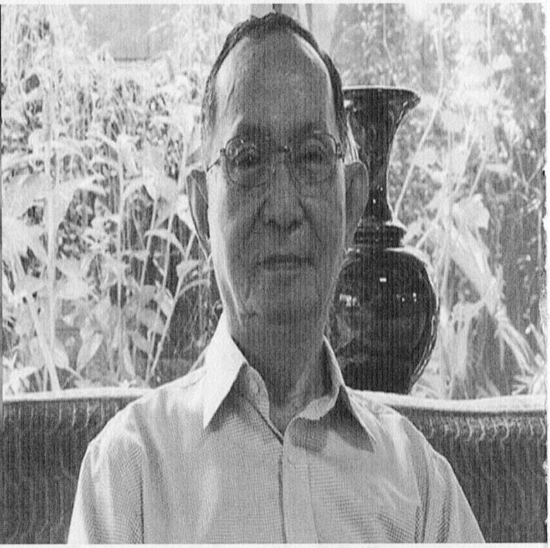

พุทธทาสในโลกดิจิทัล กับ ดร.เสนาะ อูนากูล

โครงการจัดทำประวัติศาสตร์บอกเล่า
กลุ่มงานจดหมายเหตุ
หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

โลกมันก็เป็น Digital Disruption (สภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล) ขณะนี้การจะสื่อสารอะไรด้วยระบบดิจิทัลมันเป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้าเด็ก ๆ ไม่สามารถจะเข้าใจได้ คนรุ่นหลังไม่สามารถเข้าใจได้ก็คงจะทำให้การเผยแพร่เป็นไปได้ยาก

บนเส้นทางแห่งการบันทึกเรื่องเล่าเกี่ยวกับพุทธทาสภิกขุ ผู้รับหน้าที่บันทึกข้อมูลมีโอกาสพบกับบุคคลที่ยิ่งใหญ่ใน ๒ ลักษณะ หนึ่งเจิดจ้า สว่าง ร้อนแรง กับอีกหนึ่ง เรียบ สงบ ร่มเย็น หากพิจารณาจากสถานะอดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๒๒) อดีตสมาชิกวุฒิสภา (พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๓๔) อดีตรองนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๕) และในฐานะประธานกรรมการบริษัทเอกชนอีกหลายบริษัท ก็เป็นที่น่าแปลกใจว่า **ดร.เสนาะ อูนากูล** ผู้ดำรงสถานะในหลาย ๆ ตำแหน่งดังที่กล่าวมา กลับทำให้ชายแปลกหน้ารู้สึกถึงความเมตตา และความสงบเย็นได้อย่างน่าอัศจรรย์ ยังไม่นับรวมถึงวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการเผยแพร่เรื่องราวของ 'พุทธทาส' ที่ท่านในฐานะรองประธานกรรมการ มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาสฯ ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า

"ต้องมีระบบเผยแพร่ที่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การจะสื่อสารอะไรด้วยระบบดิจิทัลเป็นเรื่องสำคัญมาก"

ก็ยิ่งแสดงให้เห็นว่าตัวเลข ๘๗ ปี เป็นตัวเลขแห่งคุณภาพ และการสั่งสมประสบการณ์ มากกว่าเป็นเรื่องของวัยที่เป็นเพียงปัจจัยทางกายภาพ การพูดคุยในเรื่อง 'พุทธทาส' ผ่านความทรงจำของ ดร.เสนาะ อูนากูล ทายาทของ **วิชัย อูนากูล** ผู้เคยให้การต้อนรับพุทธทาสภิกขุ เมื่อครั้งรับกิจนิมนต์ที่จังหวัดชลบุรี จึงเต็มไปด้วยคุณค่า และการสร้างสรรค์

เด็กเมืองชลบุรี จากสงครามโลกครั้งที่สอง ถึงกบฏแมนฮัตตัน

ดร.เสนาะ อูนากูล ปัจจุบันอายุ ๘๗ ปี เกิดในตระกูลคหบดี จังหวัดชลบุรี คุณพ่อมีกิจการโรงสีข้าว โรงน้ำแข็ง

"ตั้งแต่ผมเกิดมา คุณพ่อก็ให้ความรู้สึกว่าเราอยู่ใกล้ศาสนาพอสมควร มีลูก ๘ คน ชาย ๓ หญิง ๕ ผมเป็นลูกชายคนที่ ๓ เป็นลูกคนที่๖" ดร.เสนาะ เล่าถึงภูมิหลังของครอบครัว ก่อนอธิบายถึงประวัติการศึกษาว่า

"เรียนที่เมืองชลบุรี ตั้งแต่ประถมจนถึง ม.๖ เป็นคนเดียวที่อยู่เมืองชลบุรีตลอดจนถึง ม.๖ คนอื่นเข้ากรุงเทพฯ ผมเป็นลูกชายคนเล็กใกล้ชิดกับคุณแม่นิดหน่อย แล้วก็เริ่มติดสงครามด้วย (สงครามโลกครั้งที่สอง) ญี่ปุ่นบุกประเทศไทย ระหว่างสงครามมีการหยุดเรียน มีนักเรียนจากกรุงเทพฯ อพยพไปอยู่เมืองชลบุรี ไปเรียนด้วยกันที่นั่น"

เมื่อสงครามสิ้นสุด ดร.เสนาะ ได้เข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพฯ

"ปีนั้นเป็นปีแรกที่มีมัธยม ๘ ในประเทศไทย แล้วโรงเรียนเตรียมจุฬาฯ (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ก็เปลี่ยนชื่อมาเป็นโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา มีการสอบแข่งขันเข้า โอ้โห ตอนนั้น ๓ ปี ๓ ชั้นรวมกัน หนึ่งพวกที่ตกมาจากสงคราม มีพวกที่หยุดระหว่างสงครามไม่ได้เรียนอยู่ปีหนึ่ง แล้วก็มารุ่นผมอีก รวมแล้วก็ ๓ รุ่นด้วยกัน"

หลังจบการศึกษาจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ดร.เสนาะ กลับไม่ได้เข้าเรียนต่อที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับนักเรียนเตรียมอุดมศึกษาส่วนใหญ่ที่ถือปฏิบัติมา

*"ตอนนั้น ท่านเจ้าคุณศราภัย (พระยาศราภัยพิพัฒ [**เลื่อน ศราภัยวานิช**] รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้น) ท่านเคยเป็นนักโทษการเมือง หนีไปออสเตรเลีย ไปที่เมลเบิร์น เห็นว่าที่นั่นเขากำหนดว่าคนที่เข้ามหาวิทยาลัยได้ต้องอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ เลยมากำหนดให้นักเรียนที่จะสอบเข้าจุฬาฯ ต้องอายุครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์*

ผมจบมาอายุ ๑๖ เท่านั้น ไม่มีทางเข้าจุฬาฯ ได้ สมัยนั้นเปลี่ยนวันเกิดนี่ง่าย แจ้งแป๊บเดียวก็ได้ละ ผมไปหาคุณพ่อที่เมืองชลบุรี บอกว่าเนี่ย เพื่อนเขาทำแบบนี้แล้วได้ คุณพ่อก็บอกว่าอย่าให้พ่อทำเลย พ่อทำไม่เป็นโกงไม่เป็น อย่าให้พ่อทำเลย เป็นคำที่ทำให้เราถึงกับต้องเข้าไปกราบคุณพ่อ เราภูมิใจที่พ่อไม่ยอมแก้วันเกิดให้ ทั้งที่มันง่ายเหลือเกินเราต้องเคารพที่พ่อมีศีลธรรม"

ดร.เสนาะย้อนความหลัง ด้วยน้ำเสียงสั่นเครือเล็กน้อย

เราสนใจประชาธิปไตยและความเท่าเทียมกันในออสเตรเลีย ในสมัยนั้นที่คุณศรีบูรพาเขียนไว้ดีมาก เลยสนใจอยากไปเรียนที่นี่

จากเหตุการณ์นั้นทำให้ ดร.เสนาะ เลือกเข้าเรียนต่อในรั้วมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง และได้สัมผัสกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่เรียกขานกันว่ากรณี 'กบฏแมนฮัตตัน'

"ไปเรียนบัญชีที่ธรรมศาสตร์ สมัยก่อนเขาเรียกว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง มีอยู่ ๑ คณะกับ ๑ แผนก คือคณะกฎหมาย แผนกบัญชี เลยเข้าไปเรียนแผนกบัญชีที่ธรรมศาสตร์ วันหนึ่ง ระหว่างที่เล่นรักบี้ไปก็มีทหารถือดาบปลายปืนมาจี้ให้กลับบ้าน ปรากฏว่ามีการกบฏขึ้น กบฏแมนฮัตตัน (๒๙ มิถุนายน ๒๔๙๔) นั่นเป็นครั้งแรกที่ทหารเรือปฏิวัติ มีการจับจอมพล ป. (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) ขณะที่ไปรับมอบเรือแมนฮัตตันจากอเมริกา เป็นเรื่องที่ทำให้ต้องเปลี่ยนชีวิตอีกครั้ง ธรรมศาสตร์อยู่ดี ๆ ถูกปิด เพราะถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการปฏิวัติแมนฮัตตันด้วย

พอธรรมศาสตร์ถูกปิด ผมเลยไม่มีที่จะเรียน ตอนนั้นจบปี ๓ แล้ว ฝึกงานปีหนึ่งแล้ว ก็ถือว่าได้เทียบเท่าปริญญาตรี เราสนใจประชาธิปไตยและความเท่าเทียมกันในออสเตรเลียในสมัยนั้นที่คุณศรีบูรพาเขียนไว้ดีมาก เลยสนใจอยากไปเรียนที่นี่"

ดร.เสนาะ ชี้แจงถึงเหตุผลในการตัดสินใจไปเรียนต่อที่ประเทศออสเตรเลีย

ป๋วย อึ๊งภากรณ์

การศึกษายังต่างแดน และจดหมายถึง ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ดร.เสนาะ เล่าถึงประสบการณ์การศึกษาในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นพื้นฐานในการกลับมาร่วมบุกเบิกวางระบบการเงินการคลังให้แก่ประเทศไทย และประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการรับราชการจนเป็นถึงผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ว่า

"จบปี ๓ ที่ธรรมศาสตร์แล้ว แต่ต้องไปเข้าปี ๑ ใหม่ที่คณะ Economic Commerce ที่มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น (University of Melbourne) ไปเรียนอยู่ ๓ ปี ที่ออสเตรเลีย ผมได้อ่านงานของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ตอนเป็นเสรีไทย เป็นคนที่ว่าเรียนเก่ง มีความกล้าหาญ มีศีลมีธรรม มีคุณธรรม ผมเลยมีจดหมายไปถึงคุณป๋วย แนะนำตัวเอง อยากขอทำงานกับคุณป๋วย โดยบอกว่าได้อ่านหนังสือของท่านแล้วซาบซึ้งมาก ถือเป็นตัวอย่างที่อยากทำงานด้วย เลยขอเสนอตัว"

ประหลาดตรงที่ว่า

อย่างคุณป๋วยเป็นผู้ใหญ่แล้ว

ยังเขียนจดหมายด้วยตัวเองเป็นลายมือ

ยินดีที่จะให้มาทำงานร่วมกันที่กระทรวงการคลัง

"ประหลาดตรงที่ว่า อย่างคุณป๋วยเป็นผู้ใหญ่แล้ว ยังเขียนจดหมายด้วยตัวเองเป็นลายมือ ยินดีที่จะให้มาทำงานร่วมกันที่กระทรวงการคลัง เพราะคุณป๋วยกำลังมีดำริที่จะปฏิรูปงานการเงินการคลังของประเทศ เศรษฐกิจของประเทศ ตอนนั้นกำลังรวบรวมคนรุ่นใหม่ ปรากฏว่าพอกลับมาคุณป๋วยฝากไปหา ดร.เสริม วินิจฉัยกุล ขอฝากให้ผมไปทำงานที่กรมบัญชีกลาง เพราะกรมบัญชีกลางนี่เป็นกรมหลักของกระทรวงการคลัง ไม่ใช่ทำเฉพาะบัญชี แต่ทำทั้งงบประมาณแผ่นดิน เงินกู้ เงินช่วยเหลือต่างประเทศ เงินโอน เงินอะไรทุกอย่างอยู่ที่กรมบัญชีกลางหมด ผมก็ได้ไปทำงานที่กรมบัญชีกลางในฐานะรักษาการผู้ชำนาญการคลังชั้นตรี"

ดร.เสนาะ ให้ข้อมูลถึงประวัติการศึกษาและการเริ่มต้นอาชีพในสายบริหารจัดการการเงินการคลังระดับประเทศ

ความทรงจำเกี่ยวกับพุทธทาส

ในเรื่องความทรงจำเกี่ยวกับพุทธทาสภิกขุ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ให้ข้อมูลว่า "คุณพ่อ (วิชัย อูนากูล) เคยพบท่านพุทธทาสที่กรุงเทพฯ ก่อน สมัยนั้นท่านพุทธทาสมาเทศน์ให้ผู้พิพากษาฟังอยู่หลายครั้ง โดยคำเชิญของอาจารย์สัญญา (สัญญา ธรรมศักดิ์) ต่อมาทางคณะแพทย์ศิริราช เขาตั้งคณะศึกษาธรรมะขึ้นมา ก็จะขอนิมนต์ท่านให้ไปเทศน์ทางฝ่ายแพทย์ด้วย บางครั้งท่านขึ้นมาเทศน์ทางผู้พิพากษาจบ ต้องไปเทศน์ต่อทางด้านแพทย์อีก ก็มีช่วงระยะรอยต่อเพื่อให้ท่านได้พักผ่อน

คุณสัญญา ซึ่งเป็นนายกพุทธสมาคม พ่อผมก็ตั้งพุทธสมาคมที่เมืองชลฯ ได้พบกับคุณสัญญาอยู่บ่อย ๆ คุณสัญญาทราบว่าคุณพ่อมีบ้านพักที่บางแสน (บ้านเนื่องสุข) ก็เลยมีโอกาสนิมนต์ท่านพุทธทาสไปพักบางแสนในช่วงที่เทศน์ให้พวกผู้พิพากษาฟังเสร็จแล้ว ก่อนที่จะมาเทศน์ทางฝ่ายแพทย์ ท่านไปพักที่นั่นหลายครั้ง ระหว่างที่ท่านพักที่นั่น เราก็นิมนต์ท่านไปเยี่ยมบ้านที่เมืองชลบุรีด้วย ผมเลยมีโอกาสได้พบ ได้กราบท่าน มีโอกาสได้ฟังธรรมจากท่านบ้าง ก็นับว่าเป็นบุญมากที่ได้พบท่านในตอนนั้น พวกเราก็รู้สึกดีใจที่ได้ทำบุญ โห พระขนาดท่านพุทธทาสมาพักบ้านเรานี่ เราได้บุญหลายละ นึกไปในรูปนั้นรู้สึกถึงบารมีของท่านและความเมตตาของท่าน เราได้อยู่ใกล้ชิดก็ถือว่าเป็นบุญหลายแล้ว”

ดร.เสนาะ เล่าความทรงจำเมื่อครั้งที่บ้านเนื่องสุขได้มีโอกาสต้อนรับท่านพุทธทาส และกล่าวถึงการเดินทางไปสวนโมกข์ไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นครั้งแรกว่า

“ผมไปตอนผมเป็นเลขาสภาพัฒน์ฯ (เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) แล้วผมต้องเดินทางทั่วประเทศ เมื่อไหร่ที่ไปแถวไชยา แถวสุราษฎร์ฯ มีโอกาสจะแวะไปกราบท่านที่สวนโมกข์ พอท่านรู้ว่าลูกคุณวิชัย ท่านก็เมตตามาก”

พวกเราก็รู้สึกดีใจที่ได้ทำบุญ

โห พระขนาดท่านพุทธทาสมาพักบ้านเรานี่

เราได้บุญหลายละ

เรื่องที่สนทนากัน *"เริ่มจากเรื่องทั่วไปก่อน เรื่องของวัด เรื่องของอะไรต่าง ๆ เรื่องของโรงมหรสพ ในที่สุดท่านก็เมตตาเทศน์ให้บ้าง เรื่องหลักของท่าน เรื่องตัวกู-ของกู การไม่ยึดมั่นถือมั่นในสรรพสิ่งทั้งหลาย ท่านเป็นคนลึกซึ้งมาก แล้วมีปณิธานที่เฉียบแหลม มีความกว้างขวาง มีความลึกในธรรมะในข้อปฏิบัติ ได้ใกล้ท่านก็รู้สึกซาบซึ้งที่มีโอกาสอย่างนั้น"*

อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ให้ข้อมูล

ขณะเดียวกัน ดร.เสนาะ ยังเล่าถึงความเมตตาที่ท่านพุทธทาสมีต่อคุณพ่อวิชัย อูนากูล ในยามที่จากไปว่า

"เมื่อตอนที่คุณพ่อผมเสียมีการพิมพ์หนังสืองานศพ เข้าใจว่าพุทธสมาคมที่ชลบุรี อาจผ่านอาจารย์สัญญา (สัญญา ธรรมศักดิ์) ทำให้ท่านพุทธทาสทราบว่า คุณวิชัยเสียชีวิตแล้ว แล้วจะมีหนังสือ ท่านพุทธทาสท่านเมตตามากที่สุด เขียนด้วยลายมือท่านเอง ยาวมากเป็นเรื่องที่เท้าความถึงเรื่องที่เคยมาพักที่บ้านของคุณวิชัยเป็นเวลาหลายครั้งหลายหน มีความสนิทสนมกับทางครอบครัวด้วย ครอบครัวมีความรู้สึกปลาบปลื้มในความเมตตาของท่านพุทธทาส"

คิดจะรวบรวมเอกสารที่ท่านพุทธทาสได้เทศน์เอาไว้

ได้ทำเอาไว้มากมายหลายหมื่นชิ้น ของดีมีค่า แต่ทำที่สุราษฎร์ฯ ทำอย่างไรก็ไม่ขึ้น

มันไม่มีความสมบูรณ์ซักที เลยคิดจะไปทำที่กรุงเทพฯ

เพราะว่ามันอยู่ใกล้ตลาดธรรมะ จะมีผู้ที่สนใจแล้วก็มีกำลังที่จะเข้ามาช่วยเยอะ

ผู้ร่วมก่อตั้งมูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

นอกจากความทรงจำเมื่อครั้งที่ตระกูลอูนากูลได้เปิดบ้านต้อนรับท่านพุทธทาสแล้ว อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยท่านนี้ ยังถือเป็นหนึ่งในผู้มีบทบาทสำคัญในการร่วมก่อตั้งมูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ (อดีตรองประธานกรรมการมูลนิธิฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ ๒๕๕๙) และมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของการกำหนดนโยบายขับเคลื่อนองค์กรแห่งนี้เพื่อก้าวไปสู่อนาคต

"ในตอนที่เกิดสึนามิทางภาคใต้ (พ.ศ. ๒๕๔๗) ผมเป็นประธานคณะกรรมการบริจาคของเครือซิเมนต์ไทยและมูลนิธิซิเมนต์ไทยก็มีโครงการที่จะช่วยเหลือคนที่ถูกผลกระทบจากสึนามิ ผมลงไปด้วยตัวเองและลงไปหลายแห่ง ขณะนั้นได้มาเจอคุณหมอบัญชา (นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช) ความจริงพบกันในระหว่างเดินทาง เพราะอยู่ในกลุ่มพวกฟื้นฟูอันดามัน อยู่ในคณะที่ช่วยเหลือโครงการนี้ด้วย ก็เดินทางมาด้วยกัน แล้วก็มาถึงที่ไชยา ก็พูดถึงว่ากำลังคิดจะรวบรวมเอกสารที่ท่านพุทธทาสได้เทศน์เอาไว้ ได้ทำเอาไว้มากมายหลายหมื่นชิ้น ของดีมีค่าแต่ทำที่สุราษฎร์ฯ ทำอย่างไรก็ไม่ขึ้น มันไม่มีความสมบูรณ์ซักที เลยคิดจะไปทำที่กรุงเทพฯ เพราะว่ามันอยู่ใกล้ตลาดธรรมะ จะมีผู้ที่สนใจแล้วก็มีกำลังที่จะเข้ามาช่วยเยอะ ผมก็แหม ดีเลย ผมเองยินดีที่จะช่วยสนับสนุน เพราะว่าระลึกถึงความสัมพันธ์กับท่านพุทธทาสมาตลอด ถือว่าเป็นโชคอย่างมากที่คุณหมอบัญชาได้พูดถึงเรื่องนี้ขึ้นมา"

ดร.เสนาะ ย้อนความหลังถึงต้นสายปลายเหตุในการก่อตั้งมูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาสฯ ขึ้นที่กรุงเทพฯ และให้ข้อมูลต่อไปว่า

"บังเอิญผมเป็นประธานคณะกรรมการบริจาคของเครือซิเมนต์ไทย และมูลนิธิซิเมนต์ไทยอยู่ด้วย ผมก็เลยขออนุมัติจากคณะกรรมการเครือซิเมนต์ไทย ขอเงิน ๑๐ ล้านบาท เพื่อบริจาคเป็นทุนประเดิมสนับสนุนตั้งหอจดหมายเหตุพุทธทาสฯ ขึ้นในกรุงเทพฯ เราคิดว่าถ้าปูนซิเมนต์ลงให้ ๑๐ ล้านเป็นรายแรก คุณหมอ (นพ.บัญชา พงษ์พานิช) จะมีวิธีไปพูดต่อกับบริษัทใหญ่ ๆ อื่น ๆ ได้อย่างน้อยบริษัทละ ๑๐ ล้านอีกหลายแห่ง โดยคิดว่าเริ่มจากจุดนั้น นับว่าเป็นกุศลที่ผมได้อยู่ในฐานะที่จะช่วยได้ด้วย แล้วก็มีศรัทธาอยู่แล้วด้วย แล้วก็มีเหตุมีผลว่าทำไมถึงต้องทำอย่างนี้ เพื่อรักษาของที่มีค่า เพื่อจะให้อยู่ในสภาพที่ไม่สูญหาย"

ดร.เสนาะ อธิบาย

พุทธทาสในโลกดิจิทัล

แม้จะอยู่ในวัย ๘๗ ปี แต่ ดร.เสนาะ ในฐานะรองประธานกรรมการกิตติมศักดิ์ มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาสฯ ก็สามารถแสดงวิสัยทัศน์ในการวางนโยบายเพื่อขับเคลื่อนองค์กรกึ่งวิชาการ กึ่งศาสนา เพื่อไปสู่อนาคต ได้อย่างน่าชื่นชม

"ในระหว่างที่ผมเป็นรองประธานกรรมการอยู่ ผมก็พยายามที่จะช่วยเหลือในเรื่องของการเผยแพร่ให้กว้างขวางออกไป มีการจัดงานวัดลอยฟ้า ที่สยามพารากอน เพื่อที่จะให้เข้าถึงคนที่มีวัยต่าง ๆ กัน

ขณะเดียวกันได้สนับสนุนเป็นพิเศษในเรื่องการเก็บเอกสารต่าง ๆ ให้ถูกต้อง มีวิธีการ archives ที่ถูกต้อง จะไปสนใจอื่น ๆ แล้วทิ้งเรื่องนี้ไม่ได้ เพราะนี่คือหัวใจของหอจดหมายเหตุ หอจดหมายเหตุจะต้องมี archives ระบบ archives ที่สมบูรณ์ เอกสารทั้งหลาย ต้องมีการเก็บเรียบเรียงไว้ให้สมบูรณ์ ไม่สูญหาย ไม่เสียหาย นอกจากนั้นแล้วก็คือเรื่องการเผยแพร่ ก็ต้องมีระบบที่ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยเฉพาะเรื่องดิจิทัล”

รองประธานกรรมการกิตติมศักดิ์ มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาสฯ ให้ข้อมูล และอธิบายต่อไปว่า

“เป็นเรื่องที่ผมดีใจที่อ่านรายงานฉบับสุดท้าย เริ่มมีการพัฒนาทางด้านสองอย่างนี้มากขึ้นนอกจากเรื่องสันทนาการเรื่อง edutainment ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมาก แต่เรื่องที่เป็นนามธรรมกว่านั้น คือเรื่องการสื่อเพื่อจะออกไปให้ไกลกว่าสถานที่นั้น ระบบดิจิทัลเป็นระบบสำคัญ เพราะตอนนี้แม้แต่ประเทศไทยยังเป็น ๔.๐ โลกมันก็เป็น Digital Disruption (สภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล) ขณะนี้การจะสื่อสารอะไรด้วยระบบดิจิทัลมันเป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้าเด็ก ๆ ไม่สามารถจะเข้าใจได้ คนรุ่นหลังไม่สามารถเข้าใจได้ ก็คงจะทำให้การเผยแพร่เป็นไปได้ยาก ในเมื่อเราได้ปรับปรุงระบบการเผยแพร่ที่จะเข้าไปสู่ระบบ digitalisation มากขึ้น ก็จะเป็นการถูกกับอนาคต นับว่าเข้าถูกทางแล้วที่เรามาเดินทางนี้ ถ้าเรามัวแต่นั่งเก็บอยู่ ใช้สถานที่ของเราเป็นหลักอยู่ก็คงจะไปไม่ได้ไกล แต่บัดนี้เรามีครบถ้วนที่พอจะปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงของโลกที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป”

รองประธานกรรมการกิตติมศักดิ์ มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาสฯ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่อนาคต

เกือบ ๒ ชั่วโมงกับบทสนทนาที่ว่าด้วยความทรงจำเก่า ๆ บนโลกใหม่ ชายแปลกหน้าคล้ายได้พักอาศัยอยู่ใต้ร่มเงาของไม้ใหญ่ยืนต้นเพื่อทบทวนบทบาทของตนเอง ถ้อยคำจากรองประธานกรรมการกิตติมศักดิ์ มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาสฯ ทำให้นึกย้อนภาพระหว่างรั้วกั้นอาคารและสถานที่ภายนอก บ้างมองว่าเป็นส่วนกั้นระหว่างความปลอดภัยและอันตราย บ้างมองเป็นหมุดหมายกั้นแบ่งระหว่างการงานและความเป็นส่วนตัว บ้างมองว่าเป็นเส้นแบ่งระหว่างการพักผ่อนและการทำหน้าที่ บ้างมองว่าเป็นดินแดนด้านในกับภายนอก และบ้างมองเป็นส่วนกั้นระหว่างโลกุตตระและโลกียะ

เขาหยิบโทรศัพท์สมาร์ทโฟนขึ้นมาพิมพ์ข้อความ 'พุทธทาส' ลงในเว็บไซต์ google เพื่อค้นหาอะไรบางอย่าง ขณะที่รถไฟฟ้ากำลังแล่นผ่านทิวทัศน์ของเมือง เขาเงยหน้าขึ้นจากโทรศัพท์สมาร์ทโฟนแล้วมองออกไปนอกหน้าต่างเพื่อพบว่า เขายืนอยู่นอกรั้วเพื่อทำหน้าที่บันทึกเรื่องราวเก่า ๆ บนโลกที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วทุก ๆ วัน.

ความลับของชีวิต

เคล็ดลับของสิ่งที่เรียกว่า "ชีวิต"
สรุปอยู่ที่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
ทำผิดเป็น "นรก" ทำถูกเป็น "สวรรค์"
ทำได้เหนือผิด เหนือถูก ก็เป็น "นิพพาน"

พุทธทาสภิกขุ
จากหนังสือธรรมบรรยายเรื่อง "ความลับของชีวิต"

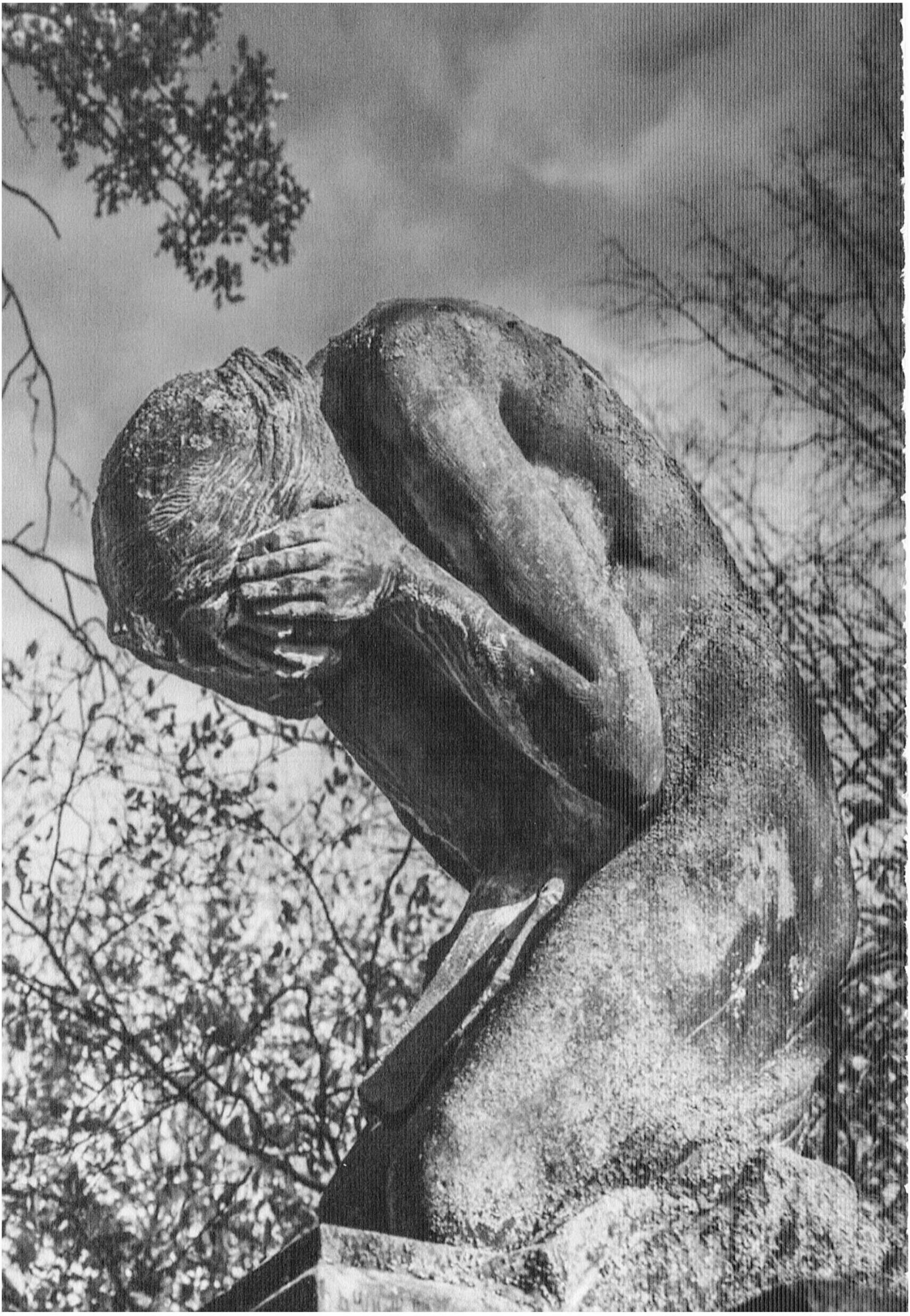

ฉิบหายเพราะคลื่น

เรื่อง พุทธทาสภิกขุ / เอื้อเฟื้อภาพ อรอนงค์ ทัศนาพิทักษ์

เธอนั้นหวนระลึกไปว่า เมื่อก่อนเราอยู่ครองเรือน
ย่อมว่ากล่าวสั่งสอนผู้อื่น
บัดนี้ พวกภิกษุคราวลูกคราวหลานของเรา
กลับมาคอยหาโอกาสว่ากล่าวตักเตือนเรา ดังนี้
เธอก็โกรธ แค้นใจ บอกเลิกสิกขา
หมุนกลับคืนไปสู่เพศต่ำแห่งคฤหัสถ์

ฉิบหายเพราะคลื่น [1]

ภิกษุ ท.! ภัยอันเกิดแต่คลื่น เป็นอย่างไรเล่า?

ภิกษุ ท.! ในกรณีนี้คือ คนบางคนมีศรัทธา ออกบวชจากเรือน ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือน เพราะคิดเป็นว่า เราถูกความเกิด ความแก่ ความตาย ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ ความคับแค้นใจ ครอบงำเอาแล้ว เป็นคนตกอยู่ในกองทุกข์ มีทุกข์อยู่เฉพาะหน้าแล้ว ทำไฉนการทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ จะปรากฏมีได้ ดังนี้

ครั้นบวชแล้ว เพื่อนผู้ประพฤติพรหมจรรย์ด้วยกัน ย่อมว่ากล่าวตักเตือนเธอว่า **ท่าน เป็นพระแล้วต้องก้าวเดินด้วยท่าทางอย่างนี้ ๆ ต้องถอยหลังด้วยท่าทางอย่างนี้ ๆ ต้องแลดูด้วยท่าทางอย่างนี้ ๆ ต้องเหลียวด้วยท่าทางอย่างนี้ ๆ ต้องคู้แขนคู้ขาด้วยท่าทางอย่างนี้ ๆ ต้องเหยียดมือเหยียดเท้าด้วยท่าทางอย่างนี้ ๆ ต้องนุงห่มจับถือซึ่งสังฆาฏิ บาตร จีวร ด้วยท่าทางอย่างนี้ ๆ** ดังนี้ เธอนั้นหวนระลึกไปว่า เมื่อก่อนเราอยู่ครองเรือน ย่อมว่ากล่าวสั่งสอนผู้อื่น บัดนี้ พวกภิกษุคราวลูกคราวหลานของเรา กลับมาคอยหาโอกาสว่ากล่าวตักเตือนเรา ดังนี้ เธอก็โกรธ แค้นใจ บอกเลิกสิกขา หมุนกลับคืนไปสู่เพศต่ำแห่งคฤหัสถ์

๑ บาลี พระพุทธภาษิต จตุกฺก.อํ. ๒๓/๑๖๕/๑๒๒.

ภิกษุ ท.! ภิกษุชนิดนี้ เรียกว่า ผู้กลัวภัยอันเกิดแต่คลื่น แล้วจึงบอกเลิกสิกขา หมุนกลับคืนไปสู่เพศต่ำแห่งคฤหัสถ์

ภิกษุ ท.! **คำว่า ภัย อันเกิดแต่คลื่นนี้ เป็นคำแทนชื่อสำหรับเรียกความโกรธคับแค้นใจ**

ภิกษุ ท.! นี้ เรียกว่า ภัย อันเกิดแต่คลื่น แล.

ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส ขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์

ภาคหนึ่ง ผู้ชี้ขุมทรัพย์ หมวดที่ ๗ ว่าด้วยการลืมคำปฏิญาณ

ฉิบหายเพราะคลื่น

(หน้า ๑๓๕-๑๓๖)

ข่าวจาก ธรรมาศรมธรรมมาตา

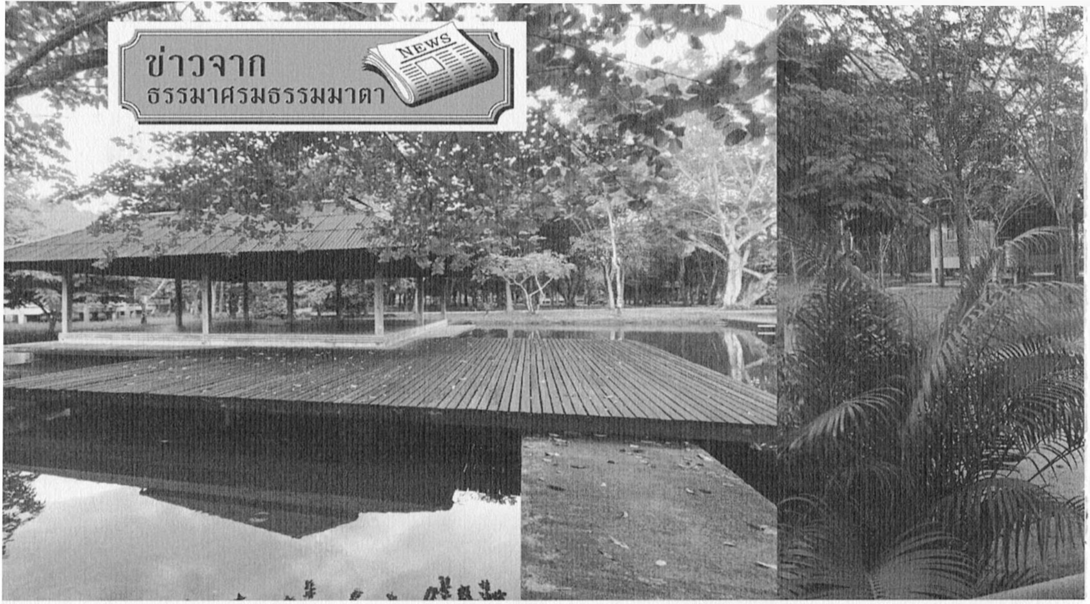

ธรรมาศรมธรรมมาตา เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมสำหรับสตรี เกิดจากความดำริริเริ่มโดยตรงของท่านพุทธทาส ที่ประสงค์ให้เพศหญิงผู้ปรารถนาอุทิศชีวิตเพื่อพระธรรม ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาและปฏิบัติธรรม ด้วยความมีจิตสำนึกที่เสียสละ ดำรงชีวิตที่เรียบง่าย มีความอดทนที่จะประพฤติปฏิบัติธรรม จนมีพระธรรมเป็นที่พึ่งแก่ตนเองอย่างสูงสุด สามารถนำธรรมะไปเผยแผ่แก่เพื่อนมนุษย์ และชาวโลกให้มีธรรมะเป็นที่พึ่งในการดำเนินชีวิต

ธรรมาศรมธรรมมาตา จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นอาศรมสำหรับผู้เป็น*ธรรมมาตา* คือ ทั้งมีธรรมเป็นแม่ และมีแม่เป็นธรรม **มีธรรมเป็นแม่** หมายถึง ผู้ที่สามารถศึกษาและปฏิบัติจนเห็นแจ้งชัดด้วยปัญญาว่า มีธรรมะเป็นที่พึ่ง **มีแม่เป็นธรรม** หมายถึง เมื่อศึกษาและปฏิบัติอย่างสูงสุดแล้ว สามารถกำเนิดบุตรทางวิญญาณ โดยถ่ายทอดธรรมะอบรมผู้อื่นให้มีธรรมะเช่นเดียวกับตน...

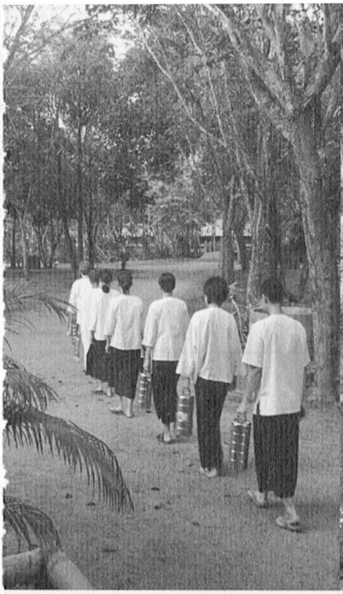

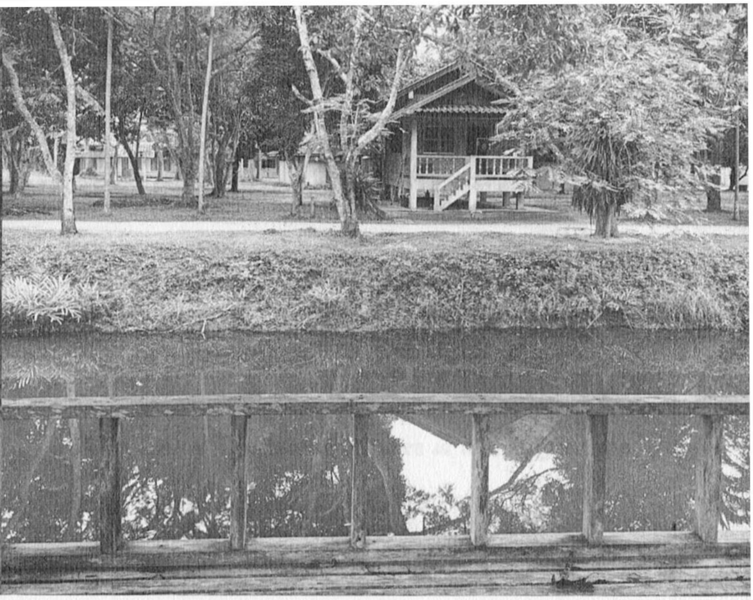

โครงการปฏิบัติเฉพาะตน ยังคงเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติธรรมได้เข้ามาใช้สถานที่แห่งนี้ สามารถสมัครได้ทั้งผู้ที่เคยและไม่เคยผ่านการอบรมจาก *ธรรมาศรมธรรมมาตา สวนโมกขพลาราม* โดยสมัครได้ตลอดปี

หากท่านผู้ใดมีความประสงค์ที่จะขอเข้ามาใช้สถานที่แห่งนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนตนและส่วนรวม สามารถติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ **e-mail : dharmamata@hotmail.com** หรือโทรศัพท์ได้ที่หมายเลข ๐๘๖-๐๙๐-๓๒๙๖ หรือ **IDLINE PHAWITA2498**

ปฏิทินโครงการปฏิบัติธรรม

ณ ธรรมาศรมธรรมมาตา สวนโมกข์นานาชาติ

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๗

โครงการปฏิบัติธรรม ณ ธรรมาศรมธรรมมาตา มี ๒ โครงการ คือ

๑. โครงการเข้าพรรษา กับ ธรรมาศรมธรรมมาตา เพื่อฝึกความแข็งแกร่งของชีวิต ระยะเวลา ๓ เดือน ช่วงเข้าพรรษา (๒๑ กรกฎาคม - ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๗)

การรับสมัคร

ขอรับใบสมัคร และยื่นใบสมัครด้วยตนเอง ที่

อาคารธรรมทานมูลนิธิ (ชั้น ๒)
เลขที่ ๖๘/๑ หมู่ ๖ ต. เลม็ด อ.ไชยา
จ. สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐ โทร ๐๘๖ ๐๙๐ ๓๒๙๖
email: Dharmamata@hotmail.com
หรือ info@dhammadana.or.th
IDLINE : PHAWITA2498

รับจำนวนจำกัด ประมาณ ๑๕ คน
เปิดรับสมัครตั้งแต่บัดนี้ถึง ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๗
วันที่เข้าฝึกปฏิบัติ จะแจ้งให้ทราบอีกครั้ง

๒. โครงการปฏิบัติเฉพาะตน

วัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความตั้งใจปฏิบัติธรรมได้มาใช้สถานที่แห่งนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนตนและส่วนรวม

การรับสมัคร

สามารถสมัครได้ตลอดปี

ทั้ง ๒ โครงการ

ติดต่อสอบถามรายละเอียดและขอรับใบสมัครได้ที่
อาคารธรรมทานมูลนิธิ (ชั้น ๒)

เลขที่ ๖๘/๑ หมู่ ๖

ต.เลม็ด อ.ไชยา

จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐

โทร ๐๘๖ ๐๙๐ ๓๒๙๖

email : Dharmamata@hotmail.com

หรือ info@dhammadana.or.th

IDLINE PHAWITA2498

กิจกรรมของธรรมาศรมนานาชาติ (สวนโมกข์นานาชาติ)

เพื่อสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสวนโมกข์นานาชาติ จึงมีการจัดกิจกรรมทางธรรมเป็นประจำ มีดังนี้

อบรมอานาปานสติภาวนาสำหรับชาวไทย (วันที่ ๑๙ - ๒๗ ของทุกเดือน)

ลงทะเบียนและเข้าที่พัก วันที่ ๑๙

เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

สิ้นสุดการอบรม วันที่ ๒๗

เวลา ๐๘.๐๐ น.

คุณสมบัติของผู้อบรม อายุระหว่าง ๒๐ - ๖๕ ปี

อานาปานสติสำหรับครอบครัว (วันที่ ๑๑ - ๑๕ เมษายน)

ลงทะเบียน วันที่ ๑๑ เมษายน

เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

กลับ วันที่ ๑๕ เมษายน

เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

อาจริยบูชา เนื่องในวันล้ออายุท่านพุทธทาส (วันที่ ๒๘ - ๓๐ พฤษภาคม)

ลงทะเบียน วันที่ ๒๘ พฤษภาคม

เวลา ๐๖.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.

สิ้นสุดวันที่ ๓๐ พฤษภาคม

เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

กิจกรรมนี้จัดขึ้นเป็นธรรมทาน ไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่าย

การอบรมสำหรับชาวต่างประเทศ (วันที่ ๑ - ๑๑ ของทุกเดือน)

อบรมอานาปานสติภาวนาภาษาอังกฤษ

ลงทะเบียนและเข้าที่พัก
ในวันสิ้นเดือนของทุกเดือน
เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
สิ้นสุดการอบรม วันที่ ๑๑
เวลา ๐๘.๐๐ น.

ค่าใช้จ่าย ๒,๐๐๐ บาท ต่อท่าน

ติดต่อสอบถามรายละเอียด

อาคารธรรมทานมูลนิธิ (ชั้น ๒)
เลขที่ ๖๘/๑ หมู่ ๖ ต.เลม็ด อ.ไชยา
จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐
โทร ๐๘๖ ๐๙๐ ๓๒๙๖
email: Dharmamata@hotmail.com
หรือ info@dhammadana.or.th
IDLINE PHAWITA2498

สมาชิกอุปถัมภ์

๑	คุณมานพ นวลงาม	๕๐๐	บาท
๒	คุณมนสิกุล โอวาทเภสัชช์	๙๐๐	บาท
๓	คุณสุภาพร ฟักนิล	๓ ,๐๐๐	บาท
๔	คุณสมหมาย แคล้วปลอดทุกข์	๑,๐๐๐	บาท
๕	คุณศิรินันท์ ขุนเพ็ชร์	๓๐๐	บาท
๖	คุณสายสัมพันธ์ ปัญญศิริ	๕๐๐	บาท
๗	คุณรัตนา ขวัญเลิศจิตต์	๓๐๐	บาท
๘	ภญ.จารุนันท์ จูพานิชย์	๓,๐๐๐	บาท
๙	คุณแพดาว เทวัต	๓,๐๐๐	บาท
๑๐	คุณภรณี แซ่โค้ว	๕๐๐	บาท
๑๑	คุณอนัตตา ศุขกสิกร	๖๗๘	บาท
๑๒	คุณศิราภรณ์ รจนา	๓๐๐	บาท
๑๓	คุณพรวรีย์ ลำเจียกเทศ		
	คุณศศิธร ลำเจียกเทศ	๑,๕๐๐	บาท
๑๔	คุณมัทรียา ธาราทรัพย์	๑,๐๐๐	บาท
๑๕	คุณไพศาล เกียรติธนานันท์ และครอบครัว		
	คุณชาญชัย ทิพย์มณี	๑,๐๐๐	บาท

๑๖	คุณดวงมน หมวกขวัญ	๑,๕๐๐	บาท
๑๗	แม่ชีลำดวน ใหมเสน	๑,๐๐๐	บาท
๑๘	คุณกฤษณา ปิ่นแก้ว คุณกมลโมทย์ จำรัสโรมรัน คุณทิพาภรณ์ จีรังสวัสดิ์	๓,๐๐๐	บาท
๑๙	คุณศุภกร แสงสว่าง	๓๐๐	บาท
๒๐	แม่ชีพวงน้อย เจียมพิจิตรกุล	๑,๐๐๐	บาท
๒๑	คุณสมจิตรา สุริเย	๕๐๐	บาท
๒๒	คุณนนทิยา ภูจิรสิน	๕๐๐	บาท
๒๓	คุณถนอมศรี พันธ์พฤกษ์	๓๐๐	บาท
๒๔	คุณวรรณพร คูวิวัฒนชัย	(บริจาคแสตมป์)	
๒๕	คุณสปันนา วรงค์พรกุล	๕๐๐	บาท
๒๖	คุณประไพ อุ่ยถาวร	๕๐๐	บาท
๒๗	คุณมนต์สิริ และคุณสถิตย์ ทองทิพย์สกุล	๕๐๐	บาท

๒๘	วัลลภา ไม้วัฒนา	๑,๐๐๐	บาท
๒๙	พญ.พัชรี กัมพลานนท์	๕,๐๐๐	บาท
๓๐	คุณสุพิศ วัจนะรัตน์	๑,๐๐๐	บาท
๓๑	คุณเกยูร เกตุหอม	๗๐๐	บาท
๓๒	คุณรติกร ชัยจิรฉายากุล	๕๐๐	บาท
๓๓	คุณกฤษดา วงษ์ประดิษฐ์	๑,๐๐๐	บาท
๓๔	คุณพัฒนา เซ็มเฮ่ง	๑,๐๐๐	บาท
๓๕	คุณสุวพร เซ็มเฮง	๑,๐๐๐	บาท
รวม		**๓๗,๙๗๘**	**บาท**

หมายเหตุ ยอดรวมบริจาคถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๖

ไม่มี "คน"

...พระพุทธศาสนามุ่งหมายที่จะบอกให้รู้ว่า ไม่มี "คน" ที่เป็นตัวเรา

หรือของเรานั้นไม่มี มีแต่ความเข้าใจผิดของจิตที่ไม่รู้

สิ่งที่มีอยู่ก็เพียงแต่ร่างกายกับจิตใจ ซึ่งก็ล้วนแต่เป็นธรรมชาติ
หรือเป็นธาตุตามธรรมชาติ

มันมีอาการเป็นกลไก mechanism

ปรุงแต่งเปลี่ยนแปลงอะไรได้อยู่ในตัวมันเอง

ถ้าผิดวิธีก็เกิดความโง่ความหลงขึ้นมา จนให้รู้สึกว่า มีตัวเรา มีของเรา

ถ้าถูกวิธีมันก็ไม่เกิดความรู้สึกอย่างนั้น

แต่จะเป็นสติปัญญาอยู่ตามเดิม รู้แจ้งเห็นจริงอยู่ตามเดิมว่า

ว่างจากตัวเรา หรือของเรา

และมูลเหตุให้เกิดทุกข์ ก็คือ ความหลง ความเข้าใจผิด
ว่ามีตัวเรา มีของเรา นั่นเอง...

พุทธทาสภิกขุ

ใจความทั้งหมดของพระพุทธศาสนา
วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๐๔

ณ ชุมนุมศึกษาพุทธธรรม ศิริราชพยาบาล

กองบรรณาธิการวารสารธรรมมาตา ขอเรียนให้ทราบว่า ผู้ที่มีจิตศรัทธาสนับสนุนการพิมพ์วารสารธรรมมาตา ท่านผู้ใดไม่ได้รับใบอนุโมทนาบัตร กรุณาตรวจดูชื่อของท่านจากรายชื่อสมาชิกอุปถัมภ์ ซึ่งแสดงว่า ธรรมทานมูลนิธิได้รับแล้ว และหากท่านได้โอนเงินผ่านบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาไชยา ชื่อบัญชี ธรรมทานมูลนิธิ เลขที่บัญชี ๕๔๑-๒-๐๔๕๖๗-๐ **กรุณาส่งสำเนาใบนำฝากมาที่ธรรมาศรมธรรมมาตา หรือ e-mail:dharmamata@hotmail.com โดยระบุชื่อ ที่อยู่ และวัตถุประสงค์ในการบริจาคให้ชัดเจน เพื่อจัดส่งอนุโมทนาบัตรไปให้**

กราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พบกันฉบับหน้า ธรรมสวัสดีค่ะ

จงคิดตรองดูเถิด!
เราเกิดมาเป็นคนเพื่ออะไร?
จะมีชีวิตเป็นคนอยู่อย่างไร จึงจะไม่ขาดทุน

...ฉันอยากให้เพื่อนมนุษย์ของฉันทุกคนคิดปัญหาข้อที่ว่า ถ้าเราจะไม่เป็นคนชนิดที่เหมือนกับเขา แต่จะเป็นอย่างของเรา เราจะต้องเป็นอย่างไรจึงจะไม่ขาดทุน

บางคนคงจะย้อนถามฉันว่า การเป็นคนอยู่ทุกวัน ๆ นี้ ต้องลงทุนด้วยหรือ? เห็นมีแต่ลงทุนเรียน ลงทุนค้า หรืออะไรทำนองนี้ทั้งนั้น ไม่เห็นมีใครลงทุนในการเป็นคนเลย

ฉันจะต้องขอโทษ ในการที่ฉันมีความเห็นว่า การเคลื่อนไหวของเราทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายการทำหรือเป็นการรับผลของการทำ ล้วนแต่เป็นการลงทุนในการเป็นคนไปหมด

เราลงทุนลงแรงวิ่งแล่นไปในวัฏสงสาร ลงทุนมาเกิดเป็นคน ลงทุนในการดำรงชีพเป็นอยู่ ต้องหัวเราะ ต้องร้องไห้ อิ่ม หิว รัก โศก เพลิน หงอย ไปห้องน้ำ ไปห้องส้วม ฯลฯ ป่วยไข้ หาย สบาย กระทั่งตายเพื่อเกิดใหม่ในที่สุด ทั้งหมดนี้เป็นการลงทุนเรียนเพื่อรู้แล้วเข็ดหลาบในการที่จะไม่ต้องวิ่งมาวนเวียนเป็นเช่นเดียวกันต่อไปอีก

ฉันเห็นว่า ทั้งการกระทำและการรับผลของการกระทำทั้งดีและชั่ว ทั้งหมดนั้นล้วนแต่เป็นการถูกธรรมชาติบังคับให้เราทำและเป็นไป เป็นการลงทุนเรียนเพื่อให้เรากลายเป็นผู้สามารถขึ้นอยู่เหนือกฎเหล่านั้น คือ **นิพพาน**

ถ้าเราไม่ลงทุนด้วยการลองมาเป็นคนดูเสียก่อน เราก็จะไม่มีความรู้อะไรเลยในการที่จะถอนตัวขึ้นให้พ้นจากการที่จะต้องเป็นคนหรือเป็นสัตว์ไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เราลงทุนด้วยการทนเป็นคนเพื่อเรียนรู้และสอบไล่ให้ได้ถึงขั้นที่จะไม่ต้องเป็นคนอีกต่อไป

การตายช่วยอะไรเราไม่ได้ในข้อนี้ เพราะมันกลับมาเกิดอีก เว้นไว้แต่เราจะเป็นคนให้ครบถ้วนตามหลักสูตรเสียก่อน คือเป็นคนชนิดที่มีกำไรไม่ขาดทุน หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ศึกษาให้รู้จักการเป็นคนด้วยการเคยเป็นคนเสียอย่างเต็มที่ จนตนสามารถเอาชนะอยู่เหนือการเป็นคนของตนเองได้นั่นเอง เราจะเป็นผู้มีกำไรประจำวันทุก ๆ วัน ได้ด้วยการที่เรามีทุกข์กับใครไม่เป็น ไม่ว่าเหตุการณ์อย่างใดจะเกิดขึ้น และเราจะงบยอดมีกำไรเด็ดขาดในขั้นสุด ในการที่เราเข้าถึงขีดที่ความทุกข์ไม่อาจเกิดขึ้นอีกต่อไป

บางคนคงจะถามว่า ถ้าเกิดมาทำงานได้รับผลสำเร็จร่ำรวยสมบูรณ์พูนสุขด้วยเกียรติและทรัพย์แล้ว ยังจะว่าขาดทุนในการเป็นคนอีกหรือ?

ฉันตอบว่า การสมบูรณ์พูนสุขนั้นก็เป็นเพียงการลงทุนอย่างหนึ่ง หรือตอนหนึ่งของการลงทุนในการเป็นคนเท่านั้น คือ เป็นการลงทุนเพื่อให้เราได้เรียนรู้ว่ามันก็เป็นของหลอก ๆ เช่นเดียวกับการตกระกำลำบากเหมือนกัน ครั้นเรารู้จักมันอย่างถูกต้องแล้ว เราก็จะเป็นคนมากขึ้นอีก จนกระทั่งเป็นคนที่เต็ม(Perfected)โดยทุก ๆ ทางในการที่จะบริสุทธิ์ สว่างไสว และสุขเย็น ความสมบูรณ์พูนสุข จึงเป็นเพียงการลงทุนเท่านั้น ยังหาใช่ผลกำไรแห่งการเป็นคนไม่ ก็ถ้าใครหลงเอาต้นทุนมาใช้จ่ายเสียอย่างกะว่ามันเป็นผลกำไรแล้ว คนนั้นก็จะหมดกระเป๋าเลย! แล้วเขาก็จะต้องฟุบหน้าร้องไห้กับพื้นดิน ตรงที่เขายืนนั่นเอง

ไม่เชื่อ...ใครลองใช้ความสมบูรณ์พูนสุขในฐานเป็นผลกำไรของชีวิตดูเถิด!

เชิญท่านลองค้าการเป็นคนของท่านดูเรื่อย ๆ ไปเถิด ท่านจะเห็นเอง.

พุทธทาส อินทปัญโญ

หอสมุดธรรมทาน ไชยา

๑๙ มีนาคม ๒๔๘๖

เรียน สมาชิกทุกท่าน เนื่องจากวารสารธรรมมาตา เป็นวารสารที่พิมพ์เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทาน จึงมีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาค เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์วารสารดังกล่าว ตามรายนามที่แสดงไว้ คณะบรรณาธิการขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง หากท่านผู้อ่านท่านใดมีจิตศรัทธาที่จะร่วมสนับสนุนการพิมพ์วารสารธรรมะ เพื่อเป็นธรรมทานให้แก่ผู้ที่สนใจใฝ่ธรรมต่อไป ท่านสามารถร่วมบริจาคได้โดยวิธี

๑. โอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาไชยา ชื่อบัญชี ธรรมทานมูลนิธิ (ธรรมโฆษณ์) เลขที่บัญชี ๕๔๑-๒-๐๔๕๖๗-๐

๒. ส่งธนาณัติสั่งจ่าย ธรรมทานมูลนิธิ สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐ ปณ. ไชยา

๓. บริจาคโดยตรงได้ที่ชั้น ๒ อาคารคณะธรรมทาน สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

<u>หมายเหตุ</u>

- สำหรับผู้ที่โอนเงินผ่านธนาคาร กรุณาส่งสำเนาใบนำฝากมาที่ **e-mail:dharmamata@hotmail.com หรือ IDLINE phawita2498** โดยระบุชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน

- ในการบริจาคไม่ว่าโดยวิธีใดขอให้ระบุว่า เพื่อสนับสนุนการพิมพ์วารสารธรรมมาตา รวมทั้งแจ้งชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน เพื่อการจัดส่งใบอนุโมทนาบัตร และการจัดส่งวารสารฉบับต่อไปได้อย่างถูกต้อง

- หากไม่มีการแสดงความประสงค์เป็นอย่างอื่น คณะบรรณาธิการจะขออนุญาตพิมพ์รายชื่อผู้บริจาคทุกท่านในวารสารธรรมมาตาในฉบับต่อไป

ธรรมาศรมธรรมมาตา สวนโมกขพลาราม

อาคารคณะธรรมทาน ๖๘/๑ หมู่ที่ ๖

ต.เลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐

วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๗

เรียน สมาชิกวารสารธรรมมาตา

วารสารธรรมมาตา ที่ท่านผู้อ่านกำลังถืออยู่ในมือขณะนี้ เป็นวารสารฯ ของปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๓

คณะบรรณาธิการวารสารธรรมมาตา ขอขอบพระคุณสมาชิกทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนและตอบกลับขอรับวารสารฯ เป็นรายปีมาด้วยดีตลอด

สำหรับท่านที่มีความประสงค์จะขอรับวารสารปีที่ ๑๗ (ตลอดปี ๓ เล่ม) โปรดแจ้งความจำนงของท่านไปยัง คณะบรรณาธิการวารสารธรรมมาตา โดยส่งจดหมาย ไปรษณียบัตร หรือ **e-mail : dharmamata@hotmail.com** พร้อมทั้งระบุว่า **ท่านได้รับประโยชน์จากการอ่านวารสารธรรมมาตาอย่างไร?**

หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะประการใดเกี่ยวกับวารสารธรรมมาตา กรุณาแจ้งไปยังคณะบรรณาธิการ จักเป็นพระคุณอย่างสูง เพื่อที่จะได้ปรับปรุงพัฒนาให้ยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

ขอขอบพระคุณ

คณะบรรณาธิการวารสารธรรมมาตา

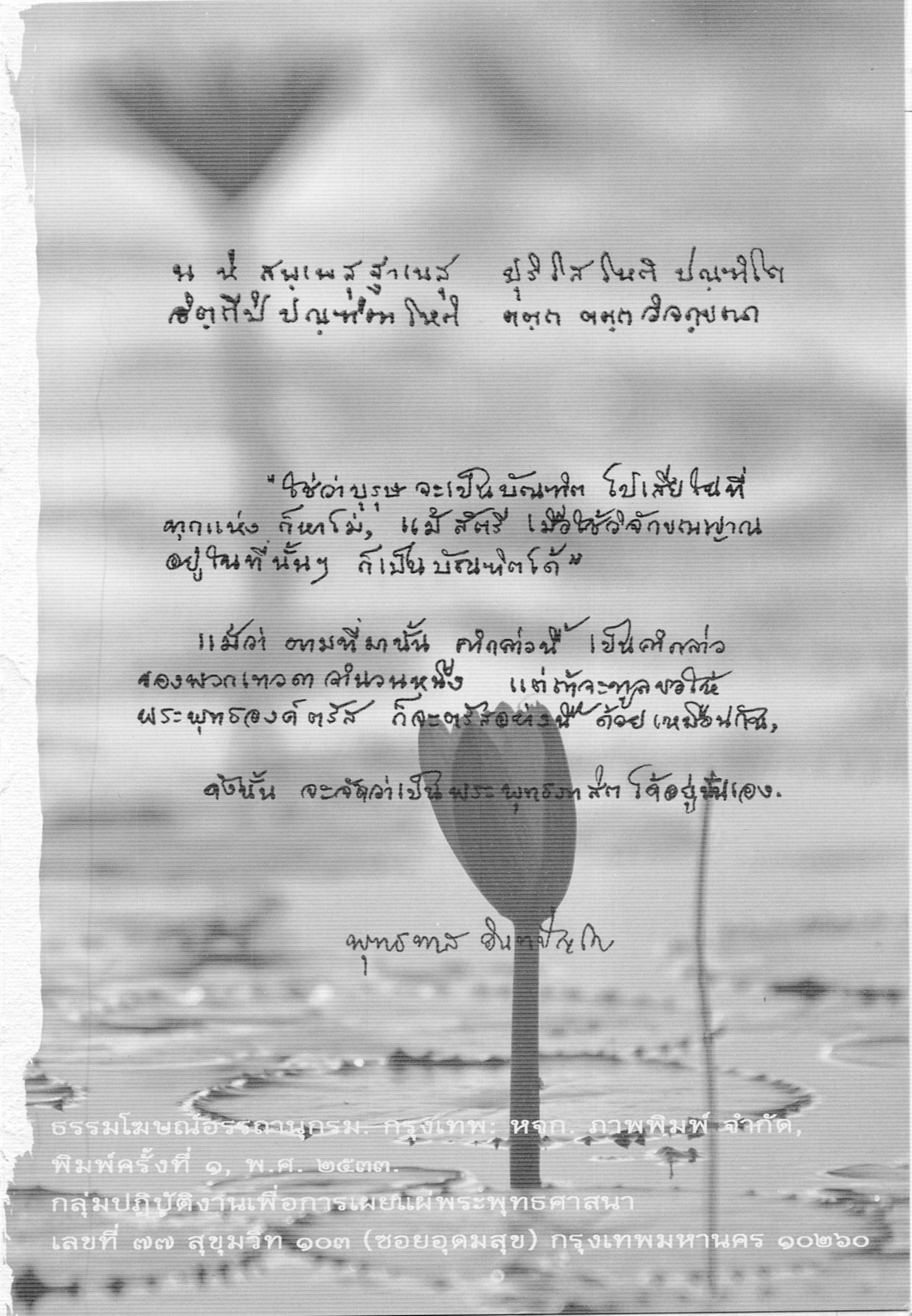

น หิ สพฺเพสุ ฐาเนสุ ปุริโส โหติ ปณฺฑิโต
อิตฺถีปิ ปณฺฑิตา โหติ ตตฺถ ตตฺถ วิจกฺขณา

"ใช่ว่าบุรุษ จะเป็นบัณฑิต ไปเสียในที่ทุกแห่ง ก็หาไม่, แม้สตรี เมื่อใช้วิจักขณญาณอยู่ในที่นั้นๆ ก็เป็นบัณฑิตได้"

แม้ว่า ตามที่มานั้น คาถาต่อนี้ เป็นคำกล่าวของพวกเทวดาจำนวนหนึ่ง แต่ถ้าจะทูลขอให้พระพุทธองค์ตรัส ก็จะตรัสอย่างนี้ ด้วยเหมือนกัน,

ดังนั้น จะจัดว่าเป็นพระพุทธภาสิต ได้อยู่นั่นเอง.

พุทธทาส อินทปัญโญ

ธรรมโฆษณ์อรรถานุกรม. กรุงเทพ: หจก. ภาพพิมพ์ จำกัด,
พิมพ์ครั้งที่ ๑, พ.ศ. ๒๕๓๓.
กลุ่มปฏิบัติงานเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
เลขที่ ๗๗ สุขุมวิท ๑๐๓ (ซอยอุดมสุข) กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๖๐

ส.ค.ส.

ปีใหม่มี สำหรับดี กว่าปีเก่า
พืชมีเหง้า ครบปี ทวีหัว
ทั้งขนาด และจำนวน ล้วนเกินตัว
แต่คนชั่ว กลับถอดถด ดิ่งดลง

คือปีหน้า เลวลงกว่า ในปีนี้
ไม่กี่ปี จะหมดดี เพราะมีหลง
รู้สึกตัว ละชั่ว เพราะเห็นตรง
ดีจะคง ดีขึ้นไป ชื่นใจเอย

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมาศรมธรรมมาตา Dharma Mātā Hermitage.
ปีที่ ๑๗ เล่มที่ ๓ มกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗
วารสาร ธรรมมาตา